

Fd.

Stockholms folkskoledirektion (och barnavårdsnämnd)

jämte i samband därmed stående institutioner.

Folkskoledirektionen.

*Fredsgatan 9, C.; rt. 92 07; st. 285 57;
sessionstid: i regel varannan fredag
under läseterminerna kl. 3,15 e. m.*

Ända till och med år 1861 skötte var och en av huvudstadens församlingar sitt folkskoleväsende oberoende av de övriga. Församlingen utgjorde ett skoldistrikt. Den 27 september 1861 erhöll emellertid Stockholms stad en särskild stadga angående folkundervisningen. Enligt denna stadga skulle folkskoleväsendet i det stora hela utgöra en detta samhälles gemensamma angelägenhet, vars förvaltning handhades dels av en för samtliga folkskolor tillsatt överstyrelse, dels av de territoriella församlingarnas skolråd. Centralisationen har med bibehållande av detta förvaltningsätt blivit än fullständigare genomförd fr. o. m. 1904 genom lagarna angående ändrad lydelse av några §§ i förordningen om kyrkostämma, kyrko- och skolråd i Stockholm och angående folkskoleväsendet därstädes den 15 maj 1903. Kostnaderna beslutas och utgöras numera på sätt som om kommunalutskylder är stadgat; dock blev från de samtidigt lämnade bestämmelserna om övertagandet å angivna villkor av församlingarnas lokaler för folkskolan undantagen församling, som ej ville ingå på dessa villkor. Undantagsrätten har endast tagits i anspråk av Klara församling; genom avtal mellan Stockholms stad och Klara församling år 1918 har emellertid numera även Klara folkskolas fastighet övergått i stadens ägo.

Efter inrättandet från och med år 1914 av en statens folkskolöverstyrelse, har den kommunala överstyrelsen för folkskolorna i Stockholm till undvikande av namnförväxling erhållit benämningen »Stockholms folkskoledirektion».

Sedan kungl. maj:t genom nådigt brev den 9 oktober 1914 föreskrivit, att riket från och med den 1 januari 1915 skulle tillsvidare med avseende å inspektion av folkskoleväsendet vara indelat i 34 inspektionsområden, därvid Stockholms stad hänförs till Upplands södra inspektionsområde, samt kungl. maj:t genom nådig kungörelse samma dag utfärdat bestämmelser angående inspektion av folkskoleväsendet i stad, som ej deltagit i landsting, har kungl. maj:t på framställning av folkskoledirektionen genom nådigt beslut den 12 mars 1915 medgivit, att Stockholms stad må jämlikt nämnda kungörelse tillsvidare under fem år, räknat från och med den 1 januari 1915, på vissa villkor vara be-

friad från inspektion av sitt folkskoleväsende genom statens folkskolinspektör, dock att denna befrielse icke skall gälla granskningen och vitsordandet av folkskoledirektionens ansökningar om statsbidrag.

Enligt lagen den 25 juni 1917 om ändring av § 3 i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm skall folkskoledirektionen från ingången av år 1918 utgöras, efter stadsfullmäktiges beprövande, av minst nio, högst tjuguen ledamöter. I anledning härav beslöt stadsfullmäktige den 15 oktober 1917, att direktionen från och med år 1918 tills vidare skall utgöras av femton ledamöter. Av dessa utses en av Stockholms stads konsistorium samt de övriga av stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare (alltså även kvinnor), som uppnått tjugufem års ålder. Ledamot i direktionen väljes för en tid av två år och kan återväljas. Konsistorium och stadsfullmäktige kunna ock utse suppleanter till det antal, som anses erforderligt. Enligt kungl. kungörelse den 15 december 1905 äger folkskollärarkåren i Stockholm att utse en representant att närvara vid direktionens sammanträden med rättighet att deltaga i överläggningarna, men ej i besluten, och att få till protokollet antecknad avvikande mening. Lärarkårens representant får dock ej deltaga i behandlingen av frågor rörande lärares skiljande från tjänsten eller extra lärares entledigande.

För den årliga granskningen av direktionens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige fem revisorer.

Direktionen äger (enligt lagen den 29 juni 1908 om ändring av § 4 i lagen ang. folkskoleväsendet i Stockholm) att åt särskilda inom densamma utsedda nämnder, envar bestående av minst fem personer, överlämna att å dess vägnar fatta beslut i vissa ärenden. Av denna rätt har direktionen med avseende å folkskoleärenden icke begagnat sig. Emellertid har direktionen inom sig utsett en delegation för folkskoleärenden, bestående av tio ledamöter, och bland dem fem särskilda delegerade för undervisningsärenden, två särskilda delegerade för skolhusärenden och två särskilda delegerade för barnbespisningsärenden; för sistnämnda ärenden är jämväl utsedd en delegerad utom direktionen.

Dessutom utser direktionen inom sig kassaförvaltare samt ombud att närvara vid lärarprov.

I varje territoriell kyrkoförsamling i Stockholm skall finnas ett skolråd. Församlingens kyrkoherde är ordförande i skolrådet. Ledamöter i skolrådet väljas till lämpligt antal, dock icke understigande fem, av församlingen å kyrkostämman för två år i sänder. Även kvinna är valbar. Skolrådet väljer inom sig för varje år en vice ordförande.

Församlings skolråd har till uppgift att genom framställningar till direktionen m. m. söka främja folkskoleväsendets utveckling såväl inom staden i dess helhet som särskilt inom församlingen. Skolrådet avgiver utlåtande vid tillsattande av överläroarbefattningar och ordinarie läroarbefattningar, utfärdar, efter vederbörande överläroares hörande, tjänstgöringsbetyg åt lärare samt skall av folkskoledirektionen höras i fråga om ny- eller ombyggnad av skolor i församlingen m. m.

Direktionen är tillika barnavårdsnämnd i Stockholm. Med stöd av § 2 i lagen den 13 juni 1902 ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn, sådan denna § lyder genom lag den 25 juni 1909, har direktionen uppdragit handläggningen av i nämnda lag avsedda ärenden åt en särskild nämnd (barnavårdsnämnd i inskränkt bemärkelse). Denna nämnd fullgör jämväl de i lagen om barn utom äktenskap den 14 juni 1917 barnavårdsnämnd givna allganden. Vissa barnavårdsärenden skola dock handläggas av direktionen in pleno. Ang. direktionens verksamhet som barnavårdsnämnd se sid. 167.

Högsta ledningen av stadens yrkesskolor, som förut handhåfts av direktionen, vilken i sin ordning utsett en särskild yrkesskolenämnd, har, enligt stadsfullmäktiges beslut den 19 november 1917, från och med år 1918 överflyttats till en fristående yrkesskolenämnd (se sid. 206).

Författningar m. m. K. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 nov. 1863 med senare ändringar (se under Kyrkliga institutioner sid. 291). Lag angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 med ändringar den 7 juli 1905, den 29 juni 1908, den 25 juni 1917 och den 16 sept. 1918. K. stadgan ang. folkundervisningen i Stockholm den 8 nov. 1901 med ändringar den 15 dec. 1905, 27 okt. 1911, 21 nov. 1913, 9 okt. 1914, 4 febr. 1916 och 16 maj 1919. K. stadgan ang. fortsättningsskolor den 16 sept. 1918. K. stadgan för högre folkskolor den 16 sept. 1918. Reglemente för Stockholms stads folkskolor den 28 april 1903 med ändring den 8 dec. 1911. K. instruktionen för överstyrelsen för Stockholms stads folkskolor den 15 maj 1903. Bestämmelser angående handhavandet av den med anslag av stadens medel anordnade barnbespisningen vid Stockholms folkskolor, antagna av stadsfullmäktige den 29 december 1915. Lag ang. uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn den 13 juni 1902 med ändringar den 29 juni 1908 och den 25 juni

1909. Lag ang. barn utom äktenskap den 14 juni 1917 jämte i samband därmed utfärdade författningar.

Stat år 1919. Utgifter: 8,890,300 kr., därav för barnavården 403,403:07 kr.; inkomster: 2,460,000 kr. (därav statsbidrag 2,395,000 kr.).

Folkskoledirektionens ledamöter.

Ordförande.

Palmgren, J. H. H., regeringsråd (som led. vald av stadsfullm.); träffas å direktionens lokal i regel måndagar kl. 3,30 e. m.

Vice ordförande.

Fähræus, G. R., rektor (som led. vald av stadsfullm.).

Övriga ledamöter

(valda en av Stockholms stads konsistorium, se nedan, och övriga av stadsfullmäktige).

d'Ailly, G. A. H., byråchef, stadsfullm.

***Almén, Gunhild F.**, lärarinna.

***Blomdahl, P. A.**, byggmästare.

***Hallendorff, C. J. H.**, professor.

***Klefbeck, E. A.**, kyrkoherde, stadsfullm.

Larsson, O. E., folkskollärare, stadsfullm.

Lindhagen, L. T., kyrkoherde (vald av konsistorium).

***Molin, E. W.**, justitieråd.

Petri, H. M., syssloman.

Quint, Stina, redaktör.

***Sällström, G. F. W.**, ingenjör.

***Wahl, G. A.**, montör, stadsfullm.

Widerström, Karolina O., prakt. läkare.

Lärarkårens representant.

Jönsson, Maria G.; Stenberg, O. (suppl.).

Delegerade för folkskoleärenden.

d'Ailly, G. A. H.; Blomdahl, P. A.; Fähræus, G. R.; Hallendorff, C. J. H.; Larsson, O. E.; Palmgren, J. H. H., ordf.; **Petri, H. M.; Sällström, G. F. W.; Wahl, G. A.; Widerström, Karolina O.**

Särskilda delegerade för undervisningsärenden.

Fähræus, G. R.; Hallendorff, C. J. H.; Larsson, O. E.; Palmgren, J. H. H.; Widerström, Karolina O.

Särskilda delegerade för skolhusärenden.

Sällström, G. F. W., ordf.; **Blomdahl, P. A.**

Särskilda delegerade för barnbespisningsärenden.

Bagge, G. A., ordf. (tillhör ej direktionen); **Larsson, O. E.; Petri, H. M.**

Fd.**Barnavårdsnämnden.**

(Se vidare sid. 167.)

Ordförande.

Molin, E. W., justitieråd.

Övriga ledamöter.Lindhagen, L. T. (självskr. ss. konsistorii repr.);
Almén, Gunhild F.; Klefbeck, E. A.; Quint,
Stina.**Kassaförvaltare.**

Palmgren, J. H. H.; Wahl, G. A.

Suppleanter.

d'Ailly, G. A. H.; Hallendorff, C. J. H.

Ombud att närvara vid lärarprov.

Fåhræus, G. R.; Quint, Stina.

Suppleanter.

Lindhagen, L. T.; Widerström, Karoliina O.

Folkskoledirektionens revisorer.(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1918 års förvaltning).

Ekman, V. R., direktör, stadsfullm.

Forssberg, E. V., direktör.

Hedenstierna, C. A. O. H., revisor vid stadens
revisionskontor.

Jansson, W. A. W., ingenjör.

Larsson, G., byggmästare.

Folkskoledirektionens expedition.*Fredsgatan 9, C.; rt. 92 07; st. 285 57;
expeditionstid: 10—12 samt 1—3, under
juli och augusti 9,30—1,30.**Instruktion.* Instruktion för kamreraren
hos Stockholms folkskoledirektion, antagen av
direktionen den 25 febr. 1914.*Stat år 1919.* Utgifter: 99,550 kr.; inkom-
ster: 3,000 kr.**Kamrerare (15)**

(tillika föredragande i ekonomiärenden).

Robach, E. C.; rt. 29 30; st. 89 92; träffas 2—3,
under juli och augusti 10—11.**Sekreterare för folkskoleärenden**

(3,000 kr.; ej å stat).

Österberg, B. A. E.; rt. 92 07; st. 240 61; träf-
fas i regel 2,30—3,30.**Bokhållare (13).**

Berg, L. H.; st. 150 69.

Redogörare (9).Brunius, Augusta Ch.; rt. 92 07; st. 9 26; kassan
hålles öppen 10—12 samt 1—3, under juli
och augusti 9,30—1,30.**Registrator (7).**

Wallander, Karin J. M.

Statistiskt biträde (7).

Andersson, Agnes Ch.

Byggnadsinspektör

(4,000 kr.; ej å stat).

Sjösteen, B. F. O.; st. 150 69; träffas å folkskole-
direktionens lokal i regel måndagar 9—11
samt onsdagar 1—3.**Värmeledningsinspektör**

(700 kr.; ej å stat).

Dahlgren, W.; rt. 12 84; st. 61 50 (kontoret,
Strömsborg, C.).**Kontorsbiträden (5).**Barklund, Astrid M. E.; Gehlin, Märta A. J.;
Lenander, E. V. (Ella).**Skrivbiträde (4).**

Magnusson, A. Torborg.

Förste vaktmästare (6)

(nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat).

Nilsson, J.

Vaktmästare (4).

Carlsson, J. I.

Dessutom extra biträden.

Inspektionen över folkskolorna.*Fredsgatan 9, C.; expeditionstider: se ne-
dan förste och andre folkskolinspektören.*Vid övervakandet av folkskolornas verksam-
het biträdes direktionen av vissa tjänstemän.Förste folkskolinspektören utövar när-
mast under direktionen den pedagogiska led-
ningen av och uppsikten över stadens folkskolor.
Han skall vara närvarande vid direktionens och
barnavårdsnämndens sammanträden och äger att
deltaga i överläggningarna, men icke i beslutén.
Vid sidan av förste folkskolinspektören finnes även
en andre folkskolinspektör, som skall när-
vara vid direktionens sammanträden med uppgift
att förbereda företrädesvis frågor av administrativ
och ekonomisk natur. Slöjdinspektören och
slöjdinspektornen åligger att utöva tillsyn
över undervisningen i slöjd och övervaka, att
denna bedrivs enligt de grunder, direktionen
fastställt. Inspektion över skolköksundervis-
ningen tillkommer skolköksinspektornen,
som också biträdes med ordnande av barnbespis-
ningen. Gymnastikinspektörerna åligger:
att genom besök i skolorna taga noggrann
kännedom om gymnastikundervisningens skötande
i dessa samt lämna lärare och lärarinnor nödiga
råd och upplysningar, att genom föredrag inför
lärarpersonalen och undervisningskurser befordra
de gymnastiska övningarnas ändamålsenliga bedri-
vande samt att med uppmärksamhet följa de ordna-

de lekövningar, som vid skolorna förekomma m. m. Exeris- och skjutinstruktören åligger: att meddela lärarna nödig undervisning för exercis- och målskjutningsövningarnas rätta bedrivande, att leda de utmarscher, som varje höst företagas med 8:de klassens gossar, ävensom de tävlings-skjutningar, som i samband därmed äga rum m. m. (jfr sid. 156).

Instruktioner. Instruktioner den 25 nov. 1910 för förste och andre folkskolinspektören samt den 14 dec. 1903 för slöjdinspektören, slöjdinspektisen, gymnastikinstruktören och exercisinstruktören. (De senare äro under omarbetning.)

Stat år 1919. Utgifter: 42,320 kr.

Förste folkskolinspektör (0).

(dessutom personligt lönstillägg 2,000 kr.).

Nordlund, K., fil. d.r. stadsfullm. (förordn. t. o. m. 31 juli 1923); rt. 22 78; st. 198 86; träffas måndagar och fredagar 2—3 och onsdagar 10—11.

Andre folkskolinspektör (16)

(dessutom personligt lönstillägg 1,600 kr.).

Jonsson, J. A.; rt. 218 39; st. 89 93; träffas tisdagar och fredagar 1—2 och onsdagar 10—11.

Slöjdinspektör

(lön som folkskollärare, dessutom tilläggslön 2,200 kr. samt rätt till ett ålderstillägg).

Bergh, G.; träffas i regel å folkskoledirektionens expedition alla arbetsdagar 11—12, st. 150 69, och därjämte å exp., Klara folkskola, Klara södra kyrkogata 13 & 15, C., st. 193 07, onsdagar 2—3 samt i slöjdsalen, Storkyrkoförs. folkskola, Svartmangatan 22, St., st. 142 70, fredagar 1,30—3.

Slöjdinspektis

(lön som folkskollärarinna, dessutom tilläggslön 1,000 kr. samt rätt till ett ålderstillägg).

Blomberg, Fanny E.; st. 215 37; träffas i bostaden Banérgatan 31, Ö.Dj., onsdagar 2—3 och lördagar 11—1.

Skolköksinspektis (10)

(dessutom personligt lönstillägg 600 kr.).

Bergström, Gertrud K. A.; rt. 219 69; st. 239 82; träffas å direktionens lokal onsdagar 2,30—3,30 och fredagar 3—4.

Gymnastikinspektis (10).

Falk, Elin; st. 161 10; träffas i bostaden Narvavägen 30, Ö.Dj., tisdagar och fredagar 2—3.

Gymnastikinspektör

(2,000 kr.; ej å stat).

Littorin, B. E., kapten; st. 150 07; träffas i bostaden, Nybrogatan 45, Ö., tisdagar och fredagar 4,30—5.

Exercisinstruktör

(600 kr.; ej å stat).

Vakant.

Folkskolans läkarvård.

För undersökning av barn vid Stockholms folkskolor antagas av direktionen medelst förordnande tillsvidare läkare för allmänna undersökningar (skolläkare); och böra dessa läkare helst vara boende var och en inom den församling, för vars skola han är anställd. Dessutom antages nödigt antal specialister för undersökning av sjukdomar i öron, näsa, svalg och ögon, ävensom för underlivssjukdomar hos flickorna.

Skolläkare åligger bl. a. att vara närvarande vid barnens inskrivning vid läsårets början, att undersöka nyinskrivna barn, varvid de klena barn, som anses under sin skoltid böra årligen undersökas å matrikelbladen betecknas genom ordet »läkarekontroll», att varje läsår undersöka dessa barn samt i övrigt de barn, som till honom hänvisas av skolans överlärare, att undersöka barn, som äro föreslagna att sändas till skollovskoloni, att hålla mottagningar i skolan för att meddela föreskrifter rörande de barn, som av överläraren till honom hänvisas för lindrigare invärtes sjukdom, att vid inträffad smittosam sjukdom giva nödiga föreskrifter till hindrande av smittas spridande samt att ägna noggrann uppmärksamhet åt skolans hygieniska anordningar.

Varje av direktionen för undersökning av barn i stadens folkskolor antagen läkare är skyldig att till direktionen före februari månads utgång lämna skriftlig redogörelse för sin verksamhet under det sist förlutna året samt därvid göra de framställningar och anvisningar, vartill hans arbete kunnat giva anledning. Fr. o. m. år 1906 erhålla folkskolebarnen även fri läkarbehandling i skolan, utom i akuta sjukdomsfall. Det åligger därför vederbörande läkare att hålla särskild mottagning i skolans lokal — i de större skolorna en gång i veckan — för att meddela de föreskrifter och den övriga läkarbehandling, som kan vara av nöden.

Fr. o. m. år 1919 har dessutom anställts en skolsköterska dels för att biträda vid läkarnas skolundersökningar, dels för att genom besök i barnens hem etc. medverka till och övervaka, att läkarnas ordinationer följas.

Instruktion. Provisoriska bestämmelser ang. skolläkares åligganden av den 12 juni 1912.

Avlöningar m. m. Skolläkare: inalles 31,000 kr.

Stat år 1919. Utgifter: 35,000 kr.

Läkare.

Scholander, C. Th. (Storkyrkoförs.).

Zander, E. W. (Klara förs.); rt. 92 06; st. 147 84.

Spangenberg, K. G. V. (Kungsholms förs.); rt. 87 16; st. 183 00.

Blumenthal, G. M. (Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Matteus förs.); rt. 29 88; st. 126 99.

Billqvist, G. O. (Jakobs och Johannes förs.); rt. 59 08; st. 196 30.

Nordgren, R. E. (Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars förs.); rt. 39 84; st. 73 36.

- Fd.** Sundell, C. (Katarina och Sofia förs.); rt. 40 19; st. 30 40.
 Nylin, E. W. A. (Maria förs.); rt. 10 68.
 Kinberg-von Sneidern, f. Rosenbaum, Julia (Brännkyrka förs.: Liljeholmens och Blommensbergs distrikt); rt. 25 01; st. 231 47.
 Hulting, C. G. (Brännkyrka förs.: Enskede och Älvsjö distrikt); rt. Älvsjö 49; st. Långbrodal 1 65.
 Peyron, J. A. (Bromma förs.); rt. 60 77; st. Österm. 29 92.
 Lönborg, Fr. U. (för ögonsjukdomar); rt. 31 63; st. 70 24.
 Klingspor, S. W. (Storkyrko-, Klara, Jakobs och Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora, Oscars samt Brännkyrka förs.); rt. 30 83; st. 97 97.
 Haggström, A. E. (Kungsh., Ad. Fredr., Gustav Vasa, Matteus och Bromma förs.); rt. 145 29; st. 129 38.
 Stangenberg, A. E. (Katarina, Sofia och Maria förs.); rt. 14 63; st. 88 08.
 Wester-Hallberg, Malin (för underlivssjukdomar hos flickorna); rt. 66 03; st. 234 42.
 Tamm, A. Alfild (för undersökningar vid intagning i hjälpklasserna); rt. 86 04; st. Österm. 41 32.

Skolsköterska

(2,000 kr.; ej å stat).

Gjörloff, Hedvig (för Katarina och Sofia förs. samt folkskolorna vid Liljeholmen, Blommensberg, Solberga och Långbrodal).

Folkskolornas tandkliniker.

Genom stadsfullmäktiges beslut den 20 dec. 1906 anslagos 6,200 kr. för anordnande under år 1907 av en försökstandklinik vid Stockholms folkskolor, varav 1,000 kr. för inredning och uppsättningskostnader, och i enlighet med stadsfullmäktiges beslut ang. stat för direktionen har anslaget för samma klinik under vartdera av åren 1908 och 1909 utgjort 5,200 kr. För år 1910 blev anslaget höjt till 6,700 kr. I staten för år 1911 anslago stadsfullmäktige för tvenne försökstandkliniker (i Engelbrekts och Katarina norra folkskolor) 9,825 kr. och i staten för år 1912 9,900 kr. Från och med höstterminen 1913 är ytterligare en tandklinik upprättad, nämligen i Adolf Fredriks folkskola, varjämte verksamheten i övrigt skall utvidgas i syfte att successivt utsträcka den konservativa tandbehandlingen till barn från samtliga folkskolor.

Instruktion. Bestämmelser rörande Stockholms folkskolors tandkliniker, antagna av folkskoledirektionen den 14 juni 1918.

Stat år 1919. Utgifter: 51,600 kr.

Föreståndare för tandklinikerna

(1,350 kr.; ej å stat).

Vakant.

Engelbrekts tandklinik.

Engelbrekts folkskola, Valhallarvägen 63, Ö.; st. 293 95; kliniktid: 8—1.

Tandläkare (13).

Lundberg, f. von Schulzenheim, E. J. A. E. (Nonny), föreståndare; Stene, N. A.; Eriksson, Märta.

Adolf Fredriks tandklinik.

Adolf Fredriks folkskola, Tegnérsgatan 44, Va.; st. 293 96; kliniktid: 8—1.

Tandläkare (13).

Dahlén, G. S., föreståndare; Wannberg, K. L. J.

Södra tandklinik.

Katarina norra folkskola, Tjärhovsgatan 15, Sö.; st. 304 94; kliniktid: 8—1.

Tandläkare (13).

Hammarlund, H. A. F., föreståndare; Fischer, E. W.; Isacson, f. Arouson, Agda K. S.

Dessutom vid samtliga kliniker biträden.

Församlingarnas skolor.

Hela staden utgör ett skoldistrikt. Varje territoriell församling utgör ett skolområde. Skolan vid stadens uppfostringsanstalt å Skrubba (jfr sid. 119) tillhör Katarina församlings skolområde, och skolan vid den år 1747 grundade Murbeckska inrättningen (numera förlagd till Täby socken i Stockholms län, där undervisning meddelas ett 30-tal barn av vid Stockholms folkskolor anställd lärarinna samt en lärarinna i kvinnlig slöjd) tillhör Maria församlings skolområde. Genom kungl. brev d. 6 juni 1914 har skolan vid Sättra barnkoloni ställts under folkskoledirektionens uppsikt och ledning.

Varje skolområde utgör ett eller flera överlärardistrikt. Överläraren har närmaste ansvaret för undervisningen vid folkskolan inom sitt distrikt. I de skolhus, där överläraren icke har sin huvudexpedition, äro för ordningens övervakande av folkskolinspektören på överlärares förslag tillsatta tillsyningslärare. Överläraren är alltid lärare vid folkskolorna och förordnas efter skolrådets hörande av direktionen för en tid av högst fem år. Till överlärare kan numera även kvinna förordnas. Överläraren och de vid skolorna i hans distrikt tjänstgörande lärare och lärarinnor utgöra distriktets lärarkollegium, i vilket överläraren är ordförande. Varje lärarkollegium utser inom sig ett ombud för varje helt eller påbörjat tiotal av ledamöternas antal. Dessa ombud jämte överlärarna utgöra tillsammans lärarkårens ombuds-församling, som minst en gång varje år på kallelse av direktionens ordförande sammanträder med direktionens och skolrådets ledamöter samt folkskolinspektörerna för överläggning om frågor angående folkskoleväsendet.

Folkskolan i Stockholm omfattar sju årsklasser. Såsom överbyggnad på dem finnes en högre avdelning, omfattande en årsklass. Dessutom finnas fortsättningsskolor och ersättningsskolor. Fortsättningsskolan är inrättad för lärjungar, som genomgått de för folkskolan fastställda lärokurserna samt icke ämnat övergå till den högre avdelningen. Ersättningsskolan avser lärjungar, som på grund av fattigdom hindrats att fullständigt begagna folkskolans undervisning. Lärjungarna i varje klass fördelas i parallellavdelningar, vilka undervisas var för sig av särskilda därtill utsedda klasslärare eller klasslärarinnor. Lärjungeantalet i varje avdelning bör i klasserna 1—2 av folkskolan även som i fortsättningsskolan och ersättningsskolan ej överstiga trettio samt i folkskolans övriga klasser och dess högre avdelning icke uppgå till mer än fyrtio. I årsklasserna 1—3 och, då så anses fördelaktigt, även i årsklassen 4 av folkskolan bildas blandade avdelningar av gossar och flickor. I övrigt bildas särskilda goss- och särskilda flickavdelningar; dock må undantagsvis blandade avdelningar anordnas även i folkskolans högre klasser och i dess högre avdelning. Vid indelningen iakttages i övrigt, att avdelningslärare (avdelningslärarinna) i regel behåller samma avdelning klass efter klass. Antalet undervisningsavdelningar vid Stockholms folkskolor uppgår värdeterrninen 1919 till inalles 1,055 med tillsammans 31,315 skolbarn.

En viss omläggning av folk- och fortsättningsskoleväsendet kommer att ske efter den 1 juli 1919 på grund av de då ikraftträdande nya föreskrifterna angående fortsättningsskolor och högre folkskolor av den 16 sept. 1918.

Hjälpklasser för psykiskt efterblivna barn inrättades år 1905. I dessa avdelningar undervisas företrädesvis barn, som varit i skolan två till sex terminer utan att hava gjort några märkbara framsteg; undervisningen pågår högst fyra timmar om dagen och till lärarinnor utses sådana, som själva önska komma i fråga och kunna anses lämpliga. För att bereda vård åt barnen även efter slutad skolgång har stiftats en förening »Hjälpklassernas skyddsförening», som utsänder skollovskolonier och har upprättat ett arbetshem (se vidare sid. 279).

För enskilda barn, som på grund av sjuklighet eller lyte icke lämpligen kunna tillgodogöra sig vanlig klassundervisning, anordnas genom direktionsens försorg särskild undervisning. Ett antal med lungtuberkulos behäftade skolbarn åtnjuta undervisning i för ändamålet särskilt upprättade friluftsavdelningar (f. n. vid Engelsebreds och Midsommarkransens folkskolor). — Undervisning för sinnesslöa barn är avsedd att anordnas under år 1919 vid därför lämpad skola å Södermalm.

Bespisning av fattiga skolbarn på församlingars, donationers och enskildas bekostnad har sedan länge förekommit i folkskolan. Tills år

1909 har den dock i regel omfattat blott middagsspisning. Genom anslag dels av stadsfullmäktige, dels av församlingarna samt med andra medel har därefter även frukostbespisning kunnat anordnas. Stadsfullmäktige hava den 29 december 1915 fastställt nya bestämmelser ang. bespisningen, enligt vilka det tillkommer direktionen att anordna bespisningen och utöva ledningen av densamma i dess helhet. Avgörandet av vilka barn äro i behov av skolbespisning, tillkommer lokala kommittéer, en för varje överlärardistrikt, bestående av ordförande utsedd av folkskoleledningen, en medlem utsedd av skolrådet, företrädesvis bland skolbarnens målsmän, en medlem utsedd av fattigvårdsstyrelsen i församlingen, en medlem utsedd av den eller de arbetsstugestyrelser, som hava sin verksamhet inom överlärardistriktet, folkskolans överlärare samt en lärare eller lärarinna utsedd av skolans lärarkollegium. För lokalkommittéerna har av direktionen fastställts instruktion den 30 maj 1916.

Undervisning i huslig ekonomi började meddelas första gången 1869, då ett försök gjordes i Storkyrkoförsamlingens folkskola i samband med tillagning av mat åt fattiga skolbarn. Följande år gjordes liknande försök i Hedvig Eleonora och Maria församlingar. Utgifterna bestredes av församlingarna och enskilda. Verksamheten utvecklades rasht och flera församlingar inrättade särskilda skolkök. År 1899 utfärdade direktionen ett »reglemente för Stockholms folkskolors skolkök». Lärarinnornas avlönning bekostas av direktionen, som emellertid erhåller statsbidrag enl. k. förordningen den 16 juni 1906. I undervisningen deltaga flickor ur sjätte till och med åttonde klasserna samt från en del hjälpklasser.

Under 1860-talet anlades tvenne skolträdgårdar för Maria och Katarina församlingars skolor; dessas verksamhet nedlades emellertid åter på 1870-talet, och först 1907 kom åter en skolträdgård till stånd, men då i större skala och mer planmässigt ordnad, och våren 1910 tillkom ytterligare en. Den förra, södra trädgården, är belägen vid Stora Blecktorner och den senare, norra trädgården, vid Solnavägen. Trädgårdarna, som skötas av barnen under lärares ledning, leverera årligen tusentals exemplar av växter för undervisningen i skolorna. Vid sidan af det praktiska arbetet meddelas ungefär en timme i veckan teoretisk undervisning i trädgårdsskötsel. I södra trädgården har uppförts ett växthus, från vilket även under den kallare årstiden tillhandahållas blommande växter för teckningsundervisningen i folkskolorna. I växthuset odlas även krukväxter, som vid lämplig storlek kostnadsfritt eller mot ringa avgift utdelas till folkskolebarnen. Skolträdgårdar finnas även vid flera skolor såväl i den egentliga staden som i Brännkyrka och Bromma församlingar.

I de flesta skolhusen finnas rymliga och väl inredda gymnastiksal, i vilka barnen erhålla undervisning 2 å 3 gånger i veckan.

Fd. Gymnastikskor tillhandahållas genom direktionens försorg. Övningarna ledas i allmänhet av vederbörande lärare och lärarinnor. Till hjälp vid gymnastikundervisningen äro emellertid anställda 13 fackutbildade gymnastiklärarinnor. För gossar i folkskolans högre avdelning äro i för Stockholm gällande skolstadga exercis- och skjutövningar föreskrivna; dessa äro emellertid för närvarande enligt av folkskole-direktionen fattat beslut tillsvidare inställda. Vid skolorna äro anställda särskilda lekledare för att ordna barnens friluftslekar; materiel för lekarna anskaffas genom direktionens försorg, och lekplatser hava upplåtits i parker i skilda delar av staden. I de flesta av skolhusen i den egentliga staden äro inrättade skolbad, och be-redas därjämte ett stort antal barn tillfälle till sjöbad och simövningar i Stockholms stads sim- och badinrättning.

Med anslag av stadsfullmäktige anordnar folkskole-direktionen undervisning i instrumental-musik vid skolor, till vilka instrument blivit av enskilda skänkta.

År 1907 grundlades lärarbibliotek vid de olika folkskolorna. Dessa bibliotek, till vilka stadsfullmäktige för år 1919 anslagit 9,100 kr., äro i allmänhet inrymda i de skolhus, där över-lärarna hava sina expeditioner, och uppdelade i en referensavdelning med uppslagsböcker för studier på platsen och en låneavdelning för hem-lån. Biblioteken omfattade den 31 dec. 1918 inalles 14,101 band. För lärarnas fortbildning anordnas årligen med stadsfullmäktiges understöd sammanhängande föreläsningsskurser (jfr sid. 272) och utdelas kommunala resestipendier. Dessutom beredes varje år tillfälle för sex lärare att deltaga i de av Centralförbundet för nykter-hetsundervisning anordnade sommarkurserna i alkohologi och hälsolära.

Vid skolorna finnas lärjungebibliotek, till vilka stadsfullmäktige för år 1919 anslagit 18,400 kr. Deras sammanlagda bokantal uppgick den 31 dec. 1918 till 51,825 band. För de särskilda bibliotekens bokbestånd den 31 dec. 1918 redogöres nedan under de olika skolorna. Genom anordnande under vintern av s. k. »läs-aftnar» i skolorna har man berett barnen tillfälle till mer ostörd läsläsning.

Reglementen. Reglemente för Stockholms stads folkskolor den 28 april 1903 med ändring den 8 dec. 1911. Instruktion för överlärare den 7 mars 1911. Lönerement ang. lärarper-sonalen i läs- och skrivämnen vid Stockholms folkskolor, antaget av stadsfullmäktige den 23 dec. 1918. Lönerement ang. lärare i övnings-ämnen samt i fortsättnings- och ersättningssko-lan vid Stockholms folkskolor, antaget av stads-fullmäktige den 23 dec. 1918. Avlöningsbestäm-elser för småskollärarinnor vid Stockholms folk-skolor i Brännkyrka och Bromma församlingar, antagna av stadsfullmäktige den 23 dec. 1918. Reglemente ang. tilläggspension för ordinarie lärare och lärarinnor vid Stockholms folkskolor den 1 juni

1906 med ändring den 26 april 1915. Regle-mente ang. pension för fast anställda övningslärare vid Stockholms folkskolor den 23 febr. 1914. Förslag till nya pensionsreglementen för lärar-personalen vid Stockholms folkskolor har av folkskole-direktionen överlämnats till stadsfull-mäktige för prövning.

Stat år 1919. För folkskolorna: utgifter 6,424,977¹⁾ kr., inkomster 2,380,000 kr. (statsbi-drag); för folkskolelokalerna: utgifter 1,774,268²⁾ 94 kr., inkomster 18,000 kr.

Avlöningar m. m. Lärarpersonalen vid folkskolorna ingick icke i 1911 års lönereglering, vilket däremot var fallet beträffande vaktbetjä-ning m. m. vid folkskolelokalerna. För lärar-personalen har lönereglering fastställts av stads-fullmäktige den 23 dec. 1918.

Överlärare. 19 överlärare³⁾: förutom av-löning såsom ordinarie folkskollärare tilläggslön: 10 överlärare 2,200 kr.; 9 överlärare 1,200 kr. och fri bostad; var och en av dessa 19 dessutom rätt till ett ålderstillägg å 400 kr.

Ordinarie lärare och lärarinnor i läs- och skrivämnen. Storkyrkoförsamlingen: 4 lärare, 15 lärarinnor. Klara församling: 5 lärare, 17 lärarinnor. Kungsholms församling: 24 lärare, 102 lärarinnor. Adolf Fredriks för-samling: 15 lärare, 65 lärarinnor. Gustav Vasa församling: 8 lärare, 26 lärarinnor. Matteus församling: 10 lärare, 43 lärarinnor. Jakobs församling: 5 lärare, 18 lärarinnor. Johannes församling: 7 lärare, 36 lärarinnor. Engelbrekts församling: 11 lärare, 46 lärarinnor. Hedvig Eleonora församling: 4 lärare, 16 lärarinnor. Oscars församling: 6 lärare, 22 lärarinnor. Katarina för-samling: 22 lärare³⁾, 90 lärarinnor. Sofia försam-ling: 14 lärare, 55 lärarinnor. Maria försam-ling: 29 lärare, 115 lärarinnor. Brännkyrka för-samling: 24 lärare, 67 lärarinnor samt 27 små-skollärarinnor. Bromma församling: 9 lärare, 13 lärarinnor och 7 småskollärarinnor. Härjämte har för år 1919 anslag beviljats till 20 nya ordi-narie befattningar, därav 5 manliga och 15 kvinn-liga, vilka under året skola fördelas mellan för-samlingarnas skolor. — Varje lärare 3,500 kr., varje lärarinna 2,900 kr. Dessutom rätt till tre ålderstillägg, vardera å 500 kr., åt varje ordi-narie lärare och tre ålderstillägg, vardera å 300 kr., åt varje ordinarie lärarinna. Varje småskol-lärarinna 2,200 kr. med rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kr.

E. o. lärare och lärarinnor i läs- och skrivämnen, tillsammans: 123,000 kr.

¹⁾ I denna summa äro medräknade utgifterna för läkarvården 35,000 kr. och tandklinikerna 51,600 kr. (se ovan).

²⁾ Därav en befattning, som kommer att till-sättas, så snart ett tillämnat skolhus för Maria förs.-s folkskola blir färdigt att tagas i bruk.

³⁾ Dessutom två lärare, anställda vid stadsens uppfostringsanstalt vid Skrubba, avlönade av fattigvårdsnämnden.

Ordinarie lärare och lärarinnor i övningsämnen. 46 lärarinnor i kvinnlig slöjd 2,300 kr., 16 lärare i teckning var och en 2,500 kr., 14 lärare i sång var och en 2,500 kr., 38 lärarinnor i huslig ekonomi var och en 2,460 kr. jämte fri middag under arbetsdagarna (40 kr.). Samtliga övningslärare äga dessutom rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kr.

E. o. och biträdande lärare och lärarinnor i övningsämnen. E. o. lärarinnor i kvinnlig slöjd, tillsammans: 12,000 kr. Biträde vid undervisningen i kvinnlig slöjd: 3,400 kr. E. o. lärare i teckning, tillsammans: 4,100 kr. E. o. lärare i sång, tillsammans: 2,600 kr. E. o. lärarinnor i huslig ekonomi, tillsammans: 15,560 kr.

Lärare och lärarinnor i metall-, trä- och pappslöjd, tillsammans: 99,000 kr. Lärarinnor i gymnastik, tillsammans: 21,100 kr. (därav till modifierad gymnastik 5,500 kr.). Lärare i vapenföring och skjutning, tillsammans: 2,000 kr. Lektidare, tillsammans: 6,650 kr.

Lärare i fortsättnings- och ersättnings-skolorna: 6,000 kr. Extra undervisning: 13,500 kr. Undervisning i kvinnlig hygien: 600 kr.

Sekreterarna i skolråden avlönas av de olika församlingarna med växlande belopp. Bibliotekarierna avlönas med arvoden olika i de olika skolorna.

Vaktbetygning m. m. 25 vaktmästare¹⁾: avlöning i lönegrupp 6 (utom en, som kvarstår å äldre stat). 13 värmeledningsskötare²⁾: avlöning i lönegrupp 6. 18 baderskor: avlöning i lönegrupp 2. En extra baderska (för samtliga skolor): 800 kr. Dessutom anslag av växlande belopp till biträden åt vaktmästare och värmeledningsskötare (eldare) samt till portvaktstjänstgöring.

Storkyrkoförsamlingens folkskola.

Storkyrkoförsamlingens folkskola räknar vårterminen 1919 inalles 18 undervisningsavdelningar med 507 skolbarn. Skolan är fördelad på två skolbyggnader, den ena vid Svartmangatan 22, St., med 14 klassrum, den andra vid Skärgårdsgatan 6, St., med 8 klassrum. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 2,440 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 769 band.

Skolrådets ledamöter.

Stortorget 1, St.

Welinder, N. J., vice pastor, självskr. ordf.; *Berglund, E. K., vice häradshövding; Brandel, R. A., komminister; *Creutz, J. W., assurancesdirektör; Henriksson, P., boktryckare; Lund, C. J., skrädderiidkare, stadsfullm.; *Malmgren, O. W., grosshandlare, kassör; *Petersson, C. Ch. V., apotekare; en vakant.

¹⁾ Av dessa äro 7 vaktmästare vid Brännkyrka och Bromma folkskolor tillika värmeledningsskötare.

²⁾ Därav en gemensam för samtliga skolor.

Sekreterare.

Gyllensvärd, G. V.; st. Söder 3 08.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Karlsson, L. V., överlärare, ordf.; Malmgren, O. W., grosshandlare (sk.)¹⁾; Axelsson, Lilly M., fröken (f.); Schiffström, Mathilda E., f. d. folkskollärarinna (a.); Svensson, Ingrid, folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Brandel, R. A., komminister (sk.); Eriksson, C. R., järnhandlare (f.); Brandel, f. Jernberg, Gerda, fru (a.); Jungmarker, Milly, folkskollärarinna (l.).

Överlärare.

Karlsson, L. V.; st. 142 70; träffas å exp. Svartmangatan 22, St., alla undervisningsdagar 7,45—8,30 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen 4
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen 15
Lärare i övningsämnen 3
Lärarinnor i övningsämnen 8

S:a lärare och lärarinnor 30

Bibliotekarie.

Olsson, D.

Vaktmästare (6).

Jansson, V. E.

Dessutom fyra städerskor och en baderska (2).

Klara församlings folkskola.

Klara församlings folkskola räknar vårterminen 1919 inalles 24 undervisningsavdelningar med 707 skolbarn. Skolan är inrymd i nya skolhuset vid Klara södra kyrkogata 13 & 15, C., och innehåller 30 klassrum förutom ett antal rum för speciella skoländamål ävensom gymnastiksal, badavdelning och skolkök samt bostadslägenhet för överlärare, vaktmästare och värmeledningsskötare. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 2,741 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 927 band.

Skolrådets ledamöter.

Klara östra kyrkogata 8, C.

Bokander, H. G. E., kyrkoherde, självskr. ordf.; *Andersson, B. J. F., ingenjör, kassör; Ehlin, E. E., överlärare; Lilja, S. A. J., hovintendent; *Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm., vice ordf.; *Ståhlberg, J. A. A., zinketsare; Widerström, Karolina O., prakt. läkare.

¹⁾ sk. = vald av skolrådet; f. = vald av fattigvårdsstyrelse; a. = vald av arbetsstugestyrelse; l. = vald av lärarkollegium.

Fd.

Sekreterare.

Romare, P. B.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Ehlin, E. E., överlärare, ordf.; Ståhlberg, J. A. A., zinketsare (sk.); Thulin, E. L., handlande (f.); Hellstenius, f. Skogman, Minna, fru (a.); Aspman, Maria E., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Linde, A., inspektionskonstapel (sk.); Rudelius, J. L., instrumentmakare (f.); Pegelow, f. Hedlund, Emma, fru (a.); Granlund, f. Wallis, J. K. M. (Hanna), folkskollärarinna (l.).

Överlärare.

Ehlin, E. E.; st. 193 07; träffas å exp. Klara södra kyrkogata 13 & 15, C., alla undervisningsdagar 7,45—8,30 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen 5
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen 17
E. o. lärare i läs- och skrivämnen 1
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen 2
Lärare i övningsämnen 1
Lärarinnor i övningsämnen 5

Så lärare och lärarinnor 31

Bibliotekarie.

Granlund, f. Wallis, J. K. M. (Hanna).

Vaktmästare (6).

Andersson, K. W.

Dessutom en värmeledningsskötare (6) och en baderska (2).

Kungsholms församlings folkskola.

Kungsholms församlings folkskola räknar vårterminen 1919 inalles 129 undervisningsavdelningar med tillsammans 3,923 skolbarn. Skolan är fördelad på två skolbyggnader, den ena vid Mariebergsgatan 34, C., med 88 klassrum, den andra vid Hantverkaregatan 17, C., med 12 klassrum. Dessutom finnas vid Kungsholmsgatan 72, C., två skolkök och en bespisningsanstalt. I fortsättningsskolan är antalet barn 16. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 4,162 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 1,107 band.

Skolrådets ledamöter.

Parmmätaregatan 3, C.

Larsson, C. V., kyrkoherde, självskr. ordf.; Bergqvist, B. J.-son, generaldirektör; Davidsson, J. A. L., komminister; Hermansson, K. T. E., lödare; Karlsson, A. F., järnarbetare;

Larsson, J. A. C., förman; *Ljungström, V., distriktsläkare; Seedoff, A. M. A., fabriksförvaltare; *Stjärne, G., polisöverkonstapel.

Suppleanter.

*Wingborg, F. A., redaktör; *Eén, O. B. L., verk-mästare; Holm, J. A., järnarbetare; Lagerqvist, A. V., typograf.

Sekreterare.

Lindeberg, C. A.; rt. 29 67.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Olsson, J., överlärare, ordf.; Seedoff, A. M. A., fabriksförvaltare (sk.); Olsson, N. M., skohandlare (f.); Fristedt, J. Maria, folkskollärarinna (a.); Romulus, Anna E., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Jansson, K. Elida W., folkskollärarinna (sk.); Karlsson, A. F., järnarbetare (f.); Sjöholm, Sven, prokurist (a); Skoglund, Gerda F., folkskollärarinna (l.).

Överlärare.

Olsson, J.; st. Kungsh. 3 04; träffas å exp. Mariebergsgatan 34, n. b., C., alla läsdagar 7,30—8,30 f. m. och 5—5,30 e. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m. och därjämte å exp. Hantverkaregatan 17, C., st. 193 04, onsdagar 10,30—11,30 f. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen 24
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen 102
E. o. lärarinnor å vakant plats i läs- och skrivämnen 2
E. o. lärare i läs- och skrivämnen 1
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen 3
Lärare i övningsämnen 3
Lärarinnor i övningsämnen 17

Så lärare och lärarinnor 152

Bibliotekarie.

Brandin, Jenny E.

Vaktmästare (6).

Zallhagen, K. E.

Dessutom en värmeledningsskötare (6), två biträden och två baderskor (2).

Adolf Fredriks församlings folkskola.

Adolf Fredriks församlings folkskola är uppdelad på två skolhusbyggnader, en vid Tegnérsgatan 44—46, Va., och en vid Saltmätaregatan 2, Va.

Folkskolhuset vid Tegnérsgatan 44—46 har 66 klassrum, skolhuset vid Saltmätaregatan 2 12 klassrum. De båda skolhusen räknar vårterminen 1919 inalles 80 undervisningsavdel-

ningar med tillsammans 2,420 skolbarn. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 3,444 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 828 band.

Skolrådets ledamöter.

Kammakaregatan 30, Va.

Hasselrot, C. R., kyrkoherde, självskr. ordf.; Asklund, H. G., läroverksadjunkt; *Gagner, H. Marie-Louise Ch., seminarielektor; *Rosenberg, J. O., f. d. professor, vice ordf.; *Rudner, A. E., möbelsnickare; *Sternier, J. L., överlärare; Svensson, F. L., prakt. läkare; *Wallberg, K. J., bageriäldare; en vakant.

Kassör.

Grönfors, G. B. V., direktör.

Sekreterare.

Ljungman, C. J. D.; rt. 29 90.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Sternier, J. L., överlärare, ordf.; Rudner, A. E., möbelsnickare (sk.); en vakant (f.); Blomquist, Augusta L., fröken (a.); Österberg, Ebba K. E., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Gagner, H. Marie-Louise Ch., seminarielektor (sk.); Carlson, C. G., fabrikör (f.); Israelsson, Anna M., slöjdlärarinna (a.); Brenner, Ester, folkskollärarinna (l.).

Överlärare.

Sternier, J. L.; träffas å exp. Tegnérsgatan 44-46, Va., st. 169 14, alla läsdagar 7,45—8,30 f. m. ävensom måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m. samt å exp. Saltmätaregatan 2, Va., st. 169 16, lördagar kl. 12 middag.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	15
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen	65
E. o. lärarinna i läs- och skrivämnen	2
Lärare i övningsämnen	6
Lärarinnor i övningsämnen	13

Så lärare och lärarinnor 101

Bibliotekarie.

Locander, Cecilia K.

Vaktmästare.

Gustafson, E. G. (6) (vid Tegnérsgatan); Forsling, Gustava (lön 1,100 kr., bostad, värme och lyse) (vid Saltmätaregatan).

Dessutom en värmeledningsskötare (6), en eldare och en baderska (2).

Gustav Vasa församlings folkskola.

Gustav Vasa församlings folkskola, Karlbergsvägen 34, Va., räknar vårterminen 1919 37 skol-

avdelningar med tillsammans 1,110 barn, därav 11 avdelningar undervisas kl. 1,30—5,30. I fortsättningsskolan är lärjungeantalet 66 och i ersättningsskolan 14. Hela barnantalet är således 1,190. Skolhuset har 26 klassrum. Den 31 dec. 1918 funnos i skolbiblioteket 2,236 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 906 band.

Skolrådets ledamöter.

Västmannagatan 63, Va.

Hallberg, H. E., kyrkoherde, självskr. ordf.; *Björklund, Sigrd O. M., lärarinna; *Dalström, J. J., f. d. överlärare; Francke, Cecilia, folkskollärarinna; *Hallström, K. L. F., snickare; Lundbergh, G. H., grosshandlare, vice ordf.; Löfgren, A., sekreterare; *Rudberg, T. A., lektor; Sällström, G. F. W., ingenjör.

Kassör.

Enell, H. G. O., apotekare.

Sekreterare.

Falkenberg, A. C. M., frih.; st. 193 00.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Andrén, O., överlärare, ordf.; Hallström, K. L. F., snickare (sk.); Feght, J. P., bruksägare (f.); Rydberg, Olga A., föreståndarinnan (a.); Salling, Hildur J., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Löfgren, A., sekreterare (sk.); Fjällbäck-Holmgren, Karin H., fru, stadsfullm. (f.); Heimbürger, f. Hildebrand, Elin M. Ch., fru (a.); Hansson, Hulda E., folkskollärarinna (l.).

Överlärare.

Andrén, O.; st. 193 03; träffas å skolans exp. Karlbergsvägen 34, Va., varje läsdag 7,45—8,30 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	8
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen m. m. 26	
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen	4
Lärare i övningsämnen	6
Lärarinnor i övningsämnen	10

Så lärare och lärarinnor 54

Bibliotekarie.

Eriksson, S. Konkordia.

Vaktmästare (6).

Pettersson, E. V.

Dessutom en värmeledningsskötare (6).

Matteus församlings folkskola.

Matteus församlings folkskola räknar vårterminen 1919 inalles 56 undervisningsavdelningar

Fd. med tillsammans 1,683 skolbarn. Skolan är belägen vid Norrtullsgatan 18, *Va.*, och har 49 klassrum. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 3,330 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 844 band.

Skolrådets ledamöter.

Västmannagatan 92, *Va.*

Berglund, A. A. T., kyrkoherde, självskr. ordf.;
***Ahlberg, K. J.**, direktör; ***Anderberg, A. W.**,
 kamrerare; **Carli, E. J.**, överlärare, vice
 ordf.; **Carlson, H. J.**, barnhemsföreståndare;
Danielsson, T. H., möbelsnickare, stadsfullm.;
***Forsell, J. A.** S:son, expeditiönsföreståndare.

Suppleanter.

***Norén, G. E.**, läroverksadjunkt; **Odin, S. J.**,
 handlande; ***Ferm, A. V.**, snickare.

Sekreterare.

Edman, P. V.; rt. 155 82.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Carli, E. J., överlärare, ordf.; **Jacobson, T. A.**,
 intendent (sk.); **Sandberg, H. T.**, f. d. bok-
 auktionskommissarie (f.); **Möller, Esther M.**,
 arbetsstugeföreståndarinna (a.); **Carlson, H. J.**,
 barnhemsföreståndare (l.).

Suppleanter.

Forsell, J. A. S:son, expeditiönsföreståndare (sk.); **Svens-
 son, K. F. I.**, pannplåtslagare (f.); **Sjöman, E.**
 F., grosshandlare (a.); **Morath, Maria K.**, folk-
 skollärarinna (l.).

Överlärare.

Carli, E. J.; st. 180 51; träffas å exp. Norrtullsgatan 18 n. b., *Va.*, varje läsdag 7,45—8,30 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	10
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen	43
E. o. lärare i läs- och skrivämnen	1
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen	3
Lärare i övningsämnen	1
Lärarinnor i övningsämnen	6

Så lärare och lärarinnor 64

Bibliotekarie.

Almin, f. Pettersson, A. Wilhelmina.

Vaktmästare (6).

Strömbäck, T. G.

Dessutom en värmeledningsskötare (6)
 och en baderska (2).

Jakobs och Johannes församlingars folkskola.

Jakobs och Johannes församlingars gemensamma folkskola räknar vårterminen 1919 inalles 70 undervisningsavdelningar med tillsammans 2,015 skolbarn. Skolan är fördelad på fyra skolbyggnader, en vid Brunnsgatan 11, *C.*, med 18 klassrum, en vid Roslagsgatan 53, *Va.*, med 28 klassrum, en vid Ynglingagatan, *Va.*, med 14 klassrum och en å Skeppsholmen, *Ö.D.*, med 1 klassrum. Tio avdelningar undervisas i skolhuset Valhallavägen 63, *Ö.* Skolbiblioteket i Johannes folkskola omfattade den 15 juni 1918 2,781 band och det höstterminen 1915 inrättade biblioteket vid Jakobs folkskola den 31 dec. 1918 931 band. Johannes folkskolas lärarbibliotek omfattade vid samma tid 986 band och Jakobs 575 band.

Jakobs församlings folkskola.

Skolrådets ledamöter.

Jakobsgratan 4, *C.*

Hammarsten, F., kyrkoherde, självskr. ordf.;
***Bäckström, J. W.**, grosshandlare; ***Böhme, A.**
 G., prakt. läkare; ***Hedin, Clara C. H.**, fröken;
Jonsson, G. A., pastoratsadjunkt; **Lindmark, C.**
 A., skomakarmästare, stadsfullm.; **Wretman, J.**,
 f. d. rådman, vice ordf.

Kassör.

Sjöberg, A. Th., grosshandlare.

Sekreterare.

Afzelius, A. C. A.; st. Brevik 31.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Wassberg, A., överlärare, ordf.; **Sjögren, A.**,
 fabrikör (sk.); **Brandt, J. T. I.**, f. d. kapten (Jak.
 f.); **Lindberg, A. W.**, kamrerare (Joh. f.); **Edén,**
 L. A., f. d. överlärare (a.); **Strömbäck, Ebba**
 M. E., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

En vakant (a.); **Andersson, Sofia V.**, folkskol-
 lärarinna (l.).

Överlärare.

Wassberg, A.; st. 193 06; träffas å exp. Roslagsgatan 53, n. b., *Va.*, alla läsdagar 7,45—8,30 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m. och i skolhuset vid Brunnsgatan 11, *C.*, st. 169 15, fredagar kl. 1 e. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	5
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen	18
E. o. lärarinna i läs- och skrivämnen	1
Lärarinna i övningsämnen	1

Så lärare och lärarinnor 25

Bibliotekarie.

Andersson, Emelie K.

Johannes församlings folkskola.

Skolrådets ledamöter.

Kammakaregatan 12, Va.

Öhman, K., kyrkoherde, självskr. ordf.; *Alfvén, K. A., prakt. läkare; *Brodin, J. E., f. d. rektor; Edén, L. A., f. d. överlärare; *Hjorth, J. E., direktör; Johansson, K., möbelsnickare; Granholm, C. H., direktör.

Suppleanter.

Eklund, K., tjänsteman, stadsfullm.; *Lignell, E., komminister.

Sekreterare.

Engellau, I.; rt. 97 49.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Samma kommitté som för Jakobs förs:s folkskola (se ovan).

Överlärare.

Wassberg, A. (se Jakobs förs:s folkskola).

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	7
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen	36
E. o. lärare i läs- och skrivämnen	1
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen	4
Lärarinnor i övningsämnen	7

S:a lärare och lärarinnor 55

Bibliotekarie.

Jönsson, Maria G.

Vaktmästare (6).

Ek, N. A. (Johannes folkskola); Söhr, O. (Jakobs folkskola).

Dessutom en värmeledningsskötare (6), en eldare, tretton stüderskor och en baderska (2).

Engelbrekts församlings folkskolor.

Engelbrekts församling har två folkskolor, se nedan.

Skolrådets ledamöter.

Östermalmsgatan 67, Ö.

Lindhagen, L. T., kyrkoherde, självskr. ordf.; Berg, J. H., extra undervisningsråd, vice ordf., kassör; *Branzell, A., överlärare; *Engström, Lilly A., f. d. lärarinna; *Lind, N. G. C., bokhållare; Lindblom, K. A., rektor; Westermärk, F. J. E., f. d. professor.

Suppleanter.

Carlsson, J. A., måleriarbetare; Fagerström, J., verkställare.

Sekreterare.

Åkerman, G. A.; rt. 105 94.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Branzell, A., överlärare, ordf.; Engström, Lilly A., f. d. lärarinna (sk.); von Hermansson, Anna K., fröken (f.); Afzelius, S. Harriet K. M., fröken (a.); Lundberg, Hildegard J., folkskol-lärarinna (l.).

Suppleanter.

Lind, N. G. C., bokhållare (sk.); Johansson, A., förman (f.); Svedelius, Ewa H. Ch., fröken (a.); Svensson, f. Jepson, Sigrid M., folkskol-lärarinna (l.).

1. Folkskolan vid Valhallavägen.

Folkskolan räknar vårterminen 1919 inalles 45 undervisningsavdelningar med 1,250 skolbarn. Skolan är belägen vid Valhallavägen 63, Ö., och har 60 klassrum. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 3,156 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 888 band.

Överlärare.

Branzell, A.; st. 110 29; träffas å exp. Valhallavägen 63, Ö., alla läsdagar 7,45—8,30 f. m., måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m. samt tisdagar i skolan vid Värtan 1—1,30 e. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	9
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen	34
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen	2
Lärare i övningsämnen	7
Lärarinnor i övningsämnen	11

S:a lärare och lärarinnor 63

Bibliotekarie.

Bergström, Anna.

Vaktmästare (6).

Hagberg, A. S.

Dessutom en värmeledningsskötare (6), en eldare, en portvakt och en baderska (2).

2. Folkskolan vid Värtan.

Folkskolan vid Värtan räknar vårterminen 1919 inalles 14 undervisningsavdelningar med 392 skolbarn. Skolan är belägen i Hjorthagen och har 11 klassrum. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 1,037 band. Lärarbiblioteket omfattade vid samma tid 457 band.

Överlärare.

Branzell, A.; st. 68 13; träffas å exp. tisdagar 1—1,30 e. m. Övriga mottagningstider, se ovan.

Katarina församlings folkskolor.

Katarina församling har två folkskolor, se nedan.

Skolrådets ledamöter.

Högbergsgatan 15, Sö.

Landquist, C. A. E., kyrkoherde, självskr. ordf.;
Bergström, A. W., arkitekt; ***Brate**, E., lektor,
 vice ordf.; ***Danielson**, H., folkskollärare;
 ***Karlsson**, W. E., assistent, stadsfullm.; **Lund-**
berg, Ester H. A., kassör; **Lundahl**, Fr., apote-
 kare; ***Sjöberg**, G., silverarbetare; **Thunell**, J. W.,
 byggmästare; **Vester**, A., sjukkassettjänsteman;
Zetterlund, C. R., kontorschef, stadsfullm.

Sekreterare.

Lundwall, S. A.; st. 12 12.

Ledamöter i lokalkommittéerna för barnbespisningen.

Se nedan i de olika överlärardistrikten.

Katarina norra folkskola.

Katarina församlings norra folkskola räknar vårterminen 1919 inalles 46 undervisningsavdelningar med 1,395 skolbarn. Skolan är belägen Tjärhovsgatan 15 & 17, Sö., och har 37 klassrum. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 2,615 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 838 band.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Persson, P. E., överlärare, ordf.; **Dimander**, C. A., handlande (sk.); **Nilsson**, F. O. V., bageidkare, stadsfullm. (f.); **Wendelin**, Emma H., folkskollärarinna (a.); **Lilja**, Maria E., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Karlsson, C. Th., värmeledningsskötare (sk.); **Mo-
 öll**, J. O. H. N., kassör (f.); **Hedberg**, D., folk-
 skollärare (a.); **Gustavi**, Ester B., folkskollä-
 rinna (l.).

Överlärare.

Persson, P. E.; st. 135 05; träffas å exp. Tjär-
 hovsgatan 15, Sö., alla läsdagar 7,45—8,30
 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen 9
 Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen . . 35 1)
 E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen . . 5
 Lärarinnor i övningsämnen 7

Så lärare och lärarinnor 56 1)

Bibliotekarie.

Lilja, Maria E.

1) Därav en med tjänstgöring som föreståndarinna vid barnavårdsnämndens barnhem vid Stora Blecktornet och en som lärarinna i Engelbrekts friluftsskola.

Vaktmästare (6).

Edling, A. J.

Dessutom en värmeledningsskötare (6),
 en baderska (2) och en portvakt.

Katarina södra folkskola.

Katarina södra folkskola räknar vårterminen 1919 inalles 72 undervisningsavdelningar med tillsammans 2,274 skolbarn och är belägen vid Värmdögatan 2, Sö. Skolan är fördelad på två skolbyggnader, gamla skolhuset¹⁾ med 15 klassrum och nya skolhuset med 47 klassrum. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 5,321 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 894 band.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Bergh, A., överlärare, ordf.; **Vester**, A., sjuk-
 kassettjänsteman (sk.); **Sjöberg**, G., silverar-
 betare (f.); **Ingelström**, A., folkskollärare (a.);
Bergström, Anna E., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Karlsson, C. Th., värmeledningsskötare (sk.);
Johansson, J. A., restauratör, (f.); **Kjerling**,
 Edith M. K., folkskollärarinna (a.); **Holm**;
 Hulda S., folkskollärarinna (l.).

Överlärare.

Bergh, A.; st. 302 09; träffas å exp. Värmdö-
 gatan 2, Sö., nya skolhuset, alla läsdagar 7,45—
 8,30 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—
 1,30 e. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen 13
 Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen . . 55
 E. o. lärare i läs- och skrivämnen 1
 E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen . . 5
 Lärare i övningsämnen 1
 Lärarinnor i övningsämnen 9

Så lärare och lärarinnor 84

Bibliotekarie.

Andersson, K. Augusta.

Vaktmästare (6).

Erikson, F. V.; **Dahlberg**, E. R.

Dessutom en värmeledningsskötare (6)
 och en baderska (2).

Sofia församlings folkskola.

Sofia församlings folkskola, som är belägen Skånegatan 117, Sö., räknar vårterminen 1919

1) Detta skolhus är sedan oktober 1917 upp-
 låtet till provisoriska bostäder åt husvilla.

Fd.

inalles 69 undervisningsavdelningar med tillsammans 2,083 barn och innehåller 71 klassrum. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 3,292 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 752 band.

Skolrådets ledamöter.

Borgmästaregatan 11, Sö.

Klefbeck, E. A., kyrkoherde, stadsfullm., självskr. ordf.; **Adamson**, J. R., ingenjör, kassör; **Dahlberg**, L. A., civilingenjör; **Dalborg**, M., barnhemsföreståndare; **Göthberg**, J. A., tullpackhuskarl; **Liljeback**, E. S., tapetserare; ***Ljungberg**, P. G. L., handelsarbetare; ***Löfgren**, f. Swanberg, Anna, fru; ***Wihlander**, A. G., överlärare, vice ordf.

Sekreterare.

Wihelius, O. G. S.; rt. Östern. 18 32; st. 205 73.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Wihlander, A. G., överlärare, ordf.; **Ljungberg**, P. G. L., handelsarbetare (sk.); **Pettersson**, C. A., handlande (f.); **Rundgren**, f. Persson, Anna, folkskollärarinna (a.); **Samuelsson**, Anna L., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Göthberg, J. A., tullpackhuskarl (sk.); **Liljeback**, E. S., tapetserare (f.); **Löfgren**, f. Swanberg, Anna, fru (a.); **Bäckman**, Eugenia, folkskollärarinna (l.).

Överlärare.

Wihlander, A. G.; st. 313 38; träffas å exp. Skånegatan 117, Sö., alla lösdagar 7,45—8,30 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	14
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen	55
E. o. lärare i läs- och skrivämnen	1
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen	1
Lärare i övningsämnen	2
Lärarinnor i övningsämnen	8

Så lärare och lärarinnor 81

Bibliotekarie.

Ideström, S. O.

Vaktmästare (6).

Frisk, A. R.

Dessutom en värmeledningsskötare (6), en eldare och en baderska (2).

Maria församlings folkskola.

Maria församlings folkskola räknar vårterminen 1919 inalles 145 undervisningsavdelningar med tillsammans 4,485 skolbarn. Skolan är fördelad

på tre skolbyggnader¹⁾, en vid Ringvägen, Sö., med 62 klassrum och de båda övriga, vid Timmermansgatan 28, Sö., med 26 klassrum. Dessutom finnes på senare platsen en särskild mindre byggnad med slöjdsal och skolkök med matrum. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 5,519 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 1,353 band.

Skolrådets ledamöter.

St Paulsgatan 10, Sö.

Eklund, K. A., kyrkoherde, självskr. ordf.; ***Boije af Gennäs**, S. J. A., rektor, vice ordf.; **Edberg**, Ingrid M., lärarinna; ***Lidman**, C., överlärare, stadsfullm.; ***Molin**, O. E., fil. dr., pastoratsadjunkt; **Nylin**, E. W. A., prakt. läkare; ***Rissén**, Hj. R., tulltjänsteman, stadsfullm.; **Rosengrén**, C. O. L., grosshandlare, kassör; **Wickberg**, Th. W., tulltjänsteman.

Sekreterare.

Masreliéz, K. V.; rt. 96 69.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Lidman, C., överlärare, stadsfullm., ordf.; **Bode**, f. Svensson, Signe I. H., fru (sk.); **Montelius**, f. Reuterskiöld, Agda G. D. A., professorska (f.); **Sahlin**, A. Cecilia, folkskollärarinna (a.); **Ericsson**, f. Bäckström, Anna F., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Widtskiöld, f. Peterson, Jenny, fru (sk.); **Runö**, J. O., folkskollärare (f.); **Lindeberg**, E. W., komminister (a.); **Holm**, N. Sigrd A., folkskollärarinna (l.).

Överlärare¹⁾.

Lidman, C., stadsfullm.; st. 302 10; träffas å exp. vid Ringvägen, Sö., alla lösdagar 7,45—8,30 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m. och å exp. vid Timmermansgatan 28, Sö., st. 135 06, onsdagar 10,30—11 f. m.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	29
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen	115
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen	2
Lärarinnor i övningsämnen	26

Så lärare och lärarinnor 172

Bibliotekarie.

Svensson, Elin.

¹⁾ Ett nytt skolhus, i kvarteret Ångpannan (vid Reimersholmsgatan), är under uppförande. Då detta skolhus blir färdigt att tagas i bruk, kommer det nuvarande överlärardistriktet att uppdelas i två distrikt och ytterligare en överlärare att tillsättas.

Vaktmästare (6).

Sävelin, P. J. (skolan vid Ringvägen); **Regnström**, C. A. (skolan vid Timmermangatan).

Dessutom en *värmeledningsskötare* (6), en *eldare* och två *baderskor* (2).

Brännkyrka församlings folkskolor.

Brännkyrka bildar från den 1 juli 1918 fyra överlärardistrikt, *Enskede*-, *Älvsjö*-, *Liljeholmens* och *Blommensbergsdistrikten*.

Skolrådets ledamöter.

Lindskog, H. J., kyrkoherde, självskr. ordf.; **Andersson**, P., folkskollärare; **Bergquist**, J. A., folkskollärare; **Granlund**, S. J. R. W., kamrerare; ***Gäbel**, M., disponent, kassör; ***Hindersson**, f. Johnsson, T. Maria, folkskollärarinna; **Jonsson**, J., banktjänsteman; **Kling**, F. A., byggmästare; ***Lantz**, W. G. G-son, tulltjänsteman; ***Sandberg**, C. A. J-son, förman; **Wallin**, J. A., tf. uppbördsman, vice ordf.

Sekreterare.

Öström, J. N. H.; rt. 6 61; st. 195 34.

Enskede överlärardistrikt.

Inom distriktet finnas skolor vid Enskede och Gubbängen, vilka vårtärmen 1919 räkna 26 undervisningsavdelningar med tillsammans 934 skolbarn. Nytt skolhus uppfördes i Enskede under åren 1914—1915. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 778 band. Lärarbiblioteket omfattade vid samma tid 239 band.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Edman, E. A., överlärare, ordf.; **Lantz**, W. G. G-son, tulltjänsteman (sk.); **Sandeborg**, M. O., slakthusdirektör (f.); **Björling**, J., folkskollärare (l.).

Suppleanter.

Hindersson, f. Johnsson, T. Maria, folkskollärarinna (sk.); **Magnusson**, E., förtroendeman (f.); **Broberg**, Ester, folkskollärarinna (l.).

Överlärare.

Edman, E. A.; träffas å expeditionen i Enskede folkskola alla lösdagar kl. 7,45—8,30 f. m. samt dessutom måndagar och torsdagar kl. 1—1,30 e. m.; st. Enskede 62.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	4
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen	17
E. o. lärare i läs- och skrivämnen	2
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen	6
Småskollärarinnor	7
Lärare i övningsämnen	5
Lärarinnor i övningsämnen	11

Så lärare och lärarinnor 52

Bibliotekarier.

Siösteen, Margareta S. H. (Enskede skola); **Hindersson**, f. Johnsson, T. Maria (Gubbängens skola).

Vaktmästare och värmeledningsskötare (6)

(dessutom för portvaktstjänstgöring 50 kr.).

Carlberg, V. T. (Enskede skola).

Dessutom en *baderska* (2).

Älvsjö överlärardistrikt.

Inom distriktet finnas skolor vid Solberga (kyrkskolan), Örby, Långbrodal och Södertörn, vilka vårtärmen 1919 räkna 39 undervisningsavdelningar med tillsammans 1,056 skolbarn. I Örby och Långbrodal äro nya skolhus uppförda under åren 1914 och 1915. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 1,233 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 206 band.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Granér, C. T., överlärare, ordf.; **Sandberg**, C. A. J-son, förman (sk.); **Lindskog**, H. J., kyrkoherde (f.); **Ericson**, Elsa M. L., folkskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Kling, F. A., byggmästare (sk.); **Mild**, C. A., syssloman (f.); **Levedal**, Gerda, folkskollärarinna (l.).

Överlärare.

Granér, C. T.; träffas å expeditionen i kyrkskolan alla lösdagar 7,45—8,30 f. m., rt. Älvsjö 5, st. Liljeholmen 3; i skolan i Långbrodal måndagar 1—1,30 e. m., st. Långbrodal 56; i skolan i Örby torsdagar 1—1,30 e. m., st. Örby 25.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen	7
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen	17
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen	11
Småskollärarinnor	4
Lärare i övningsämnen	2
Lärarinnor i övningsämnen	5

Så lärare och lärarinnor 46

Bibliotekarier.

Arvidsson, Hildur E. (Örby skola); **Nyström**, A. Greta (Södertörns skola); **Nilsson**, Karin (Långbrodals skola).

Vaktmästare och värmeledningsskötare (6)

(dessutom för portvaktstjänstgöring 50 kr.).

Andersson, Th. (Örby skola); **Olofsson**, C. J. (Långbrodals skola).

Dessutom en *baderska* (2).

Ed.

Blommensbergs överlärardistrikt.

Distriktet omfattar Blommensbergs, Johannisdals och Sätra skolor, vilka vårterminen 1919 räkna 42 undervisningsavdelningar med tillsammans 1,261 skolbarn. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 1,491 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 436 band.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Wahlström, A. Th., överlärare, ordf.; **Gäbel**, M., disponent (sk.); **Wallin**, J. A., tf. uppbördsman (f.); **Wiman**, Anna M., arbetsstugeföreståndarinna (a.); **Boman**, Elisabet, småskollärarinna (l.).

Suppleanter.

Lundh, J. A., folkskollärare (sk.); **Ekstam**, A., arrendator (f.); **Wernström**, f. Olsson, J. Augusta, fru (a); **Carlsson**, Anna S., småskollärarinna (l.).

Överlärare.

Wahlström, A. Th.; träffas å expeditionen i nya skolhuset vid Blommensberg alla läsdagar 7,45—8,30 f. m. samt därjämte måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m., st. Gröndal 65.

Lärare och lärarinnor.

Ordinarie lärare i läs- och skrivämnen . . . 8
Ordinarie lärarinnor i läs- och skrivämnen . . . 17
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen . . . 9
Småskollärarinnor . . . 9
Lärarinnor i övningsämnena . . . 7

S:a lärare och lärarinnor 50

Bibliotekarier.

Östman, J. L. (Blommensbergs skola); **Carlsson**, H. Maria (Johannisdals skola).

Vaktmästare och värmelednings-skötare (6)

(dessutom för portvaktstjänstgöring 50 kr.).

Carlsson, E. J. (Blommensbergs skola).

Dessutom en e. o. baderska.

Liljeholmens överlärardistrikt.

Distriktet omfattar Liljeholmens, Årsta och Midsommarkransens skolor, vilka vårterminen 1919 räkna 43 undervisningsavdelningar med tillsammans 1,287 skolbarn. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 942 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 189 band.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Kjellberg, A. G., överlärare, ordf.; **Andersson**, P., folkskollärare (sk.); **Söderberg**, N. E., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm. (f.); **Breden**, Ingeborg Ch., fattigvårdssyster (a); **Waller**, J. A., folkskollärare (l.).

Suppleanter.

Wallin, J. A., tf. uppbördsman (sk.); **Uddin**, K. J. R., pastor (f.); **Magnusson**, Ida, småskollärarinna (l.).

Överlärare.

Kjellberg, A. G.; träffas å expeditionen i Midsommarkransens skolhus alla läsdagar 7,45—8,30 f. m., ävensom måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m., st. Liljeholmen 1, samt därjämte i skolhuset vid Liljeholmen tisdagar 1—1,30 e. m., st. Liljeholmen 81.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen . . . 5
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen . . . 16
E. o. lärare i läs- och skrivämnen . . . 1
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen . . . 14
Småskollärarinnor . . . 7
Lärarinnor i övningsämnena . . . 7

S:a lärare och lärarinnor 50

Bibliotekarie.**Andersson**, Anna E.**Vaktmästare och värmelednings-skötare (6).**

(dessutom för portvaktstjänstgöring 50 kr.).

Olsson, P. O.

Dessutom en baderska (2).

Bromma församlings folkskolor.

Församlingen utgör enligt stadsfullmäktiges beslut den 20 mars 1916 fr. o. m. den 1 juli 1916 ett överlärardistrikt. Församlingens skolor äro belägna vid Bromma kyrka, i Bällsta-lund, Alvik och å Lilla Essingen, den senare i förhyrd lokal. Å Stora Essingen upprättades vid 1917 års början en provisorisk skola, omfattande två lägsta klasserna. I dessa skolor undervisas vårterminen 1919 inalles 1,011 barn, fördelade på 40 undervisningsavdelningar. Skolbiblioteket omfattade den 31 dec. 1918 1,346 band. Skolans lärarbibliotek omfattade vid samma tid 99 band.

Skolrådets ledamöter.

Svensson, M. Th. K., kyrkoherde, självskr. ordf.; **Bergh**, G., slöjdsinspektör; **Bergstedt**, P., ingenjör, stadsfullm., kassör; **Björklund**, C. A., skofabriksarbetare; **Eriksson**, A. G., järnarbetare; **Gustafson**, F. E., husägare; **Carlsson**, K. O., förman.

Suppleanter.

Hedvall, A. G., folkskollärare; **Larsén**, C. G., verk-mästare; **Sandström**, A. T. V., överlärare.

Ledamöter i lokalkommittén för barnbespisningen.

Rendahl, J. F., kamrerare, ordf. (a); **Eriksson**, A. G., järnarbetare (sk.); **Winberg**, E. G., stenhuggare (f.); **Sandström**, A. T. V., överlärare, självskr.; **Bergqvist**, J. A., folkskollärare (l.).

Suppleanter.

Karlsson, K. O., förman (sk.); **Pettersson**, A. G., snickare (f.); **Olsson**, Ruth E., folkskollärarinna (a); **Olsson**, S. R., folkskollärare (l.).

Överlärare.

Sandström, A. T. V.; st. Ulvsunda 26; träffas å exp. i Alviks skola alla lördagar 7,45—8,30 f. m. samt måndagar och torsdagar 1—1,30 e. m., st. Ulvsunda 26; å exp. i Ballstalsunds skola fredagar 1—1,30 e. m., st. Bromma 22.

Lärare och lärarinnor.

Ord. lärare i läs- och skrivämnen 9
Ord. lärarinnor i läs- och skrivämnen 13
E. o. lärarinnor i läs- och skrivämnen 11
Småskollärarinnor 7

Sä lärare och lärarinnor 40

Bibliotekarier.

Pettersson, Anna M. K. (Alviks skola); **Gustafsson**, Teres R. (Essingens skola); **Bergqvist**, J. A. (Ballstalsunds skola); **Gerdelius**, J. (kyrskolan).

Vaktmästare och värmelednings-skötare (6)

(dessutom för portvaktstjänstgöring 50 kr.).

Rydhammar, C. O. (Ballstalsunds skola); **Johansson**, J. A. (Alviks skola).

Barnavårdsnämnden.

För ärenden angående vanartade och i sedligt avseende försummade barn: Fredsgatan 9, C.; rt. 69 52; st. 46 14; expeditionstid: 10—12 samt 1—3; under juli och augusti 9,30—1,30.

För ärenden enligt 1917 års barnlagar: Hamngatan 36, C.; rt. 236 46, st. 190 61; expeditionstid: 9—4.

Anmälningar om havandeskap, jämlikt lagen om barn utom äktenskap (se nedan), göras å Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyråer: Triewaldsgränd 3, St.; rt. 21 98; st. 29 54; expeditionstid: alla dagar, utom lördagar, 10—12 (15 juni—15 sept. endast måndagar och torsdagar); kommunalhuset, Liljeholmen (för Brännkyrka); rt. Liljeholmen 14; st. Liljeholmen 29; expeditionstid: måndagar och torsdagar 9—11.

Enligt lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn skall i varje skoldistrikt finnas en barnavårdsnämnd, vilken det åligger att taga vård om dylika barn under femton år, som vistas inom distriktet. I Stockholm är Stockholms folkskoledirektion barnavårdsnämnd, men har densamma med få undantag uppdragit beslutanderätten i bithörande ärenden åt en särskild nämnd (barnavårdsnämnden i inskränkt bemärkelse). Barnavårdsnämnden utser årligen för de tretton distrikt,

vari staden delats, till sitt biträde kretsombud, antingen bland sina egna ledamöter eller ock bland andra män eller kvinnor, vilka nitälska för ungdomens uppfostran. Kretsombuden samt folkskolinspektören äga att närvara vid barnavårdsnämndens sammanträden och att deltaga i överläggningarna, men ej i besluten. Barnavårdsnämndens ledamöter och kretsombud böra hava uppmärksamhet därå, att barn ej må bliva försummade i sedligt avseende eller vanartas, samt, om sådant förekommer, därom göra anmälan hos nämnden. Sådän anmälan må ock göras av någon statens eller kommunens myndighet eller ock av ämbets- eller tjänsteman, vilken i denna sin egenskap erhållit kännedom om förhållanden, som föranleda till anmälan. Finner barnavårdsnämnden anmält barn vara i sedligt avseende försummat, skall nämnden tilldela dem, vilka det åligger att hava vård om barnet, en allvarlig förmaning att bättre uppfylla sina uppfostringsplikter. Visar barnet vanart, skall nämnden tilldela det en allvarlig varning och, om sådant anses gagneligt, jämväl föreskriva, att barnet skall inom viss tid och i öjaviga vittnens närvaro tilldelas lämplig åga. Då barnavårdsnämnden beslutit någon av dessa åtgärder, bör densamma jämväl uppdraga åt viss person att med uppmärksamhet följa barnets levnadsförhållanden och övervaka dess uppförande. För att denna uppsikt må bliva effektiv och barnavårdsnämnden i varje fall skall äga tillgång på lämpliga personer för detta uppdrags utförande, har densamma antagit 41 s. k. *tillsyningsmän* för uppsiktens utövande. Nämnden äger att i vissa fall skilja barnet från hemmet att för vård och uppfostran till annan överlämnas. När omhändertaget barn hunnit den ålder och nått den stadga, att det anses kunna i tjänst eller yrke anställas, skall nämnden söka bereda barnet lämplig anställning och tillse, att det erhåller nödig utrustning. Utöver det kalenderår, under vilket barnet fyller sexton år, bör gottgörelse för dess vård och uppfostran i enskilt hem eller barnhem icke utfästas av nämnden. För gottgörelse, som utfästes i strid häremot, äger rätt till ersättning icke rum. Barnavårdsnämnden bör övervaka de barns uppförande och uppfostran, som till enskilt hem eller barnhem av nämnden överlämnats. Angående inspektion av barnhem och skyddshem förordnar konungen. Kostnaderna för sådan inspektion bestridas av statsmedel. Barnavårdsnämnden i Stockholm har för tillgodoseende av barnavården inrättat fem barnhem (se nedan). I dessa omhändertagas också barn, som tidigare intagits å Stockholms folkskolors skolkarhem, som hösten 1907 upphörde.

Genom lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap har barnavårdsnämndens uppgift blivit väsentligen utvidgad. Nämnda lag stadgar, att för varje barn utom äktenskap skall av barnavårdsnämnden förordnas lämplig man eller kvinna till barnavårdsman. Förordnandet meddelas,

Fd.

så snart nämnden mottagit anmälan om den blivande moderns havandeskap eller erhållit kännedom om barnets födelse. Barnavårdsmannens allmänna uppgift angives i lagen vara »att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behögen tillvaratas». Särskilt åligger honom att sörja för att barnets börd fastställs och att barnet tillförsäkras underhåll, varjämte han skall biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag. Avtal om periodiskt utgörande av framtida underhållsbidrag är ej giltigt utan hans godkännande. Ehuru barnavårdsmannskapet närmast är tänkt såsom ett oavlönat förtroendeuppdrag, åtaget av personligt intresse för modern och barnet, har lagen räknat med nödvändigheten att anställa kommunalt avlönade män eller kvinnor, vilka, efter barnavårdsnämndens för varje särskilt fall meddelade uppdrag, fungera såsom barnavårdsmän. Att befattningen får en sådan mera yrkesmässig karaktär, kan tydligen i större samhällen, särskilt Stockholm med dess inemot tre tusen utomäktenskapliga födelser årligen, ej undvikas. För ändamålet hava stadsfullmäktige för innevarande år ställt till förfogande ett anslag av 30,000 kronor. Till stadsfullmäktige har nyligen avlämnats plan för barnavårdsmannaverksamhetens ordnande i huvudstaden och i samband därmed hemställts om anvisande av ytterligare medel till upprätthållande av ifrågakvarande verksamhet under året.

Över barnavårdsmannens verksamhet skall tillsyn övas av barnavårdsnämnden, varjämte nämnden för bistå barnavårdsmannen i hans verksamhet samt lämna honom erforderliga råd och upplysningar. Nämnden åligger att årligen granska av barnavårdsmannen förda anteckningar och räkenskaper.

Nämnden har även att pröva avtal, som innefattar åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla, samt mottaga och besluta om användningen av sådant belopp.

Till biträde åt nämnden vid fullgörande av dess ovannämnda åligganden har anställts en särskild inspektör för barnavårdsmännen.

För att i övrigt åga tillgång till lämpliga personer att fungera såsom barnavårdsmän, i fall där frivilliga krafter icke stå till förfogande, har nämnden antagit några personer, av vilka flertalet tänkts skola huvudsakligen ägna sig åt sin ifrågakvarande verksamhet.

Härjämte hava Svenska fattigvårdsförbundet i Stockholm arbetande barnavårdsbyråer (se ovan samt sid. 281) åtaget sig nämndens uppdrag att mottaga anmälningar om havandeskap, varom förmåles i 14 § av ovannämnda lag, och förklarat sig villiga att, jämte underrättelse till nämnden om skedd anmälan, tillika till barnavårdsman föreslå någon för det särskilda fallet lämplig och villig man eller kvinna, där sådan står byrån till buds.

Utom sina ovan angivna uppgifter har nämnden att i äktenskapsmål och adoptionsärenden på

domstols begäran avgiva yttrande rörande vederbörandes lämplighet såsom barnafostrare.

Lagar. Lag angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn den 13 juni 1902 med ändring den 25 juni 1909. Lag om barn utom äktenskap den 14 juni 1917. Kungl. kung. ang. föreskrifter om barnavårdsmans verksamhet och tillsynen därpå den 23 nov. 1917.

Stat år 1919. Utgifter: 403,403: 07 kr.; inkomster: 59,000 kr. (därav statsbidrag 15,000 kr. och bidrag från fattigvårdsnämnden 43,000 kr.).

Barnavårdsnämndens ledamöter.

Se ovan sid. 152.

Sekreterare och föredragande

(3,500 kr.; ej å stat).

Löfving, K. B. E.; träffas måndagar och torsdagar 8,30—9,30 f. m. samt tisdagar och fredagar 7—8 e. m.; rt. 69 52; st. 46 14.

Förste kontorsskrivare (8).

Brunius, Elin A.

Andre kontorsskrivare (5).

Brunius, Anna S.

Dessutom två *extra biträden* och en *springosse*.

Inspektör för barnavårdsmännen

(7,000 kr.; ej å stat).

Ström, T. V.; träffas 10—12; rt. 69 24; st. 2 27.

Barnavårdsmän

(100—200 kr. i mån.; ej å stat).

Strömer, S. Cecile M.; **Engström, Estrid M. C.;** **Rydberg, f. Lindblom, W. (Wilma); Köhler, J. M. A.;** **Rådberg, Disa E. S.;** **Lokrantz, Ellen G. K.;** **Ingelström, A.;** **Wägman, f. Schmidt, J. Ch. Elisabet;** **Ebbinghaus, f. Pettersson, Agnes E.;** **Sylvén, Ester M.;** **Stellin, f. Gylling, A. Valborg E.;** **Erikson, H. Maria;** **Flyrin, Märta V. H.;** **Heurlin, Hedvig M.;** **Palmgren, S. A.;** **Strandmark, Rut A. H. A.;** **Wikström, Märta;** **Friestedt, Märta S.;** **Johnson, f. Hagberg, Helga;** **Lagerblad, f. Nordlund, F. L. (Lulli).**

Barnavårdsnämndens kretsombud

(50 kr.; dessutom 10 kr. för varje undersökning).

Storkyrkoförsamlingen och Klara församling.

Brandel, R. A., fil. d.r. komminister; Prästgatan 18, *St.;* st. 235 50.

Kungsholms församling.

Davidson, J. A. L., komminister; Parmmätaregatan 1, *C.;* rt. Kungsh. 5 37; st. Kungsh. 1 82.

Adolf Fredriks och Gustav Vasa församlingar.

Silén, f. Nordin, Elin A. S., fru; Kammakaregatan 30, *Va.*; st. Brunkeb. 18 76.

Matteus, Jakobs och Johannes församlingar.

Wassberg, A., överlärare; Roslagsgatan 53, *Va.*; rt. Vasa 14 53; st. 193 06.

Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar.

Törnell, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm.; Styrmansgatan 33, *Ö.Dj.*; rt. Östern. 68; st. 124 68.

Katarina församling.

Wærn, C. (Lilli), fröken; Katarina V. Kyrkogata 4, *Sö.*; st. 316 25.

Soffa församling.

Adolfsson, C. O. H., komminister, Borgmästarg. 11, *Sö.*; rt. 207 56.

Maria församling.

För östra kretsen (öster om Ringvägen): **Lindeberg**, E. W., komminister; S:t Paulsgatan 10, *Sö.*; st. Söder 7 54.

För västra kretsen (väster om Ringvägen): **Nilsson**, N. U., pastoratsadjunkt; Hornsgatan 142, *Sö.*; st. Söder 28 24.

Brännkyrka församling.

För 32. roten utom Örby villastad: **Edman**, E. A., överlärare; Rundvägen 15, Enskede; st. Enskede 8 88.

För 33. roten: **Lindskog**, H. J., kyrkoherde; Solberga, Älvsjö; rt. Älvsjö 1 02; st. Långbrodal 3.

För 34. roten samt Örby villastad: **Sandberg**, C. A. J:son, förmän; Långbrodal 126, Älvsjö; st. Långbrodal 1 02.

Bromma församling.

Svensson, M. Th. K., kyrkoherde; Kungsholms villastad; rt. Äppelvikén 55; st. Ulvsunda 62.

Tillsyningsmän

(5 kr. i kvartalet för varje under deras uppsikt stående hem).

Antal: 41.

Barnavårdsnämndens barnhem

n:r 1.

Roslagsgatan 57 (Bellevue), Va.; rt. 68 87; st. 203 58.

Detta barnhem, som öppnades den 19 februari 1904, är avsett för icke vanartade flickor och mindre gossar och har 23 platser.

Föreståndarinna (6).

Carlson, Elise.

Läkare

(500 kr.; ej å stat).

Sehardt, C.

Vaktmästare (6).

Ed.

Karlsson, J. L.

Dessutom en *första sköterska* (2), en *andra sköterska* (1) samt en *kokerska* (II. a.) och en *städerska* (I. c.)

Barnavårdsnämndens barnhem

n:r 2.

Södermannagatan 47 (Lilla Blecktornet) Sö.; rt. 92 54; st. 305 34.

Detta barnhem, som öppnades den 5 september 1904, är avsett för äldre gossar och har 26 platser.

Föreståndare

(lön som folkskollärare; dessutom 500 kr. jämte bostad, värme, lyse och kost).

Dalborg, M.

Läkare

(300 kr.; ej å stat).

Klingberg, A. F.

Husmoder

(600 kr. jämte bostad, värme, lyse och kost; ej å stat).

Dalborg, Karin.

Vaktmästare (6).

Säfström, J.

Dessutom en *kokerska* (II. a.) och en *städerska* (I. c.).

Barnavårdsnämndens barnhem

n:r 3.

Södermannagatan 55 A (Stora Blecktornet) Sö.; st. 302 08.

Detta barnhem, som öppnades år 1906, är avsett att vara provisoriskt skyddshem för flickor och har 20 platser.

Föreståndarinna

(lön som folkskollärarinna; dessutom 200 kr. jämte bostad, värme, lyse och kost).

Lundgren, Anna.

Slöjdlärlarinna (3).

Sporrong, Sigrid A.

Läkare

(300 kr.; ej å stat).

Nilsson, Ada K.

Dessutom ett *biträde* (II. a.), ett *biträde* (I. d.), en *portvakt* (150 kr., bostad, värme och lyse) samt en *kvinnlig trädgårdsmästare* (500 kr. och fritt vivre).

**Fd. Barnavårdsnämndens barnhem
n:r 4.**

*Solhem, Spånga; rt. Spånga 21; st.
Spånga 18.*

Detta barnhem, som öppnades den 1 juli 1918, är avsett för yngre, i sedligt avseende försummade eller i mindre grad vanartade gossar och har 28 platser.

Föreståndare

(lön som folkskollärare; dessutom 500 kr. jämte bostad, värme, lyse och kost).

Claësson, J. V.

Husmoder

(400 kr. jämte bostad, värme, lyse och kost; ej å stat).

Claësson, f. Tell, Ellen.

Vaktmästare

(660 kr. jämte bostad, värme, lyse och kost; ej å stat).

Karlsson, J. M.

Dessutom en *kokerska* (II. a.) och en *städerska* (I. c.)

**Barnavårdsnämndens barnhem
n:r 5.**

Eolshäll, Liljeholmen; st. Petersberg 3.

Sedan enligt stadsfullmäktiges beslut den 2 april 1918 alkoholistanstalten Eolshäll under förutsättning av kungl. maj:ts bifall tillsvidade upplåtits åt barnavårdsnämnden, samt kungl. maj:ten den 30 augusti samma år återkallat sitt erkännande av anstalten såsom allmän alkoholistanstalt, togs densamma i anspråk av barnavårdsnämnden den 1 oktober 1918. Anstalten användes såsom provisoriskt skyddshem för gossar och har 36 platser.

Föreståndare

(lön som folkskollärare; dessutom 500 kr. jämte bostad, värme, lyse och kost).

Nylander, K. J.

Husmoder

(400 kr. jämte bostad, värme, lyse och kost; ej å stat).

Nylander, f. Kullman, J. Matilda.

Vaktmästare

(660 kr. jämte bostad, värme, lyse och kost; ej å stat).

Fridlund, K. U.

Dessutom en *kokerska* (II. a.) och en *städerska* (I. c.)

Stockholms stads arbetsförmedling.

Arbetsförmedlingen.

Huvudkontoret: Regeringsgatan 107, C.; manliga afdelningen rt. 42 15 och 218 23; st. 14 46 och 42 15; kvinnliga afdelningen rt. 40 47 och 212 65; st. 14 47, 14 76 och 40 47; expeditionstid: manl. avd. 7—4; kvinnl. avd. 9—4; lördagar och helgdagsaftnar stänges kl. 2.

Fackarbetsanvisningar: för måleri- samt bleck- och plåtslageriyrkena: Regeringsgatan 86, C.; rt. och st. 56 64; expeditionstid: bleck- och plåtslagare 8—10, målare 10—12; för bageriyrket: Beridarebangatan 27, C.; rt. 50 45, 85 49; expeditionstid 6—10 f. m. och 1—3 e. m.

Filialkontoret: Högbergsgatan 37, Sö.; manliga afdelningen rt. och st. 34 83; kvinnliga afdelningen rt. och st. 30 74; expeditionstid: lika med huvudkontoret.

Åren 1732—35 fanns i Stockholm en offentlig arbetsförmedlingsanstalt, det av kungl. maj:t privilegierade adresskontoret, och var all privat platsanskaffning under denna tid förbjuden.

Frågan om en kommunens arbetsförmedlingsanstalt framfördes år 1901 dels i en av föreningen »Studenter och arbetare» till stadsfullmäktige avläten framställning, vari hemställdes om utredning i saken, dels i en hos fullmäktige samma år väckt motion i ärendet. Den 14 mars 1902 tillsattes en kommitté på fem personer för frågans utredande, varefter den förekom till avgörande vid stadsfullmäktiges sammanträden den 1 och 6 december 1904, varvid i huvudsaklig överensstämmelse med de särskilda kommitterades förslag beslut fattades om upprättandet av Stockholms stads arbetsförmedling, som den 22 september 1905 trädde i verksamhet.

Den 21 december 1910 beslöt stadsfullmäktige att inrätta ett filialkontor i Södermalm, direkt sorterande under huvudkontoret, vars föreståndare således skall övervaka arbetet vid filialen. Kontoret öppnades den 2 maj 1911.

Arbetsförmedlingen, som står under kontroll av staten genom dess arbetsförmedlingsinspektör, har till uppgift att till arbetsgivares och arbetares tjänst förmedla allt slags arbete. Anstalten avser sålunda att förmedla anställning, bland annat, av: yrkesarbetare och lärlingar inom industri och hantverk, byggnads-, transport-, jordbruks- och grovarbetare, tjänstefolk, handels- och kontorspersonal. Sedan Stockholms läns arbetsförmedling, som tillkom år 1914, förlagt sitt huvudkontor till Stockholm, har med länets arbetsförmedling viss överenskommelse träffats för att så vitt möjligt förekomma dubbelanmälningar. Denna

överenskommelse går i huvudsak ut därpå, att länsanstaltens huvudkontor i Stockholm förmedlar anställning uteslutande inom jordbruk och skogshushållning med binärningar och att för stadens anstalt däremot förbehålles förmedlingen inom övriga näringsgrenar. Arbetsförmedlingen omfattar såväl män som kvinnor.

Anstaltens angelägenheter handhas av en styrelse, som väljes av stadsfullmäktige och består av en ordförande med en suppleant samt tio ledamöter med sex suppleanter. Av styrelsens ledamöter och suppleanter skola fem ledamöter samt tre suppleanter, därav resp. en kvinna, vara arbetsgivare och fem ledamöter samt tre suppleanter, därav likaledes resp. en kvinna, vara arbetare. Ordföranden och ledamöterna ävensom suppleanterna väljas för två år i sänder. Förslagsrätt tillkommer arbetsgivare och arbetare, som hos beredningsutskottet äga föreslå personer, som de anse lämpliga såsom ledamöter eller suppleanter i styrelsen. För den årliga revisionen av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige två revisorer med lika många suppleanter.

All arbetsförmedling sker avgiftsfritt. Arbetsgivare, ej tillhörande Stockholms kommun, vilka anlita anstalten, skola dock ersätta därav föranledda direkta kostnader. Arbetsförmedlingen fortgår oberoende av arbetsinställelser (strejker eller lockouter). Anstalten upprättar i varje månad en statistisk rapport över sin verksamhet under den föregående månaden. Månadsrapporterna sammanfattas vid årets slut i anstaltens årsredogörelse. Med arbetsförmedlingsanstaltens i Uppsala och Södermanlands län har överenskommelse träffats därom, att Stockholms stad och nämnda län skola utgöra ett särskilt arbetsförmedlingsdistrikt och att Stockholmsanstalten såsom distriktskontor skall, med ledning av från huvudkontoren i Uppsala och Eskilstuna bekomna uppgifter, sammanställa och expediera en för distriktet gemensam veckorapport — distriktslista — över sådana sökande och lediga platser, som kunna lämna sig för interlokal förmedling. Denna veckorapport utväxlas med andra distriktskontors och insändes till socialstyrelsen, där den inarbetas i den s. k. »riksvakanslistan».

I slutet av år 1910 upptogs en ny gren av arbetet, nämligen förmedling av platser för barnsköterskor, utbildade vid Stockholms privata förlösningshem och Sällskapet Barnavård, som förut själva förmedlat platser för sina elever över hela landet.

År 1917 togs ett första steg till förmedlingsarbetets uppdelning på fackarbetsanvisningar. Då inrättades nämligen, efter med representanter för

Af. vederbörande arbetsgivare- och arbetareorganisationer förda underhandlingar, en särskild avdelning för måleriyrket. År 1918 öppnades även en avdelning för bleck- och plåtslagare och med ingången av år 1919 ännu en avdelning, avseende bageriyrket. (Jfr sid. 220—1.) Jämlikt kungl. kung. d. 30 juni 1916 utgår statsbidrag till denna verksamhetsgren.

Instruktion. Stadsfullmäktiges instruktion för styrelsen för Stockholms stads arbetsförmedling, av kungl. maj:t fastställd den 27 jan. 1905 med ändring den 3 nov. samma år. Styrelsens arbetsordning för arbetsförmedlingen den 31 juli 1905.

Stat år 1919. Utgifter: 91,000 kr., därav 20,800 kr. för filialkontoret.

Arbetsförmedlingen erhåller understöd av staten för vissa sina kostnader — postporto, abonnemang å rikstelefon, telegram och interurbana telefonsamtal, tryckning av formulär och blanketter etc. ävensom avlöning åt personal, anställd för fackarbetsförmedlingen — vilket anslag i 1919 års stat beräknats till 6,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

Cederborg, A., direktör, stadsfullm.

Ordförandens suppleant.

Rundquist, C. A., rådman.

Arbetsgivarerepresentanter.

*Bergin, J. Wilhelmina, innehavarinna av spegelfabrik.

Cederlund, E. H., målarmästare.

Hjorth, J. E., direktör.

*Nyström, J. F., skräddarmästare.

*Wållgren, E. Fr., ingenjör.

Arbetsarerepresentanter.

*Bengtsberg, Adèle M., bokbinderiarbeterska.

Nyberg, A. V., expeditör.

*Hagman, E. O., måleriarbetare, förtroendemän.

*Kämpe, K. A., ombudsman, stadsfullm.

Söderström, G. A. E., ombudsman, stadsfullm.

Suppleanter.

Lyberg, H. V., bageriarbetare.

*Grafström, f. Boklund, Tyra, föreståndarinna.

*Hagström, J. F., vinhandlare.

Vigren, O. R., mekanisk arbetare.

*Grönvall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

*Söderberg, P., ombudsman.

Protokollsförare och sekreterare

(500 kr.; ej å stat).

Järte, O. E. F.

Styrelsens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års förvaltning.)

Lund, C. J., skrädderiidkare, stadsfullm.

Nordgren, F. L., förtroendeman.

Hanner, K. A., civilingenjör (suppl.).

Karlsson, E. A., snickarmästare (suppl.).

Huvudkontoret.

Direktör (14).

Gruftman, S.; rt. 42 97; st. 70 20.

Manliga avdelningen.

Förste assistent (10).

Ödmann, B. O.

Andre assistenter (9).

Schön, A. F.; Olsson, B. F.

Assistenter

(ej å stat).

Karlsson, W. E., stadsfullm. (vid avd. för måleri- samt bleck- och plåtslageriyrkena).

Hallberg, J. M. (vid avd. för bageriyrket).

Kvinnliga avdelningen.

Första assistent (9).

Wagner, f. Arnoldson, E. Hermione.

Andra assistenter (8).

Hagman, f. de Brun, Gerda C.; Olson, Sigrid Ch.

Förste vaktmästare (6).

Sabel, K. G.

Andre vaktmästare (4).

Eriksson, C. F.

Dessutom i mån av behov *expeditions- och skrivbiträden* samt ett *vaktmästarbiträde* (1).

Filialkontoret.

Direktör.

(Se huvudkontoret.)

Manliga avdelningen.

Förste assistent (10).

Svenson, H. E.

Andre assistent (9).

Hellman, J. A.

Kvinnliga avdelningen.

Första assistent (9).

Lindqvist, f. Rydell, Elin M.

Andra assistent (8).

Richert, f. Hesselius, Gunel S. M.

Vaktmästare (4).

Karlsson, G. H. (tjänstgör tillsvidare å huvudkontoret).

Stockholms stads statistiska kontor.

Statistiska kontoret.

*Hantverkaregatan 1, n. b. och 2 tr., C.;
telefoner: se nedan; kontorstid: 9—4;
expeditionstid: 9—2.*

Huvudstadens kommunala statistik går tillbaka till år 1868, då stadsfullmäktiges beredningsutskott började utge »berättelse angående Stockholms kommunalförvaltning», vilken berättelse försågs med omfattande statistiska bilagor. Den första årgången, som utkom år 1870, innehöll dessutom i många fall återblickar för den sista femårsperioden, vadan rätt fullständiga uppgifter finnas sedan år 1864 och i vissa fall från ännu äldre år. Jämsides med kommunalberättelsens statistiska avdelning började sedan vissa nämnder och styrelser utge specialpublikationer med delvis statistiskt innehåll. Dessa återfinnas dels i bihang till beredningsutskottets utlåtanden och memorial, dels såsom särpublikationer, bland vilka sistnämnda märkas de mera omfattande av hälsovårdsnämnden och fattigvårdsnämnden utgivna berättelserna.

Försök till centralisation av den kommunala statistiken för enhetlighets och jämförbarhets vinande vid behandlingen av det allt mer växande statistiska materialet framkommo, men ledde ej till något resultat förrän år 1905, då stadsfullmäktige den 20 mars beslöt inrättandet av en särskild kommunalstatistisk anstalt, benämnd Stockholms stads statistiska kontor, som trädde i verksamhet i augusti månad samma år.

Kontorets allmänna uppgift är att samla och vetenskapligt bearbeta samt offentliggöra uppgifter till belysande av Stockholms stads kommunala liv, dess förvaltning, sociala och ekonomiska förhållanden. Kontoret åligger numera i sådant avseende att rörande staden publicera (delvis i samverkan med andra institutioner): en statistisk årsbok, en berättelse angående Stockholms kommunalförvaltning, en statistisk månadskrift, en veckoöversikt av den sanitära statistiken samt den årliga sanitära statistiken, fattigvårdsstatistik, brand- och ambulansstatistik, arbetsförmedlingsstatistik, handels- och sjöfartsstatistik, fabriks- och hantverksstatistik, renhållningsstatistik, valstatistik, allmänna bostadsräkningar (vart femte år) samt vissa specialundersökningar. Kontoret publicerar även arbeten av icke statistiskt innehåll såsom en årlig kommunalkalender (angående stadens förvaltning, befattningshavare m. m.), en löpande kommunal författningssamling samt en kommunal författningshandbok, varjämte konto-

ret fr. o. m. årgången 1912 utarbetar de årliga registren till stadsfullmäktigettrycket. Kontorets publikationer äro inrangerade i serierna »Stockholms stads statistik» samt »Kommunala handböcker». Utom dessa serier har kontoret utgivit vissa publikationer av speciell karaktär, bland vilka märkas minnesboken »Stockholm. Quelques données statistiques», vars första upplaga publicerades med anledning av det franska parlamentariska besöket sommaren 1909 (en tysk upplaga utgavs sommaren 1910 vid det tyska pressbesöket) samt den historisk-statistiska översikten »Stockholms stads utveckling efter tillkomsten av 1862 års kommunalförordning» ingående i Minnesskrift vid Stockholms stadsfullmäktiges femtioårsjubileum den 20 april 1913. (Ang. kontorets publikationer jfr för övrigt publikationsförteckning å sista sidan.) — Dessutom åligger det kontoret att med uppmärksamhet följa övriga statistiska redogörelser, som av kommunala myndigheter avgivas, och beträffande dessa redogörelser göra de framställningar, vartill kontoret kan finna anledning; att utföra särskilda statistiska undersökningar, som av stadsfullmäktige m. fl. påkallas; att noggrant följa kommunalstatistikens utveckling även å andra orter samt söka för Stockholms stads statistik tillgodogöra härigenom vunnen erfarenhet; att genom tillhandahållande av kontorets publikationer i uthyte mot andra statistiska anstalters enahanda redogörelser tillförsäkra kontoret tillgång till statistisk litteratur; att i övrigt utföra det inom kontorets verksamhetsområde fallande arbete, som åt kontoret i vederbörlig ordning uppdrages.

Kontoret äger att omedelbart hänvända sig till vederbörande myndigheter och institutioner samt har rätt att av stadens kommunala myndigheter och befattningshavare utan dröjsmål erhålla uppgifter rörande den förvaltning, som må vara åt dessa anförtrödd.

Kontoret lyder under en för ett år i sänder utsedd och direkt under stadsfullmäktige sorterande styrelse, bestående av 7 ledamöter, av vilka stadsfullmäktiges beredningsutskott utser 3, drätselnämnden 2 samt hälsovårdsnämnden och fattigvårdsnämnden var för sig 1 ledamot. Styrelsen utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Styrelsens förvaltning granskas av drätselnämndens revisorer. Kontoret, vars chef är en av styrelsen antagen direktör, arbetar f. n. på 6 avdelningar (se nedan), var och en med en förste aktuarie eller aktuarie som avdelningsföreståndare.

Sk.

Instruktion. Stadsfullmäktiges reglemente för Stockholms stads statistiska kontor den 20 mars 1905.

Avlöningar. För statistiska kontoret gäller, utöver 1911 års lönerreglering, för år 1919 en *provisorisk lönerreglering*, enligt vilket kontorets förste aktuarie samt aktuarier uppbära provisoriska lönetillägg å 2,000 kr. var och en samt kontorets assistenter och biträden ävensom vaktmästare motsvarande tillägg å 300 kr. var och en, allt för år räknat.

Stat år 1919. Utgifter: 192,600 kr.; inkomster: 500 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

Palme, S. Th., direktör (såsom led. vald av drätselnämnden).

Vice ordförande

Söderberg, J. E., f. d. förste aktuarie (såsom led. vald av drätselnämnden).

Övriga ledamöter.

Andersson, L. I., förste stadsläkare (vald av hälsovårdsnämnden).

Ekman, V. R., direktör, stadsfullm. (vald av beredningsutskottet).

Folcker, J. F., f. d. löjtnant, ombudsman (vald av beredningsutskottet).

Oldenburg, E., direktör (vald av beredningsutskottet).

Wassberg, A., överlärare (vald av fattigvårdsnämnden).

Direktör och föredragande.

Guinchard, A. J. J. (se nedan).

Protokollsförare

(300 kr.; ej å stat).

Asproth, J. K. (se nedan).

Styrelsens revisorer.

(Samma som för drätselnämnden sid. 48.)

Direktör (0).

Guinchard, A. J. J.; rt. 130 35; st. 93 48; mottagningstid: 9—10. (Direktören leder tillsvidare delvis direkt avdelningen för statistisk årsbok, statistisk månadsskrift, handels- och sjöfartsstatistik samt fabriks- och hantverksstatistik; jfr nedan.)

Förste aktuarie (och souschef) (14).

Leijonhufvud, S. S., frih., bibliotekarie. (Avdelningen för statistisk upplysningar och därmed sammanhängande utredningar, biblioteket samt utdelning och byte av publikationer; st. 93 49; personligen rt. 99 34, 130 37, kl. 9—4.)

Aktuarier (och avdelningsföreståndare) (12).

Asproth, J. K., registrator och kassör samt arkivarie. (Avdelningen för fattigvårds-, arbetsförmedlings-, brand- och ambulansstatistik; st. 90 47; personligen rt. 99 34, 130 37, kl. 9—4.)

Själänder, V. (Avdelningen för bostadsstatistik, valstatistik och specialundersökningar; biträder dessutom direktören vid ledningen av vissa utredningsarbeten; st. 93 49; personligen rt. 99 34, 130 37, kl. 9—4.)

Moosberg, R. W. (Avdelningen för hälsovårdsstatistik jämte viss befolkningsstatistik, renhållningsstatistik och utländska minnesböcker; st. 90 46; personligen rt. 99 34, 130 37, kl. 9—4.)

Larsson, G. A. (Avdelningen för kommunala handböcker — kommunalkalender, kommunal författningssamling, kommunal författningshandbok — och berättelse ang. Stockholms kommunalförvaltning; st. 90 47; personligen rt. 99 34, 130 37, kl. 9—4.)

Biträdande aktuarie (och avdelningsföreståndare)

(5,000 kr.; ej å stat).

Silén, K. G. (Biträder direktören vid ledningen av avdelningen för statistisk årsbok, statistisk månadsskrift, handels- och sjöfartsstatistik samt fabriks- och hantverksstatistik, jfr ovan; st. 90 47; personligen rt. 99 34, 130 37, kl. 9—4.)

Amanuenser

(växlande avlöningsformer och -belopp; ej å stat).

Jedin, C. V. N.; **Hedener, P. I.**; **Löfquist, T. H.** F.

Assistenter (7).

Ohlson, Helfrid I. A.; **Carlsson, Ester F.**; **Gustafson, Anna Th.**; **Larsson, E. B.** (Brita); **Wagner, f. Sandstedt, Astrid W.**; **Sundström, Klara S.**

Biträden (5).

Lundbom, Elsa; **Kuylentjerna, f. Schröder, Esther M.**; **Nilsson, f. Medin, Karin E.**; **Björklund, f. Hedström, Sigrid L. Ch.**; **Helleday, Signe E.**; **Aifheim, Sonja L.**; **Hacksell, Ingvor H. V.**; **Nilsson, Barbro**; **Lundell, E. Gabriella**; **Stålhammar, Gerda Ch.**; **Barklund, R. E. K.** (Karin); **Fischier, f. Kihlblom, Märta**; **Rönbäck, Elsa L.**; **Winqvist, Lilian A.**

Vaktmästare (4).

Lundman, J. H.

Dessutom ett antal *extra biträden* samt ett *vaktmästarbiträde*.

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel första torsdagen i varje månad kl. 3,15 e. m.

Den 15 juni 1905 beslöto stadsfullmäktige uppdraga åt en kommitté att utarbeta ritningar och kostnadsförslag till slakthus i förening med kreatursmarknadsplats för stadens räkning å Enskede. Sedan denna kommitté den 9 mars 1907 inkommit med förslag, beslöto stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att med godkännande av det samma bevilja medel till anläggningen ävensom att inrätta en särskild slakthus- och saluhallsstyrelse. Denna styrelse har till uppgift att handhåva skötseln av stadens slakthus och marknadsplats för kreaturshandeln samt saluhallar och platser för torghandeln, ävensom att söka främja och organisera tillförseln av och handeln med livsfröfnödenheter.

Styrelsen består av fem ledamöter, valda av stadsfullmäktige för två år; för styrelsens ledamöter utses två suppleanter för samma tid. Till sitt biträde äger styrelsen antaga en direktör för slakthuset och en direktör för saluhallar och torghandel, som jämte stadsveterinären och i byggnadsfrågor chefen för stadens byggnadsarbeten äga vid behandlingen av till deras handläggning hörande ärenden närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten, med rätt att få avvikande mening antecknad i protokollet.

För revision av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion. Stadsfullmäktiges instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsen, fastställd av kungl. maj:t den 30 aug. 1907.

Stat år 1919. Utgifter: 2,172,000 kr.; inkomster: 2,154,100 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

Rosengrén, C. O. L., grosshandlare.

Övriga ledamöter.

*Berglund, J. E., kassör, stadsfullm.

*Ericsson, C. Th., handlande.

*Larsson, L. R., handlande.

Örne, A. E., redaktör.

Suppleanter.

*Ahlström, W., förtroendeman, stadsfullm.

Rosenius, P., handlande.

Direktör och föredragande.

Sandeborg, M. O. (se nedan under huvudkontoret).

Sekreterare

(2,000 kr.; ej å stat).

Robach, E. C.

Styrelsens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års förvaltning.)

Eklund, J. L., fabrikör.

Malm, C. G., sekreterare.

Walldén, J. R., föreståndare.

Staf, O. L., kakelugnsmakare (suppl.).

Ahlström, W., förtroendeman, stadsfullm. (suppl.).

Huvudkontoret.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67, C.; rt. 41 93; st. 12 18, 71 66; expeditionstid: 9—3.

Direktör.

Sandeborg, M. O.; träffas: vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1, i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—1. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Kamrerare (14).

Granlund, S. J. R. W.; träffas säkrast vid slakthuset 9—11. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Slakthuset med tillhörande anstalter.

Slakthuset med kreatursmarknad.

Enskede. Postadress: Stockholm 4. Expeditionstid å kontoret 9—3, lördagar 9—1; slakthallarna hållas öppna 7 f. m.—3 e. m.; kyl- och fryshusen 6—9, 11—12 f. m., 2—5 e. m., lördagar 6—9 f. m., 12—2 e. m.; övriga lokaler 6,30 f. m.—5 e. m., lördagar 6,30 f. m.—2 e. m. Telefoner: kontoret rt. Enskede 50, st. Enskede 244. De särskilda tjänstemännens telefoner återfinnas nedan. Se i övrigt vederbörande telefonkataloger.

Lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus stadgar, att för stad eller område därav på framställning av stadsfullmäktige köttbesiktnings- och slakttvång må av konungens

Sl.

befallningshavande stadgas, under förutsättning att på stadens bekostnad och genom dess försorg slakthus blivit efter av medicinalstyrelsens fastställt plan uppfört och efter av samma myndighet föranstaltad avsyning godkunt, ävensom att nödigt antal köttbesiktningsmän anställas.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöto stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enske i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad enligt ritningar och kostnadsförslag, som senare skulle av fullmäktige godkännas. Detta skedde år 1907 samtidigt med att arbetets utförande uppdrogs åt en särskild styrelse, slakthus- och saluhallsstyrelsen, för vilken instruktion antogs och underställdes kungl. majt, som den 30 augusti 1907 fastställde densamma, ävensom själva beslutet att förlägga slakthuset utom stadens område. En 1907 sökt koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan beviljades den 20 november 1908. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slaktvång inträdde för Stockholm fr. o. m. den 8 februari 1912. Detta slaktvång innefattar förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid slakthuset. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Betalningen för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställt taxa, likaså avgifter för disponerandet av platser i det s. k. kylhuset, där kött får förvaras. Kött efter å slakthuset slaktade djur, vilket vid besiktning godkännts, åsättes oval stämpel med St Eriks bild.

Å kreatursmarknaden vid slakthuset, äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller annorstädes eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelstall. Marknadsnoteringar sättas varje vecka genom en särskild noteringskommission och allmångöras (se sid. 180). Till tjänst för djurägare, som önska sända djur utan att själva ombesörja deras försäljning, äro antagna tvänne stadskommissionärer, som enligt taxa åtaga sig försäljningsuppdrag under stadens kontroll. Tillförsel av djur sker över Liljeholmens station (varifrån boskapsvagnar genom statens järnvägars försorg överföras på slakthusets järnväg till Enske) eller från Söder Mälarstrand med spårväg. Varje anlant djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och fodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Rörande den vid slakthuset belägna svingården, se nedan sid. 180.

Författningar. Lag den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 31 december 1913 ang. tillägg för Stockholm till bestämmelserna om besiktning och stämpling av kött enligt lagen om köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 30 augusti 1907 ang. inrättande av offentligt slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 5 juli 1918 ang. taxa å avgifter för begagnande av Stockholms stads slakthus, för köttbesiktning inom staden samt för nyttjande av stadens i samband med slakthuset anordnade marknadsplats för kreaturshandel. Taxa å avgifter vid Stockholms stads frys- och kylhus, godkänd av stadsfullmäktige den 15 okt. 1917. Taxa å vägavgifter, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juli 1918. Taxa å avgifter för kreaturstransporter å slakthuspärvägen, fastställd av överståthållarämbetet den 7 febr. 1919. Ordningsstadga för Stockholms stads offentliga slakthus, godkänd av stadsfullmäktige den 4 december 1911. Ordningsstadga för Stockholms stads kreatursmarknad, godkänd av stadsfullmäktige den 4 december 1911. Instruktion för slakthusdirektören i Stockholm, instruktion för sanitetsveterinären vid Stockholms stads slakthus samt instruktion för förste besiktningsveterinären vid Stockholms stads slakthus; samtliga antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 oktober 1911 och godkända av medicinalstyrelsen den 22 november s. å. Instruktion för stadskommissionärerna vid Stockholms stads kreatursmarknad, stadga för slakthusets salubod samt bestämmelser ang. utfodring av kreatur å Stockholms stads kreatursmarknad och Stockholms stads slakthus, antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 19 och 21 december 1911 samt instruktion för hjälpslaktare i Stockholms stads slakthus, antagen av styrelsen den 2 november 1917. Bestämmelser ang. arbets- och löneförhållanden vid slakthus- och saluhallsstyrelsen, fastställda av styrelsen den 18 juni 1918.

Slakthusdirektör (0).

Sandeborg, M. O. (se ovan under huvudkontoret); rt. 105 92; st. 18 41; träffas vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1.

Sanitetsveterinär (16).

Wall, S. D.; rt. Enske 53; st. 30 42; mottagningstid: 1,30—2,30 (lördagar 1—1,30).

Förste besiktningsveterinär (15).

Hülphers, G. B.; rt. Enske 55; st. Enske 2 42.

Assistentveterinärer (13)

(rt. Enske 52; st. Enske 2 42).

Brandt, J. O.; **Engleson, P. R.;** **Dallmer, Hj. W. A.**

Kamrerare.

Granlund, S. J. R. W. (se ovan under huvudkontoret); rt. 105 95; st. 30 42; träffas vid slakthuset 9—11.

Bokhållare och kassör (12).

Ekström, G. W.; rt. Enschede 50; st. Enschede 2 44.

Registrator och statistiker

(3,000 kr.; ej å stat).

Nordwall, Hild A. T. (se nedan).

Kontorsbiträde (6).

Nordwall, Hild A. T., tjl. (se ovan), *tj.f. Carlberg*, Margit (se nedan under frukttorkeriet).

Extra kontorsbiträde

(1,500 kr.; ej å stat).

Svanbom, O.

Laboratoriebiträde (6).

Moureaux, Elsa A.; rt. Enschede 55.

Mikroskopister (4)

(rt. Enschede 56; st. Enschede 2 43).

Ahlström, S. E. (Lisa), föreståndarinna; *Hultgren*, Sigrida E.; *Anderberg*, Ruth K.; en vakant, *tj.f. Aspengren*, Elise S. L.

Inspektor (10).

Zetterqvist, O., tjl. (se livsmedelsnämnden, vedbyrån), *tj.f. Dahlin*, J. F. Lson (se nedan); rt. Enschede 54.

Hallmästare (9).

Dahlin, J. F. Lson, tjl. (se ovan).

Övermaskinist (10).

Rydahl, A. W.; rt. Enschede 58.

Vakhavande maskinister (9).

Österberg, K. G.; Sjöberg, K. K.; Eriksson, F. E.

Biträdande maskinister (8).

Andersson, B. J. G.; Nilsson, N. G. E.; en vakant.

*Trädgårdsmästare*¹⁾

(3,000 kr. jämte tantiem; ej å stat).

Carlsson, S. E.

*Detektiv*²⁾

(300 kr. i mån.; ej å stat).

Hultberg, C. A.

Stadskommisionärer

(2 % av försäljningspriset).

Andersson, J. G. H.; Sjöstedt, K. J. E.

¹⁾ Befattningen inrättad från och med år 1919 för att möjliggöra ett rationellt utnyttjande av jorden vid slakthusanläggningen.

²⁾ Styrelsen beslöt den 5 dec. 1918 att från den 1 jan. 1919 anställa en detektiv i slakthuset för att söka stävja de talrikt förekommande snatterierna därstädes.

Köttbesiktningsbyråerna.

Sl.

Adresser och telefoner: se nedan.

Samtidigt med det den 8 februari 1912 ikraftträdande slakttvånget inträdde för huvudstaden köttbesiktningsväng, innebärande att allt till människoföda avsett färskt, rått kött, som härör från utom staden slaktade djur, måste, innan det utbjüdes till salu eller försäljes, företes för undersökning och stämpling å någon av stadens köttbesiktningsbyråer. Fr. o. m. denna dag överflyttades således köttbesiktningen från hälsovårdsnämnden till slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hälsovårdsnämnden övervakar dock fortfarande enligt hälsovårdsstadgan den sanitära beskaffenheten av importerat kött samt allt i staden tillsaluhållet kött (se vidare sid. 96). Avgift för besiktningen vid köttbesiktningsbyråerna utgår enligt av kungl. maj:t fastställd taxa. Det till staden i uppslaktat tillstånd införda, å köttbesiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsattes rektangulär stämpel med St Eriks bild.

Instruktioner m. m. Ordningsstadga för Stockholms stads köttbesiktningsbyråer, godkänd av stadsfullmäktige den 4 december 1911, med ändring den 7 januari 1913. Instruktion för föreståndare för köttbesiktningsbyrå, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 oktober 1911 och godkänd av medicinalstyrelsen den 22 november s. å. Se vidare ovan under slakthuset med kreatursmarknad.

Norra byrån.

Gamla Brogatan 47, C.; rt. 98 14, 46 52; st. 197 52, 218 44; expeditionstid: 7—3,30 (lördagar 7—1).

Föreståndare (15).

Petrelus, K. A. O.

Assistentveterinär (13).

Thorsell, J. G.

Kontorsskrivare (9).

Sandström, A. F., tjl. (se livsmedelsnämnden), *tj.f. Stoltz*, Bertha E. (se nedan).

Mikroskopister (4).

Stoltz, Bertha E., föreståndarinna, tjl. (se ovan); Almcrautz, Elin S., ff. föreståndarinna; Hallgren, Nanna R. M.; Malmberg, Maria I. B.; Ehrner, Elsa M.

Hallmästare (8).

Edman, E.

Södra byrån.

Södra bantorget, Sö.; rt. 66 56; st. 313 83; expeditionstid 8—2 (lördagar 8—1).

Föreståndare (15).

Severin, K. O.

Sl.

Kontorsskrivare (8).

Andersson, S. V., tjl. (se livsmedelsnämnden), *tjf.*
Nyman, Tyra T. (se nedan).

Mikroskopister (4).

Nyman, Tyra T., tjl. (se ovan); **Fagerberg**, Elsa
E. O., tf. föreståndarinnu.

Hallmästare (8).

Odin, C. A.

Stockholms stads destruktionsanstalt.

*Lövsta; postadress: Hässelby villastad;
järnvägsstation: Riddersvik, rt. Hässelby
3; st. Hässelby 4; kontorstid: 9—4.*

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar därav och kasserade, till föda otjänliga födoämnen av animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter såsom talg och fett, köttmjöl och köttgryn, varav fettämnenas försäljas som råvara till stearinljus, tvål- och såpfabrikation samt mjöl och gryn såsom kraftfoder för svin, fjäderfä och fiskengel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ångan erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten, från vilken även lämnas för driften behöfvig elektrisk kraft samt ljus.

Anstalten övertogs den 8 februari 1912 av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Reglemente. Stadga för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta, godkänd av stadsfullmäktige den 12 februari 1912.

Föreståndare

(1,000 kr.; ej å stat).

Forssman, E. Hj., föreståndare för renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Förman.

Ljungqvist, E. J. O.

Saluhallar och salutorg.

Expedition m. m.: se ovan under huvudkontoret.

Enligt sin instruktion äger slakthus- och saluhallsstyrelsen utse en saluhallsdirektör med åliggande att hava närmaste tillsyn över saluhallar och torghandel. Någon sådan har ej tillsatts. Jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 18 oktober 1909 har i stället åt den i februari 1910 tillsatta slakthusdirektören tillse vidare uppdragits även ledningen av saluhallarnas skötsel.

Tf. saluhallsdirektör

(2,000 kr.; ej å stat).

Sandeborg, M. O., slakthusdirektör; träffas i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—1.

Kamrerare.

Granlund, S. J. R. W. (se vidare under huvudkontoret).

Saluhallsinspektör (13).

Peterson, M. P.; träffas säkrast 10,30—11,30.

Extra kontorsskrivare

(2,400 kr. jämte misräkningspengar; ej å stat).
Rutensköld, Svea M.

Extra kontorsbiträde

(1,800 kr.; ej å stat).

Lindqvist, C.

Hallkontrollant

(2,000 kr.; ej å stat).

Andersson, E. J.

Torgkontrollant

(2,000 kr.; ej å stat).

Vakant.

Stockholms stads centralsaluhall.

Kungsgatan 67, C.; rt. 41 93, st. 12 18, 71 66; se vidare under huvudkontoret.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren står med sin godsstation i direkt förbindelse med statens järnvägsnät samt innehåller förutom förvaringskällare även kylrum och frysrum med tillhörande maskineri. Bottenvåningen upptages av såväl fasta, inredda salustånd (167) som tillfälliga, öppna platser till försäljning av livsmedel och blommor såväl i engros som minut samt dessutom av tvenne större planer, avsedda för livsmedelsauktioner.

Å tvenne utefter gavlarna gående gallerier finnas även saluplatser för tillfällig uthyrning.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens expeditioner lokaler jämte sessionsrum och i de övriga äro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker för olika ändamål.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där anställer erforderlig personal.

Inom hallen hållas auktioner å livsmedel å tider, som av styrelsen bestämmas, och har styrelsen för underlättande av livsmedelstillförseln till huvudstaden och för att biträda allmänheten vid köp och försäljning vid hallen anställt en under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionär. Livsmedelsnoteringar över såväl engros- som detaljpriser i huvudstaden upprättas varje vecka genom särskild kommission (se sid. 180) och allmängöras.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse den 16 juli 1910. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av överståthållarämbetet den 14 dec. 1912. Instruktion för stadskommissionärer vid Stockholms stads

centralsaluhall den 5 juli 1912. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 4 okt. 1912 med ändring och komplettering den 2 nov. 1917.

Hallmästare och auktionsför- rättare (9).

Olsson, J. W.

Maskinist (9).

Hamrén, L. J. A.

Stadskommissionär

(arvode: högst 2 % vid försäljning av kött, vilt och fågel, högst 5 % vid försäljning av smör, ost, ägg, frukt och grönsaker).

Palm, J. E.

Stockholms stads provisoriska fiskhall.

Bryggaregatan 28, C.; rt. 60 56; st. 80 28; hallen hålles öppen 6 f. m.—3 e. m. och dessutom för utlösande av varor sön- och helgdagar 8—9 f. m.

Den 15 aug. 1910 öppnades för allmänheten en staden tillhörig provisorisk fiskhall avsedd för partiförsäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där tillsätter personal. För att biträda allmänheten vid försäljning finnes vid hallen anställd en under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionär.

Beglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse den 16 juli 1910. Slakthus- och saluhallsstyrelsens stadga för Stockholms stads provisoriska fiskhall. Instruktion för stadskommissionären samt taxa å avgifter av den 10 juni 1910 med däri senare viktagna förändringar.

Hallmästare och auktionsförrättare.

(Se under centralsaluhallen.)

Stadskommissionär

(arvode: högst 5 % å försålda varor).

Molin, A. E.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar äro:

Saluhallen å Hötorget med 132 förs.-platser.
" " Köttorget " 64 " "
" " Nedre Munkbron¹⁾ med 42
förs.-platser.

¹⁾ Denna saluhall, som är av provisorisk karaktär, har tillkommit på grund av stadsfullmäktiges beslut den 18 juni 1917. Hallen beräknades ursprungligen bliva färdig till den 1 juli 1918 men kunde upplåtas för allmänheten först den 2 dec. s. å.

Maria saluhall med 63 förs.-platser.
Östermalms saluhall " 108 " "
Fiskarbyggnaden vid Mälartorget med 30 förs.-platser.

Salutorg.

Den 15 okt. 1917 beslöt stadsfullmäktige att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning, och bemyndigades därjämte styrelsen att bestämma och uppbära dagavgifterna å desamma. Likaledes beslöt att fr. o. m. samma dag, med undantag för saluplatserna å Södra bantorget samt norr om Observatoriet vid Odengatan, vilka skola vara fasta, allenast tillfälliga försäljningsplatser skola upplåtas å salutorgen. Bestämmelser ang. upplåtande av dylika tillfälliga försäljningsplatser återfinnas i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (ändrad lydelse av § 1, fastställd av överståthållarämbetet den 21 juni 1918) samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

I samband med färdigblivandet av den nya saluhallen å Nedre Munkbron har detta torg, liksom även Köttorget, upphört att vara försäljningsplats.

Salutorg

med fasta försäljningsplatser:

Södra bantorget, östra delen, med 24 förs.-platser;

Odentorget med 31 förs.-platser;

med tillfälliga försäljningsplatser:

Hötorget

Östermalmstorg

Kornhamnstorg

Mälartorget

Munkbron och

Sandplan å Riddarholmen,

samtliga avsedda för försäljning av livsmedel; samt

Roslagsgatan, del av, norr om Ynglingagatan och

Södra bantorget, västra delen,
för försäljning av hö och halm.

Frukttorkeri vid slakthuset.

Telefon: st. Enskede 78.

På förslag av slakthus- och saluhallsstyrelsen beslöt stadsfullmäktige den 21 maj 1917 att anordna en torkanstalt för trädgårdsalster m. m. i vattentornsbbyggnaden vid slakthuset, varvid den för driften erforderliga värmen skulle erhållas av avloppsången från slakthusets ångmaskiner och anvisades till behövliga ledningar, inventarier m. m. ett belopp av 11,000 kronor. Driften påbörjades den 9 september 1917.

Föreståndarinna

(arvode 900 kr.; ej å stat).

Carlberg, Margit (se ovan under slakthuset).

Sl.

Stadens svingård.

Enskede, Stockholm 4; st. Enskede 3 o. 201.

Invid slakthuset anordnades år 1913 en mindre svingård i avsikt att uttröna möjligheten av ett rationellt utnyttjande av slaktavfallet genom svinuppfödning.

Den 19 juni 1916 beslöt stadsfullmäktige på förslag av en för utredande av dylika frågor tillsatt kommitté, att köksavfallet i 14. och 25. rotarna i Katarina församling tillsvidare skulle på försök uppsamlas skilt från övriga hussoapor och användas till foder i en utvidgad svingård (vid Sundsborg), och anslagos därför till byggnader, inventarier och första svinuppsättning en summa av 81,500 kronor. Beslutet, som överklagades, vann kungl. maj:ts fastställelse den 28 november s. å., varefter uppförandet av kokhus och svingårdsbyggnad omedelbart påbörjades; uppsamlingen av köksavfallet i enlighet med det uppgjorda programmet tog sin början den 1 jan. 1917.

Försöket utföll synnerligen lyckligt och redan den 30 mars 1917 beslöt stadsfullmäktige, att köksavfallsuppsamlingen skulle från den 1 maj utsträckas till hela Södermalm och i samband därmed svingården utvidgas, och anslagos till byggnader och inventarier — särskilt hästar — här för 43,000 kronor, ett anslag som den 15 oktober ökades med 8,000 kronor. Den 3 december 1917 beslöt stadsfullmäktige, att köksavfallsuppsamling till svinföda skulle efter den 1 januari 1918 jämväl ske inom Matteus, Gustav Vasa och Adolf Fredriks församlingar, och anvisades samma dag dels till inköp av en mindre uppsamlingsbyggnad vid Sveaplan 10,000 kronor, dels till svin, hästar och övriga inventarier 40,000 kronor och dels till inköp av en svingårdsbyggnad å egendomen Mossen (se nedan) 40,000 kronor. Genom stadsfullmäktiges beslut den 17 juni 1918 utsträcktes köksavfallsuppsamlingen till att omfatta även Johannes och Engelbrekts församlingar, varjämte ytterligare 35,000 kr. anslagos till inventarier. Slutligen blev reformen fullt genomförd den 2 dec. 1918, då stadsfullmäktige beslöt, att bestämmelserna ang. särskild uppsamling av köksavfallet från den 1 jan. 1919 även skulle gälla för återstående delar av staden. För utvidgande av svinmatstationen vid Sveaplanen ha anslagits 7,400 kr., för anordnande av cementbassänger vid Sundsborg 6,500 kr. och för anskaffande av inventarier ytterligare 74,465 kr.

Föreståndare

(1,000 kr.; ej å stat).

Sandeborg, M. O., slakthusdirektör (se ovan under huvudkontoret).

Förvaltare

(3,000 kr. jämte tantiem; ej å stat).

Ernhoff, P. M.

Lantgården Mossen.

Enskede, Stockholm 4; st. Enskede 278.

Den 3 december 1917 beslöt stadsfullmäktige på förslag av slakthus- och saluhallsstyrelsen att från den 14 mars 1918 under eget bruk övertaga den förut utarrenderade lantgården Mossen i närheten av Enskede; detta särskilt med hänsyn till vikten av att säkerställa fodertillgången för den kommunala svingårdens hästar samt rotfruktsbehovet för svinbesättningen, och anvisades till nyanskaffning av behövliga inventarier här till 10,000 kronor. Ytterligare 31,000 kr. hava av stadsfullmäktige beviljats den 30 sept. 1918 i och för uppförande av en rotfruktskällare å egendomen, att bestridas av inkomsterna från svingården.

Befallningsman

(3,000 kr. jämte tantiem; ej å stat).

Kristoffersson, J.

Noteringskommissioner.

Som ovan framhållits, sätts och offentliggöres noteringar varje vecka å såväl levande kreatur som kött och andra livsmedel av särskilda kommissioner. Ledamöter i dessa kommissioner hava utsetts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher. (Ledamöterna äro icke i denna egenskap upptagna i kalenderns personalavdelning.) Noteringskommissionen för levande djur fungerar t. v. även som exportnämnd för Stockholm och handlägger som sådan alla ärenden rörande exportlicenser för levande nötkreatur och färskt kött.

Kommissionen för engrosprisnoteringar.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.

I. För levande kreatur.

Sjöstedt, K. J. E., stadskommissionär, slakthuset; **Andersson, J. G. H.**, stadskommissionär, slakthuset; **Mellin, A. H.**, agronom, Tegnérsgatan 15; **Va.**; **Nilsson, F.**, slakteriidkare, Götgatan 81, *Sö.*

II. För kött.

Palm, J. E., stadskommissionär, centralsaluhallen, *C.*; **Blomqvist, N.**, disponent, Asögatan 10, *Sö.*; **Nilsson, C.**, disponent, Karlbergsvägen 79—81, *Va.*; **Mellin, K.**, handlande, Kungsgatan 50, *C.*

III. För fågel och vilt.

Palm, J. E., stadskommissionär, centralsaluhallen, *C.*; **Mårtensson, O.**, grosshandlare, Gamla Brogatan 25, *C.*; **Eriksson, P.**, grosshandlare, centralsaluhallen; **Lindgren, A.**, fru, Lilla Nygatan 13, *St.*

IV, V, VI. *För smör, ost och ägg.*

Palm, J. E., stadskommissionär, centralsaluhallen, *C.*; **Benzinger, A. F.**, direktör, Dalagatan 3, *Va.*; **Mårtensson, O.**, grosshandlare, Gamla Brogatan 25, *C.*

VII, VIII. *För fisk, fiskvaror och skal-djur.*

Molin, A. E., stadskommissionär, prov. fiskhallen, *C.*

IX, X. *För frukt och grönsaker.*

Palm, J. E., stadskommissionär, centralsaluhallen, *C.*; **Lind, G. H.**, trädgårdsdirektör, Experi-

mentalfältet; **Mårtensson, O.**, grosshandlare, **Sls.**
Gamla Brogatan 25, *C.*

Kommissionen för detaljprisnoteringar.

Nyström, K., fröken, Valhallavägen 107 B, *Va.*; **Johansson, D.**, fru, Vanadisvägen 29, *Va.*; **Wallerius, G.**, fru, Kungsholmsgatan 16, *C.*; **Wedin, E. W.**, tillsyningsman, Karlsviksgatan 5, *C.*; **Ekström, A.**, fru, Åsögatan 47 D., *Sö.*; **Konsumtionsfören. Stockholm m. omnejd**, Katarina bangata 6, *Sö.*; **Slakteriaktieb. Norrmalm**, Karlbergsvägen 79—81, *Va.*

Ln.

Stockholms stads lantegendomsnämnd.

Lantegendomsnämnden.

Sedan stadsfullmäktige den 18 november 1918 beslutat upprätta en särskild nämnd för förvaltningen av stadens fasta egendomar såväl inom som utom det äldre jurisdiktionsområdet, Stockholms stads fastighetsnämnd, vilken från och med den 1 januari 1919 skulle övertaga bl. a. även lantegendomsnämndens verksamhet, har lantegendomsnämnden upphört med utgången av år 1918. Den därstädes anställda personalen har överförs till fastighetsnämnden. (Se vidare under denna.)

Beträffande lantegendomsnämndens förutva-

rande institutioner, ledamöter och befattningshavare se kommunalkalendern för år 1918 sid. 176.

Nämndens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års räkenskaper och förvaltning.)

Holmström, H. J., ingenjör, aukt. revisor.

Sandberg, H. K. A., bankkassör, stadsfullm.

Schultz, L. H., direktör, stadsfullm.

Dahlin, N. O., polisöverkonstapel (suppl.).

Skålander, O. A., bryggeriarbetare, stadsfullm. (suppl.).

Stockholms stads hamnstyrelse

och i samband därmed stående institutioner.

Hamnstyrelsen.

Brännkyrkagatan 2 A, Sö.; rt. 85 44, 86 45; st. 18 02, 18 13, 33 08, 39 36. Styrelsen sammanträder i regel varje helgfri fredag kl. 1,50 e. m.

I gamla tider ägde Stockholm en hamnstyrelse, »kommitterade för börs-, hamn- och brobyggnader». Senare hava frågor rörande stadens hamnväsende handlagts av drätselnämnden efter dess upprättande år 1864. År 1875 väckte dåvarande hamnkaptanen ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, som livligt förordades av handels- och sjöfartsnämnden, men avlogs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antogo en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, som med år 1909 trädde i verksamhet. Styrelsen består av fem utav stadsfullmäktige för två år valda ledamöter med lika många suppleanter. Den handhaver skötseln av stadens hamnväsen och sörjer för dess vidmakthållande och utveckling, i vilket avseende den handlägger ärenden ang. hamnen, slussen, kajer, flottbroar, stadens upplags- och byggnadsplatser vid Värtan, stadens tullpackhus, stadens isbrytare etc. För uppgörande av ritningar och kostnadsförslag samt för utförande av byggnads- och underhållsarbeten äger styrelsen påkalla biträde av stadens byggnadskontor.

Styrelsens räkenskaper och förvaltning granskas årligen av tre utav stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Förslag till omorganisation av Stockholms hamnförvaltning har i dec. 1918 avgivits av en för ändamålet tillsatt kommitté (se bubih. nr 16 för år 1919).

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 8 maj 1908.

Stat år 1919. Utgifter: 7,427,600 kr. (därav att täckas med lånemedel 3,878,500 kr.); inkomster: 1,657,800 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

*Wallenberg, J. O., f. d. kapten.

Övriga ledamöter.

Broman, J. W., direktör.

Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm.

*Lundström, K. B., grosshandlare.

Vinberg, S. W., överingenjör, stadsfullm.

Suppleanter.

Hüttner, M. S., grosshandlare.

*Linde, N., förtroendemän, stadsfullm.

Hagelquist, K. F. P., sjökaptan.

Isakson, C. J. A., skeppsbyggeriinspektör.

*Forsman, P. V., direktör.

Sekreterare.

Se nedan.

Styrelsens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års förvaltning.)

Rissén, H. J. R., tulltjänsteman, stadsfullm.

Rönnow, A., direktör.

Zetterlund, C. R., kontorschef, stadsfullm.

Styrelsens expedition.

Brännkyrkagatan 2 A, Sö.; rt. 85 44, 86 45; st. 18 02, 18 13, 33 08, 39 36; expeditionstid: 10—3.

Stat år 1919. Utgifter: 25,300 kr.

Sekreterare

(3,000 kr.; ej å stat.)

Looström, A. B.; mottagningstid: 9—10.

Hamnkamrerare (14).

Gellerstedt, E. H. A.; mottagningstid: 1—3.

Kontorsbiträde och registrator (7).

Eckholm, Gerda E. V.

Skrivbiträde

(1,200 kr.; ej å stat.)

Kylander, Ester S.

Vaktmästare (4).

Bäckman, G. O.

Hs. Hamnuppbördskontoret.

Skeppsbron 46, 1 tr., St.; rt. 15 67; st. 44 62; expeditionstid under seglationstiden vanligen 8—7, f. ö. beroende av förhållandena.

Överinseendet över stadens uppbörd av hamnavgifter tillkommer hamnfogdeinspektören (förut benämnd hamnkassör), som antages av hamnstyrelsen. Till sitt biträde har hamnfogdeinspektören hamnfogdar. Dessa antagas av hamnstyrelsen efter hamnkaptens och hamnfogdeinspektörens hörande och fördelas till tjänstgöring för områden inom staden. Hamnfogdarna åligger att, var inom sitt område, debitera, uppbära och för hamnfogdeinspektören redovisa staden tillkommande hamnavgifter för fartyg och varor från inrikes ort. Över staden tillhörig, vid hamnen befintlig redskap skall hamnfogde hålla noggrann tillsyn.

Instruktion. Instruktion för hamnfogdarna i Stockholm den 6 febr. 1877. Överståthållarämbetets kungörelse ang. uppbörd av hamnavgifter den 12 maj 1919.

Stat år 1919. Utgifter: 94,590 kr.

Hamnfogdeinspektör (13).

Vakant.

Hamnfogdar

(600 kr. och fri bostad eller hyresersättning, 4% provision å uppburda hamnavgifter¹⁾; ej å stat).

Expeditionstid: se ovan.

Bruzelius, A. G., hamnfogdekontoret Riddarholmshamnen 15, *St.*, st. 25 14; **Österdahl**, O. V., *tf.*, hamnfogdekontoret, Norr Mälarstrand 24, *C.*, st. 94 32; **Hellman**, J. A., hamnfogdekontoret Blasieholmshamnen, Hovslagargatan 4, *C.*, st. 40 55; **Anderson**, K. A., hamnfogdekontoret Västra Slussgatan 18, *Sö.*, st. 35 08.

Skrivbiträde

(2,500 kr.; ej å stat).

Hedlund, W.

Dessutom nio *hamninkasserare*, ett *vaktmästarbiträde* och en *brovakt vid Djurgårdsbrunnensbron*.

Byggnadskontorets hamnavdelning.

Brännkyrkagatan 2 A, 1 o. 3 tr., Sö; rt. 86 45; st. 18 02, 18 13, 39 36; expeditionstid: 10—4.

Avdelningen uppgör förslag till stadens hamnar och sjöfartsleder med därtill hörande vatten-

¹⁾ Enligt stadsfullmäktiges beslut den 18 febr. 1918 har hamnstyrelsen bemyndigats att för år 1918 och tillsvidare under vissa villkor till hamnfogdarna utbetala fyllnadsersättning med sådana belopp, att deras årliga provisionsinkomst må komma att uppgå till 90 % av årliga medelinkomsten för åren 1910—1913.

byggnader, broar m. fl. anläggningar samt verkställen byggnad och underhåll av desamma.

Jfr vidare under byggnadskontoret sid. 55.

Hamnkontoret.

Skeppsbron 46, 1 tr., St.; rt. 15 67; st. 44 62; expeditionstid: vardagar 8—7 och sönd- och helgdagar 9—11.

Inom Stockholms stads hamnområde övervakas ordningen av en hamnkaptens samt honom underlydande hamntjänstemän och hamnlotsar jämte övrig hamnbetjäning (kungl. brev till överståthållarämbetet den 27 sept. 1878 och 15 juli 1881). Hamnkaptens tillsättes av överståthållarämbetet efter hamnstyrelsens hörande medelst förordnande tillsvidare och är skyldig att vid utövning av sin tjänstebefattning ställa sig till efterrettelse de föreskrifter, som av överståthållarämbetet och hamnstyrelsen honom meddelas. Han må varken för egen eller annans räkning idka något slags näring eller såsom förlägsman, delägare eller kommissionär vara intresserad i något yrke, som av sjöfarten är direkt beroende eller därmed står i omedelbart sammanhang. Å hamnkontoret skall finnas ett pålitligt biträde, som, då hamnkaptens är av andra tjänstegöromål hindrad att därstädes personligen närvara, på hans ansvar meddelar nödiga anvisningar och upplysningar i tjänsten.

Hamnlots åligger att, mot viss i taxa bestämd avgift, lotsa fartyg till vilken del som helst av stadens hamnområde, så ock anvisa fartyg tjänlig ankarplats och biträda med dess förläggande till förtöjning i land samt att, i vad på honom ankommer, vaka över efterlevnaden av hamnordningens föreskrifter samt i förekommande fall vidtagna lämpliga åtgärder till rättelse eller göra anmälan hos hamnkaptens. Då hamnlots icke är av tjänstegöromål upptagen, skall han vara att träffa å hamnkontoret de tider på dagen, då det hålles öppet.

Instruktioner m. m. Instruktion för hamnkaptens, fastställd av överståthållarämbetet den 17 juni 1908. Instruktion för hamnlotsarna den 6 febr. 1877. Taxa för hamnlotsarna, fastställd av överståthållarämbetet den 30 mars 1918. Hamnordning för Stockholm den 6 juli 1905 med ändringar den 17 juni 1908, 5 april, 21 juli och 6 nov. 1909, 5 sept. 1912, 13 jan. 1916 och 31 maj 1919. Taxa å hamnavgifter i Stockholm för åren 1919—23, fastställd av kungl. maj:t den 28 mars 1919. Beträffande denna taxa gäller tillsvidare intill 1919 års utgång den bestämmelsen, att alla avgifter utgå med 50 % förhöjning.

Stat år 1919. Utgifter: 86,220 kr.

Hamnkaptens

(7,500 kr.; 2 ålderstillägg å 500 kr.).

Vakant; *tf.* **Jacobson**, H. M., hamnmästare; tcl. se ovan; träffas säkrast 12—1.

Hamnmästare (11)

(Holmer kvarstår å övergångsstat med uppbördsprovision som slussmästare).

Jacobson, H. M., tf. hamnkapten (se ovan); **Holmer, C. O.** (slusskontoret, rt. 125 56, st. 38 89); **Andersson, H. R.**, (hamnkontoret Värtan, rt. 80 24, st. 94 60); **Jäderholm, J. O.**, tf.

Hamnkaptenens biträde

(3,000 kr.; ej å stat).

Synnerholm, C. J. B. (se nedan).

Hamnlotsar

(600 kr. jämte sportler).

Telefoner: rt. 78 28; st. 46 67.

Dahlström, E. J. A.; **Cederholm, P. G. R.**; **Peterson, G.**; **Synnerholm, C. J. B.**, tjf. (se ovan), **tjff. Söderqvist, A. F.**; **Åberg, G. M.**

Vaktmästare (4).

Wallin, C. A.

Övermaskinist (10).

Björklund, C. G.

Dessutom sjutton *hamnförmän* (6).

Varuhallarna.

Varuhallarna i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården; rt. 59 48; st. 17 12; expeditionstid: 7—6.

Instruktioner m. m. Instruktion för föreståndaren för Stockholms stads varuhallar i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården, antagen av hamnstyrelsen den 16 mars 1914. Taxa och ordningsföreskrifter för begagnande av Stockholms stads varuhallar i stora tullhusbyggnaden

i Stadsgården samt källarna i samma byggnad, antagna av hamnstyrelsen den 9 mars 1914. **Hs.**

Varuhallsföreståndare

(avlöning som hamnbetjänt jämte fyllnadsarvode å 400 kr.; ej å stat).

Milton, J. E., hamnbetjänt.

Dessutom en *varuhallsvakt*.

Slusskontoret.

Nedre Slussgatan 3, Sö.; rt. 125 56; st. 38 89; expeditionstider: jan. 7—6, febr. 8—5, mars 7—6, april—december hela dygnet.

Varje gång fartyg genomgår slussen, betalas för fartyg kommande från in- eller utrikes ort för varje full ton av fartygets avgiftspliktiga dräktighet 8 öre, när fartyget är tomt, och 12 öre, då fartyget är lastat, dock ej under tre kronor.

Instruktion m. m. Taxa och ordningsregler för genomfart av slussen, gällande intill utgången av år 1920, fastställda av kungl. maj:t den 7 mars 1919.

Stat år 1919. Utgifter: 72,020 kr.; inkomster: 70,010 kr.

Biträden (7).

Fredin, L. O.; **Andersson, A. W.**

Dessutom åtta *slussvakter* (5), av vilka två tjänstgöra såsom *förmän*; åtta *extra slussvakter*, en *befälhavare* å slussfärjan (1,980 kr.), en *maskinist* (1,800 kr.) och en *besättningskarl* tjänstgöra under nio månader av året.

Shn.

Stockholms stads stadshusnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Stadshusnämnden.

*Hantverkaregatan 1, 1 tr., C. Telefoner
och expeditionstid: se nedan.*

Stadsfullmäktige beslöto den 18 juni 1906 att i kvarteret Eldkvarnen å Kungsholmen uppföra ett nytt rådhus. Med ändring härav beslöto emellertid fullmäktige den 4 maj 1908 att förlägga rådhuset till kvarteret Fruktkor-gen, likaledes å Kungsholmen, och att i kvarteret Eldkvarnen uppföra ett stadshus. Rådhuset är nu färdigt och taget i bruk. För att utreda, vilka av stadsfullmäktiges delegationer och styrelser kunde, sedan nödiga lägenheter be-retts för fullmäktiges samlingsrum, kommitté-lokalerna ävensom kommunal festivitetsvåning, in-rymmas i den nya byggnaden, ävensom låta upp-göra ritningar till densamma, tillsatte stadsfull-mäktige den 18 maj 1908 en kommitté på sju personer. Den 13 maj 1909 överlämnade kom-mittén av dess arkitekt, R. Östberg, uppgjorda skissritningar till stadshus och »nämndhus» (det senare avsett för nämnder, som ej kunde in-rymmas i stadshuset) jämte program och kost-nadsberäkning. Efter samråd med delegerade från nämnder och styrelser avgav kommittén i september 1909 ett reviderat förslag, slu-tande på en kostnad av 7,465,000 kr., därav 6,437,000 kr. för stadshuset och 1,028,000 kr. för nämndhuset och i oktober månad ett kost-nadsförslag å möbleringskostnaderna för båda husen, slutande på en summa av 405,235 kr. Stadsfullmäktige beslöto den 27 mars 1911 att uppföra stadshuset, varemot förslaget om nämndhus avslogs. Kostnaderna reducerades där-igenom till 6,500,000 kr., vartill kom cirka 500,000 kr. för möbleringen, eller inalles 7 milj. kr. Sedan bankdirektören, dåvarande stads-fullmäktigen K. A. Wallenberg som bidrag till kostnaden för stadshuset donerat 500,000 kr. och numera framlidne bankdirektören L. Fræn-cel till stadshusets möblering och inre utsmyck-ning donerat en lika stor summa, nedbringades således kostnaden till 6 milj. kr., varav hälften beslöts skola bestridas med låne och den andra hälften med uttaxerade medel.¹⁾

¹⁾ På grund av kristidens fördyringar ha emellertid kostnaderna avsevärt stegrats, så att enligt en gjord beräkning hela det erforderliga beloppet skulle uppgå till omkr. 11 milj. kr. Till den 1 jan. 1919 ha från byggnadsanslagen utbetalats 5,350,000 kr.

Att i överensstämmelse med av stadsfullmäktige för byggnaden fastställda ritningar och de närmare föreskrifter, som i ämnet av fullmäktige meddelas, ombesörja uppförandet av stadshuset ut-sågo fullmäktige den 15 maj 1911 en nämnd av fem för två år i sänder utsedda ledamöter och två suppleanter. Nämnden, som inom sig utser ord-förande och sammanträder på dennes kallelse, när omständigheterna det fordra, äger antaga tjänste-personal, sakkunniga biträden och arbetspersonal. För revision av nämndens räkenskaper och för-valtning utse stadsfullmäktige årligen två revi-sorer med lika många suppleanter. Näm-nnden har den 26 sept. 1914 för skötsel av en del löpande ärenden inom sig utsett två leda-möter att utgöra ett arbetsutskott med närmare preciserad befogenhet. Nämndens sekreterare tjänstgör även hos arbetsutskottet. När de åt nämnden uppdragna arbetena avslutats, skall slutlig redogörelse för arbetena avgivas, varefter nämndens verksamhet, sedan revisionsberättelsen blivit slutligt prövad, skall anses hava upphört, varom hos kungl. maj:t skall göras anmälan.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads stadshusnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 28 april 1911.

Stat år 1919. Utgifter: 1,600,000 kr. (att täckas hälften av skatte- och hälften av låne-medel).

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

Wallenberg, K. A., bankdirektör.

Vice ordförande.

Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Kinander, C. E., direktör, riksgäldsfullm:s ordf.

Kinberg, A. G. H., överstelöjtnant, stadens bygg-nadchef.

Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

Suppleanter.

Ekman, V. R., direktör, stadsfullm.

Lilja, S. A. J., hovintendent.

Sekreterare

(1,200 kr; ej å stat).

Malmros, N.

Nämndens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års förvaltning.)

Sjöholm, G. E., grosshandlare.
Wickman, C. G. T., partikassör, stadsfullm.
Forsner, A. P., direktör (suppl.).
Elméus, C. K. J., arkitekt (suppl.).

Nämndens byggnadskontor.

Hantverkaregatan 1, 1 tr., C.; rt. 94 38, 219 80; st. 41 18; expeditionstid: 9—5 (lördagar 9—3).

Avlöningar m. m. Befattningshavarnas löneförmåner äro ej fastställda av stadsfullmäktige (ej uppförda å stat) utan bestämda av nämnden. F. n. äro de: arkitekt och arbetsledare 15,000 kr., byggnadschef 6,000 kr., byggnadschefsassistent 6,000 kr., dagkontrollant 6,500 kr., biträdande dagkontrollant 4,800 kr., kostnadsberäknare 4,800 kr., nio ritare: 2,400—7,000 kr., expeditionsföreståndare 3,300 kr. och till vaktmästaregöromål 1,440 kr. Konstruktör, värmeledningstekniker samt konstruktör m. m. för de sanitetstekniska anläggningarna åtnjuta ersättning i mån av levererade ritningar. Maskinist: 3,000 kr.

Arkitekt och arbetsledare.

Östberg, R.

Byggnadschef.

Möller, C. O.

Byggnadschefsassistent.

Hermansson, P. F. G.

Dagkontrollant.

Karlsson, K. J.

Biträdande dagkontrollant.

Nordgren, A. G.

Kostnadsberäknare.

Åmark, K. G.

Konstruktör.

Kreüger, H.

Värmeledningstekniker.

Dahlgren, W.

Konstruktör och kontrollant för de sanitetstekniska anläggningarna.

Svensson, A.

Ritare.

Larsson, R. S.; **Wernstedt**, K. M.; **Mattsson**, C. A.; **Lundgren**, O. G.; **Wetterkvist**, A. F.; **Mattsson**, P.; **Björklund**, C. J. A. E.; **Dahl**, D.; **Ruben**, A.

Expeditionsföreståndare.

Schold, E. G.

Dessutom två *kontorspojkar*.

Maskinist vid stadshuset.

Lindberg, K. E. G.

Möbel- och textilavdelningen.

Hantverkaregatan 1, 3 tr., C.; rt. 218 18.

Avlöningar m. m. Möbelarkitekt 8,400 kr., textilriterska 3,600 kr., väverska 1,500 kr., snickare 3,600 kr., en ritare tim-arvode.

Möbelarkitekt.

Spolén, E. O. H. K.

Textil-riterska.

Sjöström, Maja.

Väverska.

Meijer, f. Pettersson, Ellen A. L.

Snickare.

Högborg, J. A.

Ritare.

Thorell, G. V. A.

Anm. Med hänsyn till inträffade eller väntade förändringar i de förutsättningar, som legat till grund för den tidigare uppgjorda fördelningen av utrymmena i det nya stadshuset, beslöt stadsfullmäktiges beredningsutskott den 10 april 1919 att tillsätta fem delegerade (utsedda den 16 i s. m.) med uppgift att tillse, i vilken mån programmet för användandet av utrymmet i stadshuset med hänsyn till dessa ändrade förutsättningar behöfve revideras, samt att taga under övervägande, vilka övriga förändringar i rumsindelingen, som kunde vara påkallade, ävensom att förbereda inflyttningen i stadshuset av de myndigheter, för vilka lokaler därstädes kunde ifrågakomma.

Delegerade.

Cederborg, A., direktör, stadsfullm.; **Juhlin-Dannfelt**, C. G., vice auditör, stadsfullm.; **Magnusson**, G. G., bankdirektör, stadsfullm:s ordf.; **Norén**, A. J. N., byggnadsingenjör, stadsfullm.; **Tengdahl**, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

Shn.

Lön.

Stockholms stads lönenämnd.

Lönenämnden.

*Myntgatan 8 (gamla rådhuset) n. b., St.;
rt. 219 17; st. 229 28; expeditionstid: 10—3.*

Stadsfullmäktige beslöt den 26 oktober 1908 efter i ärendet väckt motion att tillsätta en kommitté för utredning om behovet av »särskilda föreskrifter angående tjänsteinnehavarnes arbetstid å tjänsterummet». Detta beslut uppreps emellertid redan den 23 november samma år, då kommitténs uppdrag utvidgades, med vidhållande om frågan om arbetstidens längd som det primära, till en granskning av löneförhållandena i allmänhet. Uppdraget avsåg dock endast sådana befattningshavare, vilkas löneförmåner reglerades av kommunen ensam, med uteslutande ytterligare av vissa kategorier befattningshavare, vilkas löneförmåner nyligen reglerats. Kommittén avgav sitt betänkande den 21 september 1909. Sedan detta remitterats till nämnder och styrelser, förelåg beredningsutskottets utlåtande i ärendet i november 1910 och började efter bordläggning under julfiererna debatteras, antogs vid en följd sammanträden i februari och mars 1911 samt fastställdes av överståthållarämbetet den 6 april 1911. För vinnande av en enhetlig behandling av stadens lönefrågor beslöt stadsfullmäktige på beredningsutskottets förslag tillsättande av en särskild lönenämnd.

Lönenämnden, som består av sju ledamöter och fyra suppleanter, utsedda av stadsfullmäktige för en tid av två år, handhar stadens avlönings- och pensionsväsende. Nämnden upptar till behandling de ärenden, som enligt de allmänna avlöningsvillkoren överlämnats till densamma, följer noggrant tillämpningen av dessa bestämmelser, vakar över att likformighet iakttages vid bestämmande av avlöning åt extra personal, prövar jämlikt gällande bestämmelser inträdande rätt till pension, utom beträffande folkskollärarekåren samt magistraten och rådhusrätten, i vilket senare fall lönenämnden likväl har att meddela yttrande, avger utlåtande över myndigheternas stafförslag beträffande avlöningsförhållanden och i övrigt i frågor, där sådant av överståthållarämbetet, stadsfullmäktige eller deras beredningsutskott begäres, samt ägnar slutligen sin uppmärksamhet åt lönefrågors behandling inom statsförvaltningen och inom andra kommuner. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 27 november 1911 prövar lönenämnden på framställning av vederbörande myndigheter frågor om inträdande av rätt för befattningshavare till löneförhöjning eller al-

derstillägg. Genom beslut den 18 december 1916 hava stadsfullmäktige bemyndigat lönenämnden ej mindre att efter framställning av vederbörande myndigheter avgöra frågor om inträde av förhöjda avlöningar åt viss på extra stat avlönad personal än även att efter framställning av vederbörande myndigheter meddela beslut i fråga om avlönings- och därmed sammanhängande förhållanden för viss vid stadens sjukhus och fattigvårds inrättningar samt övriga anstalter på extra stat avlönad personal. Vidare hava stadsfullmäktige den 2 dec. 1918 bemyndigat lönenämnden att efter framställning från vederbörande myndigheter meddela beslut i frågor rörande avvikelser i vissa fall från den för ordinarie tjänstinnehavare stadgade skyldigheten att utnyttja med innehavande befattning enligt gällande stat förenade naturaförmåner.

Utredning pågår f. n. angående en allmän revision av kommunens gällande lönestat (se löne-regleringskommittén sid. 225).

För granskning av nämndens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tvenne revisorer.

Nämnden sammanträder på kallelse av ordföranden, så ofta omständigheterna därtill föranleda.

Instruktioner m. m. Instruktion för Stockholms stads lönenämnd, fastställd av kungl. maj:t den 5 maj 1911. Allmänna villkor och bestämmelser för tillämpning av Stockholms stads lönestat, antagna av stadsfullmäktige den 30 jan., 6 och 13 febr. samt 20 mars 1911, fastställda av överståthållarämbetet den 6 april 1911 med ändringar den 18 mars, 29 april och 21 okt. 1912, 17 nov. och 11 dec. 1913, 23 febr., 16 mars och 19 okt. 1914, 30 juni 1915, 20 mars 1916, 19 mars, 7 maj, 18 och 28 juni och 21 dec. 1917, 18 febr. och 2 april 1918 samt 31 mars 1919. Allmänna villkor och bestämmelser för tillämpning av avlöningsstat för ämbets- och tjänstemän hos Stockholms magistrat och rådhusrätt, antagna av stadsfullmäktige den 29 april 1912, fastställda av kungl. maj:t den 13 september 1912 med ändringar den 19 mars 1917. Allmänna villkor och bestämmelser för tillämpning av lönestaten för polispersonalen i Stockholm, antagna av stadsfullmäktige den 10 juni 1912 med tillägg och ändringar den 11 dec. 1913, den 18 juni 1917 och den 4 mars 1918. Allmänna villkor och bestämmelser för tillämpning av lönestaterna för vissa ämbets- och tjänstemän vid överståthållarämbetets avdelning för polisärenden samt för stadsfiskalerna, antagna av stadsfullmäktige den 18 juni 1917 med tillägg den 15 okt. 1917, fastställda av

kungl. maj:t den 31 dec. 1917. Reglemente ang. polispersonalens i Stockholm pensionering, antaget av stadsfullmäktige den 10 juni 1912, fastställt av kungl. maj:t den 28 november 1912. Bestämmelser ang. pensionering av vid Stockholms stads brandkår anställda brandförmän och brandmän, antagna av stadsfullmäktige den 11 dec. 1913, fastställda av överståthållarämbetet den 2 jan. 1914.

Stat år 1919. Utgifter: 18,000 kr.

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

*Lund, C. J., skrädderiidkare, stadsfullm.

Vice ordförande.

*Widtskiöld, J., kamrerare.

Övriga ledamöter.

Forssberg, E. V., direktör.

*Hultman, G. H., ingenjör, stadsfullm.

Sandberg, H. K. A., bankkassör, stadsfullm.

*de Wahl, A., ingenjör.

Zetterlund, C. R., kontorschef, stadsfullm.

Suppleanter.

Björklund, C. G., journalist, stadsfullm.

*Hjort, C. A., kontorschef.

*af Klintberg, Gertrud, M. K., föreståndarinna.

Mårtensson, M., fanjunkare.

Sekreterare

(anslag 5,400 kr.).

Malmros, N.; rt. 219 17; st. 229 28; mottagningstid: 1—2; Bohman, A. G., biträdande sekreterare (förordn. för år 1919).

Registrator och kontorsbiträde

(1,800 kr.; ej å stat).

Kamph, Inez K.

Nämndens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års förvaltning.)

Eklund, J. L., fabrikör.

Lindbergh, N. E., disponent, stadsfullm.

Rk.

Stockholms stads rättshjälpskontor.

Rättshjälpskontoret.

Rådhuset, C; rt. 64 27; st. 64 27; kontorstid: 9—4 samt dessutom tisdagar och fredagar (om nästpåföljande dag ej är helgdag) 7—8 e. m.; mottagningstider för kontorets jurister: 9—11, 3—4 samt dessutom 7—8 e. m. de dagar, kontoret är öppet å sådan tid.

I en år 1883 väckt motion hemställdes om anslag till avlöning av tvenne fattigsakförare samt om uppdrag åt beredningsutskottet att framlägga förslag till frågans närmare ordnande. Anslaget beviljades fr. o. m. år 1884. I avvaktan på slutligt ordnande av frågan ställdes medlen till mantalsnämndens förfogande. Nämnden antog fattigsakförare och utfärdade instruktion för dem.

År 1906 väcktes motion om omorganisation av fattigsakförareinstitutionen, vilken motion resulterade i tillsättande av en kommitté för frågans utredning. Denna avgav i slutet av år 1909 sitt betänkande. Den 27 februari 1913 beslöt stadsfullmäktige därefter inrättande av ett stadens rättshjälpskontor under särskild styrelse; kontoret började sin verksamhet den 1 oktober s. å.

Rättshjälpskontoret har till uppgift att lämna rättshjälp, däri inbegripet råd och upplysningar i rättsliga angelägenheter åt i Stockholm mantals- eller kyrkoskrivna personer, vilka äro medellösa eller icke utan att taga i anspråk de medel, som skäligen måste anses nödvändiga för eget eller familjens uppehälle, äro i stånd att bekosta sig rättshjälp. Rättshjälpen lämnas kostnadsfritt, dock kan sökande av vad honom genom kontorets bistånd tillvinnes förpliktas lämna ersättning för erhållen hjälp. Kontoret skall i första hand söka åstadkomma förlikning. Rättegång, som synes gagnlös, bör avvisas. I mål angående brott, som hör under allmänt åtal, lämnas ej rättshjälp för utförande av ansvarstalan eller av svarandetalan.

Kontorets angelägenheter handhas av en styrelse om tre ledamöter och två suppleanter, utsedda av stadsfullmäktige för en tid av två år. Styrelsens årliga räkenskaper och förvaltning granskas av tvenne av stadsfullmäktige utsedda revisorer med lika många suppleanter. Kontorets chef är en av styrelsen för en tid av tre år antagen föreståndare, som till sin hjälp har tvenne juridiska biträden samt ett kvinnligt och ett manligt expeditionsbitråde. Föreståndaren och de juridiska biträdena skola hava avlagt sådan juridisk examen, som fordras för utövning av domarämbete, samt hava förvärvat nödig praktisk erfarenhet vid underdomstol eller

advokatkontor. Nämnade tjänstemän må icke vid domstol uppträda som ombud eller rättegångsbiträde, ej heller under mottagningstid mottaga besök i sak, som icke rör kontorets verksamhetsområde.

Instruktion m. m. Instruktion för styrelsen över Stockholms stads rättshjälpskontor, fastställd av kungl. maj:t den 20 juni 1913. Arbetsordning för rättshjälpskontoret, antagen av styrelsen den 23 sept. 1913.

Stat år 1919. Utgifter: 35,360 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

Bendixson, I. O., professor, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Juhlin-Dannfelt, C. G., vice auditör, stadsfullm.

Lindhagen, Anna J. J., barnavårdsinspektör, stadsfullm.

Suppleanter.

Hernblom, A. G., rådmän.

Järte, O. E. F., förste aktuarie.

Sekreterare

(avlöning se nedan).

Silow, S. A. H. (se nedan).

Styrelsens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års förvaltning.)

Ericson, T., grosshandlare.

Skålander, O. A., bryggeriarbetare, stadsfullm.

Grönwall, J. K. (Hanna), hembitråde, stadsfullm.

Björkman, C. A. J., tf. sekreterare hos fastighetsnämnden (suppl.).

Föreståndare

(arvode 8,000 kr.; ej å stat).

Silow, S. A. H.; mottagningstid: se ovan.

Biträdande jurister

(arvode 4,000 kr.; ej å stat).

Bergendal, E. F.; en vakant.

Kontors- och expeditionsbitråde (7).

Juhlin, Dagmar A. M.

Extra kontorsbiträde

(2,100 kr.; ej å stat).

Löfmark, A.

Extra skrivbiträde

(1,200 kr.; ej å stat).

Vakant.

Dessutom två *springgossar*.

Stockholms stads livsmedelsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Livsmedelsnämnden.¹⁾

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67 A, C.;
rt. och st. »livsmedelsnämnden» (se vidare
nedan); expeditionstid: 9—5, kassan: 9—4.

Omedelbart efter världskrigets utbrott tillsatte stadsfullmäktiges beredningsutskott den 4 aug. 1914 en kommunal livsmedelskommission med uppgift att vidtaga åtgärder för betryggande av livsmedelstillförseln till huvudstaden samt i övrigt verka för lindrande av de umbäranden, som på grund av inträffade krigsförhållanden kunde uppkomma. Sedan en statens livsmedelskommission den 11 aug. s. å. tillsatts, samarbetade de båda delegationerna.

Efter framställning av statens livsmedelskommission anbefallde kungl. maj:t den 31 dec. 1915 överståthållarämbetet och sina befallningshavande i länen att ofördörligen vidtaga åtgärder för tillsättande i städer, köpingar samt större industrisambällen, ävensom i de kommuner i övrigt, där så ansåges behöfligt, av livsmedelsnämnder, utsedda av vederbörande kommunalmyndighet och med tillräckliga rörelsemedel till sitt förfogande. Med anledning därav beslöt stadsfullmäktige den 7 febr. 1916 ombilda beredningsutskottets livsmedelskommission till en stadens livsmedelsnämnd, utsedd av stadsfullmäktige. Samma dag beslöt fullmäktige också antaga och underställa kungl. maj:ts prövning en instruktion för nämnden (fastställd av kungl. maj:t den 14 april s. å.), varefter utsågos ledamöter i densamma.

Nämnden består av tre för två år i sänder utsedda ledamöter med lika många suppleanter.

¹⁾ Den följande redogörelsen för livsmedelsnämndens samt dess olika avdelningars och institutioners organisation och verksamhet avser förhållandena i början av mars månad 1919, då den statliga och kommunala livsmedelsregleringen i huvudsak ännu upprätthölls i full utsträckning. Sedan dess ha några av nämndens avdelningar upphört eller fått sin verksamhet inskränkt ävensom vissa befattningar indragits, varjämte ytterligare inskränkningar torde komma att ske under den närmaste tiden. Det har emellertid ansetts lämpligt att i denna årgång av kommunalkalendern giva en samlad bild av livsmedelsnämndens verksamhet, sådana denna under kristiden slutligen utformats. Den antages emellertid efter hand komma att avvecklas under årets lopp; den kommunala ransoneringsverksamheten beräknas avslutad till den 1 juni samt affärs- och centralköksverksamheten till den 1 sept. 1919.

Nämnden äger att antaga erforderlig tjänstepersonal ävensom att för utförande av de åt nämnden uppdragna arbeten anlita avlönade, sakkunniga biträden och på sätt nämnden bestämmer anställa arbetspersonal. För den årliga revisionen av nämndens räkenskaper och förvaltning utses av stadsfullmäktige tvenne revisorer med lika många suppleanter.

När de åt nämnden uppdragna arbetena slutförts och senaste revisionsberättelse prövats, skall nämndens verksamhet anses hava upphört, varom hos kungl. maj:t skall göras anmälan.

Genom kungl. förordningen den 20 juli 1917 om lokala myndigheter för livsmedelsregleringen (i huvudsak förnyad den 28 juni 1918, se nedan) omorganiserades för landet i dess helhet den offentliga regleringen av livsmedelsförbrukningen under kristiden. Enligt dessa bestämmelser skall för varje kommun i riket finnas en livsmedelsnämnd. Livsmedelsnämnderna sortera under och utses delvis av livsmedelsstyrelser, en eller flera för varje län, samtliga sorterande under folkhushållningskommissionen som centralorgan för hela landet. Efter framställning av Stockholms livsmedelsnämnd medgav kungl. maj:t emellertid den 28 september 1917 på vissa villkor, att förordningen av den 20 juli 1917 icke skulle vara tillämplig för Stockholm, och att det i stället uppdroges åt livsmedelsnämnden där att fullgöra, vad enligt förordningen i fråga eller efter vad framdeles kunde vara stadgat åligger livsmedelsstyrelse. Motsvarande bestämmelse för konsumtionsåret 1918—1919 har av kungl. maj:t meddelats den 26 juli 1918.

Vid verksamhetens början tillsatte livsmedelsnämnden en del underavdelningar för olika grenar av arbetet (jfr nedan). Bl. a. tillsattes ett *arbetsutskott för hemmen* med uppgift att förskaffa sig kännedom om konsumenternas svårigheter i fråga om livsförnödenheter och att söka inkomma med förslag till lindring därvidlag. Vidare skulle utskottet pröva olika användningssätt för billigare men ändå fullgoda näringsämnen samt göra dem kända bland allmänheten. Utskottet fick även närmaste ledningen av en del anordningar till lindrande av särskilt de mindre bemedlade hushållens kristidssvårigheter (se nedan). I kungl. förordn. angående lokala myndigheter för livsmedelsregleringen den 28 juni 1918 stadgades bl. a., att, förutom *jordbruksrådet*, till livsmedelsstyrelsernas biträde skola finnas ett *konsumentråd* och en *kvinnokommitté*, vilka senare organisationer erhöles samma uppgifter som och trädde i stället för dels den förut under

Lvn.

året av nämnden tillsatta *granskningsnämnden*, dels arbetsutskottet för hemmen. Ledamöter i såväl konsumentråd som kvinnokommitté förordnas av folkhushållningskommisionen; livsmedelsnämndens verkställande direktör är självskrivnen ordförande i båda organisationerna, liksom även i jordbruksrådet.

För att stimulera alstrandet av trädgårdsprodukter tillsattes trädgårdskonsulenter med uppdrag att giva råd åt koloniträdgårdsinnehavare. För ökning av arealen för potatisodling lyckades nämnden förvärva åtskilliga tomter, varvid nämnden tillhandahöll billig sättpotatis. Svamp- och bärplockningsexkursioner för folkskolebarn hava anordnats ävensom svamputställningar; i samband därmed har undervisning lämnats om lämpliga konserveringsmetoder.

Då livsmedelstillförseln till staden visade sig allt mera otillräcklig, införde nämnden, under samverkan med statliga institutioner för livsmedelsreglering, efter hand en kommunal kortransonerung av vissa, viktigare livsmedel, såsom mjölk, smör och fläsk; för handhavande av denna rationering hava tillsatts särskilda byråer (se nedan sid. 198 ff.).

I mediet av maj 1915 öppnades vid slakthuset ett *paltbrödsbageri*, som med stöd av nämnden drives av privatperson, och i augusti 1916 öppnades ett *buljongkokeri*, vilket emellertid upphört våren 1919, samt ett *frukt- och grönsakstorkeri*. Under hösten 1917 inrättades vidare, i september, ett *lingonkokeri* och, i november, en *blodpuddingsfabrik*. Den 1 jan. 1918 öppnade nämnden eget *bageri* för tillverkning av bröd med tillsats av potatis eller andra utdrygningsmedel.

För att utan mellanhänder kunna tillhandahålla allmänheten av nämnden tillverkade eller eljest anskaffade billiga livsmedel har nämnden efterhand öppnat egna *detaljaffärer*; för närvarande (mars 1919) finnas sådana på sju olika platser inom staden.

I början av år 1917 öppnade nämnden *skomakeriverkstäder*, där billigare materialier tillhandahållas och undervisning i skolagning lämnas personer, som önska i verkstaden laga sina skor.

I början av september 1917 öppnades tvenne *sömnadsverkstäder*, avsedda för husmödrar, som önskade sy och laga sina barns kläder. Här anordnas även avgiftsfria undervisningskurser i sömnad. Liksom vid skomakeriverkstäderna tillhandahållas maskiner och verktyg gratis.

Efter bemyndigande av industrikommisionen inrättades hösten 1918 en *avlämningscentral för begagnade kläder* och i samband därmed även en försäljningsavdelning och en renoveringsverkstad. Hos avlämningscentralen få begagnade kläder samt numera även skodon, såväl oanvändbara som användbara, avlämnas, om så påfordras mot ersättning; under den tid, beklädnadsransonereringen var i kraft, erhöles vid avlämnande av sådana plagg inköpskort å viss däremot svarande kvantitet nya beklädnadsartiklar. De oanvändbara

plaggen och skodonen renoveras av den för ändamålet inrättade verkstaden och försäljas därefter till självkostnadspris till mindre bemedlade personer.

Genom sin *vedbyrå* har nämnden tillhandahållit mindre bemedlade stora partier av ved, kol och torv till reducerade priser. Byråns inköpsavdelning fungerar tillika som statens vedbyrå för Stockholm.

Instruktion m. m. Instruktion för Stockholms stads livsmedelsnämnd, fastställd av kungl. majt den 14 april 1916. Bestämmelser ang. arbets- och löneförhållanden vid Stockholms stads livsmedelsnämnd, fastställda av livsmedelsnämnden den 22 maj 1918.

Stat år 1919. Utgifter: 508,900 kr. (utöver statsbidrag).

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

Schultz, L. H., direktör, stadsfullm.

Ledamöter.

Karlsson, W. E., assistent, stadsfullm.

Sandeborg, M. O., slakthusdirektör.

Suppleanter.

Falk, H. A., handlande.

Schager, H. Ingeborg S., skolkökslärarinna.

Kinmanson, H. S., byrådirektör, stadsfullm.

Sekreterare.

Hildebrand, E.

Biträdande sekreterare.

Ljungborg, O. E.; rt. och st. »livsmedelsnämnden».

Nämndens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års förvaltning.)

Andrén, J. C., speceerihandlare.

Örne, A. E., redaktör.

Mårtenson, M., fanjunkare (suppl.).

Svensson, Dagmar J., auktor. revisor (suppl.).

Konsumentrådet.

Centralsaluhallen, C.; motlagning: torsdagar 6—7.

Konsumentrådet skall utgöras av personer med på egen erfarenhet grundad kännedom om levnadsförhållandena inom de samhällsklasser, för vilka kristiden i särskild mån medför svårigheter. Innan ledamot av konsumentrådet förordnas, skall förslag inhämtas från en eller flera sammanslutningar, inom vilka dylik kännedom finnes väl företrädd.

Nystedt, S. P., direktör, självskr. ordf.; *Facht*, f. Ekendahl, Ellen, fru; *Gustafson*, f. Pettersson, Ruth V. M., fru, stadsfullm.; *Köpper*, E. H., ciselör, stadsfullm.; *Lindhult*, N. A., förste kanslisekreterare, vice ordf.; *Lindley*, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm.; *Nilsson*, C. R., typograf; *Swenning*, S. J., lektor; *Tegnér*, U. W., bokhållare.

Sekreterare.

Ljungborg, O. E. (se ovan).

Kvinnokommittén.

Kvinnokommittén skall utgöras av kvinnor, som äga förfarenhet i praktiska frågor rörande hemmets hushållning inom olika samhällsklasser.

Nystedt, S. P., direktör, självskr. ordf.; **Gustafson, f. Nordin, Ester Ch.**, fru; **Gustafsson, Märta**, trädgårdskonsulent, sekreterare; **Karlsson, f. Hundertmark, Hulda**, fru; **Ljungberg, f. Östergren, J. (Hanna)**, fru; **Schager, H. Ingeborg S.**, skolkökslärarinna, vice ordf.

Jordbruksrådet.

Nystedt, S. P., direktör, självskr. ordf.; **Carlsson, A. G.**, direktör, vice ordf.; **Liljedahl, F. G.**, direktör; **Lindblad, J. G.**, lantbrukare; **Mellin, A. H.**, lantbrukare; **Nilson, E. S.**, direktör; **Rendahl, J. F.**, kamrerare; **Sjöstedt, A.**, agronom.

Sekreterare.

Rendahl, J. F. (se ovan); Myntgatan 4; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44.

Odlingsskommittén.

Expedition. Myntgatan 4, St., 1 tr. (ingång från Rådhusgränd); expeditionstid: tisdagar, onsdagar, fredagar och lördagar 6—8.

Sedan lantegendomsnämnden under hand meddelat livsmedelsnämnden, att större jordområden å stadens lantegendomar skulle kunna upplåtas för potatisodling, tillsatte livsmedelsnämnden den 21 februari 1917 en kommitté att verkställa utredning och till nämnden inkomma med förslag i ärendet. Under 1917 upplåtos för potatis- och grönsaksodling inalles 780,000 kvm. mark (därav 680,000 stadens egen), fördelad på 2,500 lotter.

Kommitténs ledamöter.

Dahlberg, L. A., civilingenjör (se nedan); **Gustafsson, Märta**, trädgårdskonsulent; **Hammarberg, L. M. F.**, stadsträdgårdsmästare, ordf.; **Mattsson, W. H.**, souschef; **Rendahl, J. F.**, kamrerare; **Schager, H. Ingeborg S.**, skolkökslärarinna; **Åbergsson, Anna M. A.**, fröken.

Verkställande ledamot.

Dahlberg, L. A. (se ovan).

Sekreterare.

Hallgren, Karin A., trädgårdskonsulent.

Kommittén för kaninavelns främjande.

För främjande av kaninaveln inom koloniträdgårdsområdena tillsatte livsmedelsnämnden våren 1917 en kommitté. Genom kommitténs försorg hava inom koloniområdena inrättats inalles 166 kaningårdar. Under vintern få djuren förvaras i slakthuset.

Kommitténs ledamöter.

Bergström, S. H. E., civilingenjör; **Wingborg, F. A.**, redaktör, ordf.; **Åbergsson, Anna M. A.**, fröken.

Konsulent.

Brandelius-Almqvist, Thyra H. C., fru.

Nämndens kontor och avdelningar.

Då samtliga här nedan upptagna befattningar äro av tillfällig natur, har livsmedelsnämnden icke lämnat uppgifter angående befattningshavarnas arvoden.¹⁾

Direktörsexpeditionen.

Verkställande direktör.

Nystedt, S. P.; rt. och st. »livsmedelsnämnden»; rt. 164 38; mottagningstid: 10—11.

Vice verkställande direktör.

Nilsson, C. A.; rt. och st. »livsmedelsnämnden»; rt. 164 38.

Kansliet.

Föreståndare.

Ljungborg, O. E.; rt. och st. »livsmedelsnämnden».

Registrator.

Öhman, K. J. R.

Korrespondent.

Befattningen indragen.

Vaktmästare.

Befattningen indragen.

Dessutom två stenografer och en expeditionsvakt.

Personalavdelningen.

Föreståndare.

Johansson, A. E.; st. 208 77.

Assistenter.

Engman, H. A.; **Lundberg, G. O.**

Dessutom ett biträde.

Statistik- och revisionskontoret.

Chef.

Fahlgren, E. A.; rt. och st. »livsmedelsnämnden».

Assistent.

Valentin, S. O.

Dessutom fem biträden.

¹⁾ För vissa befattningshavare (å ransoneringsavdelningen) finnas lönerna angivna i bubih. nr. 119 för år 1918.

Lvn.

Upplysnings- och pressbyrån.¹⁾

Föreståndare.

Johansson, Gunborg S.

Dessutom en *maskinskriverska* och en *vaktmästare*.

Ekonomiavdelningen.

Ekonomidirektör.

Carlson, A. G.; rt. och st. »livsmedelsnämnden».

Kontorschef.

Gustafson, J. A. T.; rt. 157 41; st. 89 42.

Assistent.

Ihrman, Leclair.

Vaktmästare.

Johansson, K. A.; Persson, C. A.

Dessutom en *maskinskriverska*.

Kassaexpeditionen.

Kassörer.

Norman, Hildur E. J.; Sandström, A. F.; Magnusson, E. E.; en befattning indragen.

Kassakontrollanter.

Holm, K. B. V.; Palmgren, Hedvig E.; en befattning indragen.

Dessutom ett *biträde*.

Bokföringsavdelningen.

Assistent.

Andersson, S. V.

Förste bokförare.

Carlsson, A. G. W.

Bokförare.

Reinow, E. T.; en befattning indragen.

Dessutom tre *biträden*.

Kontrollavdelningen.

Föreståndare.

Mellquist, Blenda N. M.

Dessutom två *biträden* och tre *telefonister*.

Inköps- och försäljningsavdelningen.

Chef.

Wedin, R. A.; rt. och st. »livsmedelsnämnden».

Souschef.

Mattsson, W. H.

Assistent.

Befattningen indragen.

Korrespondent.

Beite, S. A. S.

Vaktmästare.

Pettersson, T. A. E.

Dessutom en *maskinskriverska*.

¹⁾ Byrån upphör 1/6 1919.

Avdelning för kött, fläsk och fisk.

Chef.

Ternell, E. E.

Assistent.

Lundqvist, Elsa C.

Saltningmästare.

Olovsson, C. A. O.

Vågmästare.

Gille, K. J. H.; Andersson, O. L.

Dessutom sex *förmän*; en biträdesbefattning indragen.

Varubyran.

Föreståndare.

Holmquist, K. A.

Assistent.

Garth, N. O.

Dessutom ett *biträde*.

Lageravdelningen.

Chef.

Sjögren, J. V.

Assistent.

Kahl, N. G.

Bokförare.

(Befattningen indrages 1/7 1919.)

Kahl, G. A.

Inspektörer.

Pettersson, C. M.; Johansson, K. H.; Asplund, R. S. F.; Johansson, J. V.; Borghäll, S. E.; en befattning indragen.

Minutförsäljningsavdelningen.

Föreståndare.

Lagerman, J. P. E.

Dessutom ett *biträde*.

Dessutom å inköps- och försäljningsavdelningen 50 *förmän*.

Avdelningen för beredning av livsmedel m. m.

Chef.

Schager, H. Ingeborg S.

Dessutom ett *biträde*.

Lingonkokeriet och blodpuddingsfabriken.

Högbergsgatan 43, Sö.

Föreståndare.

Dalqvist, Ester.

Dessutom ett *biträde*.

Koloniträdgårdsrörelsen.

Konsulenter.

Gustafsson, Märta; Hallgrön, Karin A.; Risberg, E. C. (Lisa).

Skomakeriverkstäderna.

Österlånggatan 26, St., Rådmansgatan 39,
Va., Timmermansgatan 29 B, Sö., och Frid-
hemsgatan 8, C.

Inspektör.

Hellstén, G. A.

Sömnadsverkstäderna.

St Eriksgatan 33, C., och Kommunal-
huset, Liljeholmen.

Inspektris.

Österberg, Tora H.

**Bespisningsavdelningen
(Centralköken).**

Högbergsgatan 43, Sö.; rt. 208 21; st. 30266.

Sedan livsmedelsnämndens dyrtidskommitté hos nämnden hemställt, att nämnden snarast möjligt måtte föranställa om utredning angående åtgärder för en eventuellt behöfvig allmän bespisning, uppdrog livsmedelsnämnden den 21 febr. 1917 åt en kommitté att verkställa sådan beredning och inkomma med förslag i ärendet.

Kommittén bestod av skolköksinspektrisen Gertrud Bergström, fru Agnes Ingelman, direktör S. P. Nystedt, skolkökslärarinnan Ingeborg Schager samt syssloman A. V. Zetterlund (den sistnämnde ordförande).

Sedan några av kommitténs ledamöter förtagit en studieresa till Berlin, Köpenhamn och Kristiania jämte några svenska städer, framlade kommittén ett förslag till offentlig bespisning i Stockholm. Planen, som godkändes av livsmedelsnämnden, innebar upprättande av ett centralkök för tillagande av mat, som sedan i färdiglagat skick kunde försändas till olika avhämtnings- och utspisningsställen i staden. Bespisningen sattes omedelbart i gång. I avvaktan på färdigställande av centralköket, tillagades maten till en början vid försörjningsinrättningen. Sedan lämpliga lokaler erhållits och iordningställets i Nürnbergs bryggeris utrymda fastighet vid Högbergsgatan, öppnades centralköket den 18 juli 1917. I byggnaderna därstädes äro även inrymda livsmedelsnämndens förvaringsrum för livsmedel, vilket underlättar leveranserna till köken. Anläggningen har så småningom alltmera utvidgats och omfattar för närvarande tre kök med en sammanlagd kapacitet av c:a 60,000 portioner per dag. Maten utköres med lastautomobiler till de olika avhämtningsställena, 26 till antalet. Dessutom avhämtas mat till 255 arbetsplatser. Vem som önskar, har rätt att köpa av maten. Biljetter skola köpas två dagar före matutlämning och gälla endast för bestämt avhämtningsställe och viss dag. De flesta dagar serveras endast en rätt. Priset är 80 öre per portion. Vidare har livsmedelsnämnden å ett flertal ställen i staden inrättat särskilda matsalar, där direkt servering av centralköksmat äger rum. Priset är härvid 90 öre per portion, och något

förköp av biljetter behöver ej förekomma. Efterfrågan å centralköksmat var störst på våren och försommaren år 1918, då ända till 35,000 portioner serverades per dag. Sedermera har emellertid på grund av de inträdda lättnaderna å livsmedelsmarknaden frekvensen betydligt avtagit och f. n. (mars 1919) serveras endast omkring 8,500 portioner per dag.

Chef.

Vice verkställande direktören (se ovan).

Konsulent.

Bergström, Gertrud K. A.

Första föreståndarinna.

Vakant.

Föreståndarinnor.

Ekerot, Lisa; Forssén, M. Ingeborg; Andersson, Anna L.; tre befattningar indragna.

Inspektriser.

Örne, Rut K.; Thulin, Carin H.

Dessutom ett biträde.

Vedbyrå.

Gamla Brogatan 56 B, C.

Styrelse.

Blomqvist, E. R., överingenjör; Karlsson, W. E., assistent, stadsfullm.; Nystedt, S. P., direktör; Petri, Hj. M., syssloman; Roos af Hjelmsäter, J. O., civilingenjör; Schultz, L. H., direktör, stadsfullm.; Söderberg, N. O., trafikinspektör; Wall, E., direktör; Westerdahl, N. A. E., disponent; Öhrström, C. A., intendent.

Sekreterare.

Hildebrand, E.

Administrativ chef.

Zetterqvist, O.; rt. 164 17; st. 14 94, 13 69.

Inspektör.

Larsson, K. J. E.

Dessutom fem biträden.

Vedavdelningen.

Föreståndare.

Öhrström, C. A.; rt. 164 17; st. 14 94.

Kolavdelningen.

Föreståndare.

Pettersson, I. J. V.; rt. 164 17; st. 14 94.

Fastighets- och materielförvaltningen.

Högbergsgatan 43, Sö.

Chef.

Peterson, O. B.; rt. 217 42; st. 305 44.

Lvn.

Bokhållare.

Lindroth, S. L.

Inspektörer.

Johnson, K. J.; Westin, K. M.

Kassör.

Hjort af Ornäs, J. J. M.

Dessutom ett *biträde* samt åtta *förmän* och vederlikar.

Uthytesavdelningen för begagnade kläder och skodon.

Stora Nygatan 5 och 18, St.; rt. 218 82; st. 142 29.

Föreståndare.

Hallfn, A. H.

Ransoneringsavdelningen.

Vasagatan 11—13, gårdshuset. 2 tr., C.; rt. och st. »ransoneringen»; expeditionstid: 9—5, lördagar och dag före helgdag 9—4.

På grund av ständigt tillkommande nya ransoneringsunder år 1918 beslöt livsmedelsnämnden att för centralisering av dess ransoneringsverksamhet fr. o. m. den 1 sept. 1918 inrätta en särskild avdelning för handläggning av ransoneringsärenden. Avdelningen erhöi namnet ransoneringsavdelningen och ställdes under omedelbar ledning av en chef, ransoneringschefen, som direkt sorterar under livsmedelsnämnden. Sedermera har för ransoneringsavdelningen tillkommit en särskild styrelse, i det att kortcentralens styrelse numera fungerar som ransoneringsstyrelse. Under ransoneringsavdelningen lyda följande byråer: *kortcentralen, mjölkbyrån, smörbyrån, licensbyrån och potatisbyrån*¹⁾.

Ransoneringsavdelningen har till uppgift *dels* att efter underlydande byråers hörande inkomma till livsmedelsnämnden med förslag till sådana åtgärder i och för ransoneringen, vilka erfordra beslut av livsmedelsnämnden, *dels* att till verkställighet bringa de livsmedelsnämndens beslut som gälla ransoneringsavdelningen eller underlydande byråer, *dels* att på uppdrag av livsmedelsnämnden fatta sådana beslut, som innebära ett fullföljande av gällande förordningar och instruktioner eller av principbeslut fattade av livsmedelsnämnden, *dels* att noggrant övervaka underlydande byråers verksamhet samt att med uppmärksamhet följa alla frågor, som kunna bidra till förbättringar i ransoneringsystemet.

Ransoneringsavdelningen åligger vidare att anställa personal för såväl ransoneringsavdelningen som underlydande byråer, uppgöra instruktioner, fastställa erforderliga formulär, avgöra

¹⁾ Hit hörde tidigare även *fläskbyrån* och *beklädnadsbyrån*, vilka emellertid numera indragits på grund av resp. ransoneringsupp-
hävande.

slutligt inkomna ansökningar samt att i övrigt hava överinseende över och ansvara för ransoneringsverksamheten i dess helhet.

Styrelsens ledamöter.

Karlsson, W. E., assistent, stadsfullm., ordf.;
Wellin, Bertha, sjuksköterska, stadsfullm.

Suppleanter.

Lindqvist, F. L., föreståndare; Wedberg, Ebba Ch., fröken.

Sekreterare.

Hildebrand, E.

Ransoneringsavdelningens expedition,
Adress, telefoner och expeditionstid:
se ovan.

Ransoneringschef.

Söderberg, J. B.; telefoner se ovan; mottagningstid: 10—11.

Assistent.

Befattningen indragen.

Portvakt och upplysningsman.

Hammarström, A. J. A.

Dessutom en *maskinskriverska* och tre *telefonister*.

Kortcentralen.

Vasagatan 11, C.; rt. och st. »ransoneringen»; expeditionstid: 9—5, lördagar och dag före helgdag 9—4.

Utdelningen av livsmedelskort ombesörjdes tidigare dels av *brödkortsnämnden* (för bröd- och sockerkort), dels av *livsmedelsnämndens dyrtidskommitté* (för de s. k. rabattkort), varjämte livsmedelsböcker (för s. k. kompensations- och billiga varor) utdelades genom rote-mansexpeditionerna.

I samband med frågan om mjölkransonerings genomförande igångsatte livsmedelsnämnden emellertid en utredning om en centralisering av kortutlämningen. En sådan kom till stånd fr. o. m. den 16 augusti 1917, då *kortcentralen* organiserades.

Kortcentralen är uppdelad i *kortcentralens expedition*, en *kontrollbyrå*, en *sjukbyrå*, en *främlingsbyrå*, en *kassa- och förrådsavdelning*, en *resekortsexpedition*, 30 *kortbyråer* och en *registerbyrå*.

A *kortcentralens expedition* lämnas upplysningar såväl för allmänheten som för kortbyråernas personal om alla de ärenden, som stå i samband med ransoneringsavdelningens verksamhet. Önskar någon anfordra klagomål, hänvisas han likaledes till denna expedition.

Till *kontrollbyrån* insändas alla redovisningar från kortbyråerna. Redovisningarna kontrolleras här och sammanföras, varefter de in-

sändas till resp. avdelningar inom folkhushållningskommisjonen. Ansökan om ersättning för förlorade kort inlämnas till denna byrå, och föres här ett fullständigt kortregister. Påbröds-korts-ansökningar insändas från kortbyråerna till kontrollbyrån, där de registreras. En för ändamålet tillsatt nämnd granskar desamma samt beslutar, vilka personer som skola tilldelas påbröds-kort. Beslutet underställes styrelsens godkännande. Från kontrollbyrån få därefter kortbyråerna genom särskilda listor meddelande angående påbröds-kortstilldelningen.

Sjukbyrån mottager ansökningar om tilläggskort för sjukdom å sådana varor, som falla under den kommunala ransoneringen, ävensom extra tilldelning till sjuka av vetemjöl och gryn. Alla, som söka sådana tilläggskort, uppföras å ett register. Vid tilldelning av kort skall, då så erfordras, en vid byrån anställd läkare med hänsyn till sjukdomens art och livsmedelstillgången avgöra, huru mycket och vad som anses nödvändigt för den sjuke.

Tilläggskorten gälla endast för viss kvantitet under viss tid.

Å *främlingsbyrån* föres ett kortregister över samtliga i Stockholm »privat boende» utländska undersåtar. I och för polisens kontroll över dessa finnes dessutom å främlingsbyrån en kopia av polisens kortregister över utländska undersåtar. Alla förändringar rörande utländska undersåtar, såsom in- och utflyttning, meddelas av kortbyråerna till främlingsbyrån, som sedan meddelar polisens främlingsregistratur alla inträffade förändringar.

Kassa- och förrådsexpeditionen hand-haver ransoneringskortens förvaring och översändande till kortbyråerna (se nedan) samt mottager och likviderar till ransoneringsavdelningen ankommande räkningar m. m.

Å *resekortsexpeditionen* (jfr nedan) sker utbyte dels av vanliga brödkortskuponger mot resebrödkortskuponger, dels av vanliga potatis-kortskuponger mot restaurantkort för potatis.

Kortbyråerna, i regel en inom varje rote, tillhandahålla allmänheten alla vanliga livsmedels-kort med stöd av upprättade personförteckningar och hushållslängder, ävensom rabattböcker och påbröds-kort efter ansökan å särskilda formulär (se ovan).

Personer, som sakna fast bostad, hänvisas till *registerbyrån*, Myntgatan 4.

Den av livsmedelsnämnden genom dess kort-central förut bedrivna rabatteringsverksamheten har numera övertagits av den av stadsfullmäktige den 18 nov. 1918 inrättade *dyrtidskommittén*, vilken sorterar direkt under stadsfullmäktige som ett självständigt förvaltningsorgan (se sid. 227).

Föreståndare för kortcentralen.

Söderberg, J. B. (se ovan); telefoner: se ovan; mottagningstid: 10—11.

Expeditionen.

Adress, telefoner och expeditionstid: se ovan.

Expeditionsföreståndare.

Lindgren, H. J. O.

Bokhållare.

Spikh, C. H. S.; en befattning indragen.

Vaktmästare.

Karlsson, H. O. R.

Dessutom ett kontorsbiträde.

Kontrollbyrån.

Adress, telefoner och expeditionstid: se ovan.

Föreståndare.

Vakant.

Assistent.

Larsson, L. O.

Bokhållare.

Joachimsson, f. Karth, Elsa J. K.; Westerberg, f. Lindén, Valborg B.; Widlund, S. G. J.

Dessutom elva kontorsbiträden och ett vaktmästarbiträde.

Nämnd för granskning av påbröds-korts-ansökningar.

Karlsson, W. E., assistent, stadsfullm.; **Kämpe, K. A.,** ombudsman, stadsfullm.; **Svenson, H. E.,** assistent.

Sjukbyrån.

Vasagatan 13, 1 tr., C.; telefoner och expeditionstid: se ovan.

Föreståndare.

Ekelin, S. O.

Konsulterande läkare.

Eidem, R., prakt. läkare.

Bokhållare.

Nilsson, Annie O.; Nilsson, A. H.

Vaktmästare.

Hellström, E. T. E.

Dessutom tre kontorsbiträden; nitton kontorsbiträdesbefattningar indragna.

Främlingsbyrån.

Bokhållare.

Hansson, S.

Dessutom två kontorsbiträden.

Avd. för tillfälliga ransoneringar¹⁾.

Bokhållare.

Befattningen indragen.

¹⁾ Avdelningen har upphört.

Lvn.

Lvn.

Kortcentralens förråd.

Adress, telefoner och expeditionstid: se ovan.

Föreståndare.

Lindström, E. F. M.

Dessutom ett vaktmästarbiträde.

Resekortsexpeditionen.

Sedan brödkortens giltighet fr. o. m. den 8 mars 1919 utsträckt från de förutvarande länsområdena till att omfatta hela landet och nödvändigheten att vid kortare resor »utväxla» vanliga brödkortskuponger mot resebrödkort sålunda upphört, har denna expedition numera indragits.

Kortbyråerna.

Adresser och telefoner: se nedan; expeditionstid: vardagar 1—7,30 (juni—aug. 1—7), lördagar och dag före helgdag 1—4.

Kortbyråernas föreståndare.

1. roten, Myntgatan 4, *St.*, rt. 218 49, st. 65 11: Appलगren, A. V. J.
2. och 3. roten, Kammakaregatan 28, *Va.*, rt. 208 27, st. 64 63: Fridstrand, K. A. V.
4. roten, Garvaregatan 4, *C.*, rt. 219 31: Johansson, O. W.
5. och 18. rotarna, Kammakaregatan 28, *Va.*, st. 47 16: Eriksson, E. W.
6. roten, Norrtullsgatan 5, *Va.*, rt. 219 35: Wahlberg, H.
7. och 8. rotarna, Birgerjarlsgatan 71, *Va.*, rt. 219 33, st. 57 31: Wallin, K. A. T.
9. roten, Valhallavägen 63, *Ö.*, rt. 178 40: Gleisner, S. E. L.
10. och 11. rotarna, Artillerigatan 60, *Ö. Dj.*, rt. 208 00: Johansson, G. H.
12. roten, Bondegatan 64, *Sö.*, rt. 219 36, st. 34 32: Engdahl, G. E.
13. roten, Tjärhovsgatan 11, *Sö.*, st. 312 66: Engström, H.
14. roten, Tjärhovsgatan 11, *Sö.*, rt. 208 28, st. 316 55: Engström, G.
15. roten, Svedenborgsgatan 7, *Sö.*, rt. 209 88, st. 322 16: Johansson, C. M.
16. roten, Hornsgatan 72, *Sö.*, st. 39 56: Vogel, E. A. L.
17. roten, Garvaregatan 4, *C.*, st. 41 95: Almström, E. J. A.
18. roten: se 5. roten.
19. roten, Hornsgatan 72, *Sö.*, rt. 219 32: Hellman, Hj. L.
20. och 24. rotarna, Artillerigatan 60, *Ö. Dj.*, st. 406 54: Kruuse, K. A. E., frih.

21. roten, Birgerjarlsgatan 99, *Va.*, rt. 219 37: Säll, G. Hj. A.
22. roten, Frejgatan 58, *Va.*, rt. 219 38: Palmgren, J. R.
23. roten, Rådhuset, *C.*, st. 69 29: Malmqvist, J. S.
24. roten: se 20. roten.
25. och 36. rotarna, Södermannagatan 46, *Sö.*, rt. 219 34: Hellqvist, T. G. F.
26. roten, Västmannagatan 69, *Va.*, rt. 219 39, st. 63 48: Kjellstedt, G. A. E.
27. roten, Torsgatan 31, *Va.*, rt. 219 40, st. 50 16: Borg, O. F.
28. roten, Valhallavägen 63, *Ö.*, st. 406 55: Karlstein, C. G.
29. roten, Rådhuset, *C.*, rt. 208 22: Masreliez, L. E. M.
30. roten, S:t Eriksgatan 90, *Va.*, rt. 219 41, st. 28 73: Liedholm, C. A. A.
31. roten, Varvsgatan 12, *Sö.*, rt. 219 42, st. 31 84: Helge, G. R.
32. roten, Handelsvägen 56, Enskede, rt. Enskede 1 30, st. Enskede 2 77: Blomqvist, f. Hagelthorn, Elisabeth A.
33. roten, Kommunalhuset, Liljeholmen, rt. Liljeh. 1 29: Martin, K. H. V.
34. roten, Svandammsvägen 12 och 14, Mid-sommarkransen, rt. Liljeh. 76, st. Liljeh. 13: Wijkenstam, F. Th.
35. roten, Ulvsunda slott, Kungsholms villastad, rt. Appelviken 56, st. Tranebergsbro 2 41: Bergman-Paul, F. E.
36. roten: se 25. roten.

Registerbyrån.

Myntgatan 4, St.; rt. 209 79; st. 11 93.

Föreståndare.

Andersson, J. G.

Mjölkbyrån.

Vasagatan 11, 2 tr., C.; rt. och st. »ransoneringen»; expeditionstid: 9—5, lördagar och dag före helgdag 9—4.

Sedan tillförseln av mjölk till huvudstaden alltmer avtagit och mjölkbrist syntes hota, gick Stockholms mjölk nämnd (se årg. 1917, sid. 196) våren 1917 i författning om utarbetande av en ransoneringsplan för mjölk. För ransoneringsens genomförande upprättades i maj 1917, som en särskild avdelning under livsmedelsnämnden, en mjölkbyrå. Ledamöter utsågos dels av livsmedelsnämnden, dels av mjölkhandlarna; ordförande förordnades, på livsmedelsnämndens anhängan,

av överståthållarämbetet. Ransoneringen kom emellertid icke till stånd under sommaren, dels på grund av att mjölktilförseln då var något rikligare, dels emedan en omläggning av systemet för utdelande av livsmedelskort då pågick (se sid. 196).

Genom kungl. förordningen den 20 juli 1917 om vissa åtgärder för reglering av handeln med mjölk gavs åt de lokala livsmedelsmyndigheterna befogenhet att — efter förordnande av respektive konungens befallningshavande — genomföra mjölkransonering för ort, där sådant kunde anses påkallat.

Mjölkransoneringen har i enlighet med ovan nämnda kungl. förordning genomförts i Stockholm fr. o. m. den 28 november 1917. All handel med mjölk inom huvudstaden övervakas av mjölkbyrån och sker genom av byrån godkända partihandlare. Försäljningen skedde till en början mot kort med uppgift om hushållets storlek. Från och med den 1 mars 1918 har emellertid införts personliga kort enligt det s. k. »kontrollkupongsystemet». Med det egentliga mjölkkortet äro förenade tvänne kontrollkuponger. Vederbörande kortinnehavare måste anmäla sig som kund i någon viss av de affärer, som av livsmedelsnämnden erhållit tillstånd att försälja mjölk. Härvid skola mjölkkortet och de båda kontrollkupongerna åtecknas kortinnehavarens och minutaffärens namn och adress samt ett kundnummer. Minutaffären avskiljer de båda kontrollkupongerna, av vilka den ena behålles som kundförteckning och den andra insändes till mjölkbyrån, vilken härigenom får kännedom om antalet kunder i de olika affärerna och därefter reglerar tilldelningen. Varje person tilldelas ett kort, som berättigar till inköp i viss affär. Olika befolkningsgrupper erhålla kort å olika kvantiteter, nämligen:

Klass I. Barn fr. o. m. födelsen t. o. m. det kvartal, under vilket de fylla två år, 1 liter per dag. Erhåller barnet di, kommer kvantiteten hanterande till godo.

Klass II. A. Barn fr. o. m. kvartalet efter det de fyllt 2 år, t. o. m. det kvartal, under vilket de fylla 7 år, $\frac{1}{2}$ liter per dag. — B. Barn fr. o. m. kvartalet efter det de fyllt 7 år t. o. m. det kvartal, under vilket de fylla 14 år, samt äldre åldringar fr. o. m. det kvartal, under vilket de fylla 70 år, $\frac{1}{2}$ liter per dag.

Klass III. Alla övriga, allt efter tillgång.

Klass IV. Tilläggsklass, innefattande tilläggsransoner för

a) sjuka personer, på grund av läkarintyg, högst 1 liter per dag såsom tillägg för klass III och högst $\frac{1}{2}$ liter per dag såsom tillägg för klass II; personer i klass I kunna ej erhålla något tillägg;

b) blivande mödrar, enligt intyg från trovärdig person, $\frac{1}{4}$ liter per dag såsom tillägg till eljest tilldelad kvantitet, vilket tillägg dock

på grund av läkarbetyg kan ökas till högst 1 liter per dag. **Lvn.**

(Den minskade mjölktilförseln har emellertid alltsedan våren 1918 ofta nödvändiggjort en ytterligare avknappning av ovanstående tilldelning.)

Försäljningen sker genom den mjölkbutik, i vilken vederbörande antecknat sig som kund, mot uppvisande av mjölkkortet. Sjukhus, bagerier, näringsställen, kaserner o. d. erhålla genom mjölkbyråns försorg sin mjölk tilldelad från viss partihandlare.

Fr. o. m. 4:e kvartalet 1918 har även genomförts fullständig gräddransonering. Varje mjölkkort i klass III gäller sålunda för inköp av viss kvantitet grädd i den mjölkbutik, där vederbörande är antecknad såsom mjölk kund. Kvantiteten grädd, som tillhandahålles, utgör $2\frac{1}{2}$ å 5 centiliter per person. Dessutom äro utfärdade särskilda »tilläggsgräddkort» för sjuka personer.

Sedan folkhushållningskommissionen ställt kraftfoder (oljekakor och vetekli) till förfogande hava mjölkleverantörerna erhållit kraftfoder i kompensation för till Stockholm levererad mjölk. Kompensationen, vilken började att utdelas under november månad 1918, utgjorde från början 20 kg. kraftfoder, varav hälften oljekakor och hälften vetekli, för 100 liter levererad mjölk i månaden. Fr. o. m. jan. 1919 tillhandahållas 50 kg. klivärde såsom kompensation för 100 liter mjölk i månaden.

Diverse ersättningar för mjölk hava under vintern 1918—1919 genom mjölkbyråns försorg utransonerats till allmänheten. Sålunda hava klasserna I och II erhållit ris mjöl och kornmjöl, klass III tormjöl och steriliserad grädd å glasflaskor m. m.

Sedan osten lagts under statsreglering, har även ost utransonerats till allmänheten. Kvantiteten, som tillhandahållits per person, har i allmänhet utgjort 100—200 gr.

Styrelse.

Jakobsson, U. G. W., direktör, ordf. (utsedd av överståthållarämbetet); **Jansson**, J. E., tf. andre stadsveterinär, **Ljungberg**, J. Östergren, J. (Hanna), fru, **Söderberg**, J. B., löjtnant (utsedd av livsmedelsnämnden); **Benzinger**, A. F., konsul, **Carlsson**, C. E., mejerist, **Nilsson**, N. E., grosshandlare (utsedda av mjölkhandlarna).

Suppleanter.

Backlund, A. R., sundhetsinspektör, **Nilsson**, C. R., typograf (utsedda av livsmedelsnämnden); **Berggren**, G. A., mjölkhandlare, **Johansson**, H., grosshandlare (utsedda av mjölkhandlarna).

Juridiskt biträde.

Hildebrand, E.

Lvn.

Mjölkybyråns expedition.

Adress och telefoner: se ovan.

Föreståndare.

Rietz, E. J. P.

Avdelningar för mjölk och ost.

Bokhållare.

Berg, L. G. Hj.; Bergström, Ida C.; en befattning indragen.

Dessutom tolv *skrivbiträden* och ett *vaktmästarbiträde*; elva skrivbiträdesbefattningar indragna.

Avdelning för kraftfoder.

Assistent.

Hansson, C. H.

Dessutom tre *skrivbiträden*.

Smörbyrån.

Vasagatan 11, 1 tr., C.; rt. och st. »ransonerings»; expeditionstid: vardagar 9—5, lördagar och dag före helgdag 9—4.

Då smörtillförseln till huvudstaden visade sig alltmer otillräcklig, inrättades en *smörregleringsbyrå*, för att i samverkan med *statens smörbyrå* reglera tillförseln och fördelningen av smör. När livsmedelsnämnden sedermera i november 1917 beslöt införa smöransonering å kort, samt dessutom hushållsflott av staten tillhandahölls för fördelning mellan stadens invånare, ombildades smörregleringsbyrån och erhöi då namnet *livsmedelsnämndens smörbyrå*.

Smörkort, som numera äro inrättade i enlighet med det s. k. »kontrollkupongsystemet» (se ovan under mjölkybyrån) och gälla för inköp endast i viss affär, innehålla ett visst antal kuponger. Varje kupongs giltighetstid ävensom den kvantitet smör, flott eller margarin, vartill kupongen berättigar, bestämmes för varje gång av byrån alltefter tillgången på varan.

Smörbyråns expedition.

(Avdelning för smör, flott och margarin.)

Adress och telefon: se ovan.

Föreståndare.

Vakant.

Varumästare.

Befattningen indragen.

Bokhållare.

Magnusson, Agda M.

Vaktmästare.

Åström, E.

Dessutom två *kontorsbiträden*.

Licensbyrån¹⁾.

Vasagatan 11, 2 tr., C.; rt. och st. »ransonerings»; expeditionstid: 9—5, lördagar och dag före helgdag 9—4.

¹⁾ Byrån har upphört den 30/4 1919.

Folkhushållningskommissionen har medgivit Stockholms stads livsmedelsnämnd rätt att i egen skap av livsmedelsstyrelse utfärda transporttillstånd för landsmör. Med anledning härav har en licensbyrå inrättats, å vilken varje smörkorts innehavare i Stockholm kan erhålla transporttillstånd för 1/2 kg. landsmör per månad. För erhållande av sådan licens skall ansökan göras enligt fastställt formulär.

Potatisbyrån.

Vasagatan 11, C.; rt. och st. »ransonerings»; expeditionstid: 9—5, lördagar och dag före helgdag 9—4.

Genom kungl. förordning den 23 aug. 1918 påbjöds allmän potatisransonering och ålades livsmedelsstyrelserna och livsmedelsnämnderna att fullgöra vissa uppdrag med avseende på densamma.

Vid livsmedelsnämndens ransoneringsavdelning organiserades en *potatisbyrå* för handläggning av till potatisransoneringen hänförliga ärenden och i medio av okt. 1918 igångsattes ransoneringen.

Potatiskorten, som numera gälla för inköp i vilken affär som helst, omfatta 16 kuponger. Varje kupong är gällande för inköp under därå angiven vecka av viss kvantitet, som periodvis tillkännagives genom pressen. Veckan räknas härvid fr. o. m. onsdag t. o. m. nästkommande tisdag. Förutom ransoneringsveckornas datum äro kupongerna försedda med kupongnummer, avsedda att underlätta tillkännagivanden om tildelningen å viss kupong. För dem, som intaga sina måltider å näringsställen, kan *restaurangkort för potatis* erhållas i utbyte mot giltigt potatiskortskupong. *Tilläggsopotatiskort* utdelas efter därom gjord ansökan till vissa arbetare och sjuka, dock endast ett kort till samma person.¹⁾

Varje kortransonerad erhåller ett potatiskort, men om den därtill berättigade erhållit transportsedel å potatis eller inköpskort, gällande å lika stor kvantitet potatis som den, vilken enligt ransoneringsplanen skall tillkomma varje person, återfordras potatiskortet.

Potatisbyråns huvudsakliga åligganden äro:

att emottaga ansökningar rörande transportsedlar och i vissa fall utfärda dylika samt häröver föra register,

att föra register över odlare, parti- och minut-handlare, allmänna inrättningar och näringsställen samt

att verkställa tildelning, utöva kontroll över förbrukning samt emottaga och granska redovisningsskyldigas rapporter.

Potatisbyråns expedition.

Adress, telefoner och expeditionstid: se ovan.

Föreståndare.

Broberg, P.; rt. och st. »ransonerings».

¹⁾ Potatisransoneringen har upphört fr. o. m. den 5/5 1919.

Bokhållare.

Frisk, E.; Persson, Astrid G.

Vaktmästare.

Befattningen indragen.

Dessutom sju *kontorsbiträden*; en maskin-skriverskebefattning och tretton kontorsbiträdes-befattningar indragna.

Stockholms stads socker- och brödbyrå.

Vasagatan 11—13, C.; telefoner och expeditionstid: se nedan.

Enligt kungl. förordningen den 13 okt. 1916 ang. regleringen av sockerförbrukningen i riket må efter den 1 november s. å. socker, avsett till hushållsförbrukning, icke säljas annorledes än mot bekommande av för ändamålet giltig kupong till sockerkort, utfärdadt av folkhushållningskommissionen. I övrigt må, i den mån folkhushållningskommissionen ej medgiver undantag, försäljning av socker ske endast mot rekvisition, som är av kommissionen eller dess ombud godkänd.

Enligt samma dag utfärdad kungörelse skola sockerkorten utlämnas genom folkhushållningskommissionens försorg. Därvid äger kommissionen anlitat biträde, i Stockholm av överståthållarämbetet. Efter förslag av nämnda myndighet utsåg folkhushållningskommissionen den 14 okt. 1916 för detta ändamål en särskild *fördelningsnämnd* för huvudstaden.

Enligt kungl. förordningen den 19 dec. 1916 angående regleringen av brödsädesförbrukningen i riket får fr. o. m. den 8 jan. 1917 icke, utan medgivande av folkhushållningskommissionen, mjöl, vid vars framställande använts vete eller råg, eller hårt bröd, som tillverkats av dylikt mjöl, ej heller fr. o. m. den 15 i samma månad annat bröd, som tillverkats av dylikt mjöl, säljas annorledes än mot rekvisition, som är av kommissionen eller å dess vägnar godkänd, eller mot bekommande av för ändamålet giltig kupong till mjöl- eller brödkort, utfärdadt av kommissionen eller å dess vägnar. Genom kungl. förordningen den 15 febr. 1917 utsträcktes regleringen att omfatta även korn- och havremjöl samt gryn och flingor av vete, korn eller havre samt risgryn.¹⁾ Det åligger i Stockholm överståthållarämbetet att lämna folkhushållningskommissionen erforderligt biträde vid regleringens genomförande med införskaffandet och förberedande granskning av inventeringsuppgifter, upphandling av spannmål, mjöl och bröd, meddelande av resolutioner på ansökningar om bildande av s. k. självhushåll, utlämnande av bröd-, utsädes- och förmalningskort samt övervakande av regleringen i övrigt. Jämlikt medgivande i förordningen överflyttades dessa åligganden i Stockholm på fördelningsnämnden och dess *spannmåls- och brödbyråer*.

För fördelningen av på Stockholms stad be-

¹⁾ Ransoneringen av vissa grynslag m. m. har numera upphört.

löpande andel av foderämnen öppnades i augusti 1917 en särskild *foderbyrå*. **Lvn.**

Under brödbyrån sorterade till en början distriktsbyråer, där upplysningar i regleringen berörande frågor kunde erhållas och inventeringsuppgifter inlämnas samt brödkorten tillhandahållas respektive fastighetsägare. Fr. o. m. den 16 aug. 1917 har emellertid utdelningen av samtliga livsmedelskort centraliserats under livsmedelsnämndens kortcentral (se ovan).

Ovannämnda fördelningsnämnd har fr. o. m. den 1 januari 1918 upphört att fungera. Nämndens underlydande byråer sortera fr. o. m. denna tidpunkt direkt under livsmedelsstyrelsen (livsmedelsnämnden).

Stockholms stads sockerbyrå.

Vasagatan 11—13, C.; rt. 209 89, 209 90, 209 91; st. 7 28, 9 17; expeditionstid 10—3, lördagar 10—2.

Direktör.

Jakobsson, U. G. W.; rt. 209 90; st. 7 28, 9 17; träffas säkrast 10—11.

Assistent.

Sundelius, S. W.

Dessutom växlande antal manliga och kvinnliga *kontorsbiträden*.

Stockholms stads brödbyrå.

Lokal och expeditionstid: se ovan under sockerbyrån; rt. 218 94; st. 54 80, 60 06, 49 31, 49 33.

Direktör.

Jakobsson, U. G. W. (se ovan).

Assistent.

Melkersson, C. G.

Dessutom växlande antal manliga och kvinnliga *kontorsbiträden*.

Stockholms stads spannmålsbyrå.

AB. Saltsjökvärns kontor, Skeppsbron 22, St.; rt. 23 00, 24 01; st. 24 90, 24 92.

Föreståndare.

Bohman, R. A.; rt. 23 00; st. 24 90.

Stockholms stads foderbyrå.

Stora Nygatan 5, St.; rt. 209 32, 209 33; st. 51 10, 21 30.

Föreståndare.

Nordblad, N. C. I.

Livsmedelsfiskalskontoret.

Vasagatan 11—13, C.; rt. 219 79; st. 25 37; expeditionstid: 9—5 (lördagar 9—4).

Den under kristiden uppstådda knappheten på olika förnödenheter har framkallat en om-

Lvn. fattande smygghandel med »svåråtkomliga» varor, varvid dels äsatta maximipris överskridits eller givna regleringsföreskrifter åsidosatts, dels betydande varukvantiteter undanhållits eller undandragits den allmänna regleringen. Då det för den ordinarie ordningsmakten ofta saknats tid eller mött andra svårigheter att effektivt påvisa och beivra dessa förseelser, har folkhushållningskommissionen tillsatt särskilda livsmedelsfiskaler hos livsmedelsstyrelserna i landet, med uppdrag att övervaka kristidsförordningarnas noggranna efterlevnad och särskilt tillse, att inga under beslag eller ransonering lagda varor undandragas regleringen, samt beivra alla överträdelser härutinnan.

I Stockholm finnes en livsmedelsfiskal, tillsatt av folkhushållningskommissionen i dec. 1917; han biträdes i sin verksamhet av en förste inspektör och fjorton inspektörer, tillsatta av livsmedelsnämnden.

Livsmedelsfiskal.

Lekander, P. G. F.

Förste livsmedelsinspektör.

Lundberg, O. A.

Livsmedelsinspektörer.

Andersson, K. F.; Antelius, C. A.; Palmgren, E. M.; Thulin, H. G.; tio befattningar indragna.

Kanslist.

Edmark, V. J.

Vaktmästare.

Karlsson, R.

Dessutom en *stenograf*; två maskinskriverskebefattningar indragna.

Stockholms stads nykterhetsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Nykterhetsnämnden.

Bergsgatan 36, C.; rt. 219 96; st. 48 47.

Lagen den 30 juni 1913 angående behandling av alkoholister, som trädde i kraft den 1 aug. 1916, stadgar, att person, som är hemfallen åt dryckenskap och i följd därav befinnes vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller utsätta hustru eller barn, som han är skyldig försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller ligga fattigvården eller sin familj till last, må, i den ordning lagen föreskriver, intagas å allmän anstalt för alkoholister. Sådan anstalt är antingen av staten för sådant ändamål upprättad eller av kommun, förening, stiftelse eller annan anordnad, av konungen som allmän erkänd anstalt.

I varje kommun skall finnas en nykterhetsnämnd, som hos konungens befallningshavande gör ansökan om internering.

Efter tillkomsten av nämnda lag tillsatte stadsfullmäktige 1914 en kommitté för utredning av frågan om upprättande av en stadens anstalt för alkoholistvård och beslöt fullmäktige den 21 febr. 1916 inköpa stiftelsen Stockholms alkoholisthems egendom Eolshäll, för vilken anstalt särskild styrelse är utsedd (se nedan). Sedan den nämnda kommittén fått i uppdrag att även avgiva förslag till instruktion för nykterhetsnämnden, beslöt stadsfullmäktige den 19 juni 1916, med godkännande för sin del av instruktion för nämnden, att utse ledamöter i densamma.

Förutom alkoholistvården har Stockholms stads nykterhetsnämnd till uppgift att handlägga frågor rörande nykterhetstillståndet inom Stockholm ävensom att förvalta de medel, som av stadsfullmäktige anslås till nykterhetens befrämjande inom staden eller eljest ställas till nämndens förfogande.

Genom kungl. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, som trädde i kraft den 1 jan. 1919, hava nya betydelsefulla uppdrag ålagts nykterhetsnämnden. Sålunda äger nämnden förordna, att rusdrycker icke må utnimeras under tre år från beslutets dag till den, som brukar rusdrycker till uppenbar skada för sig eller andra. Vidare skall nykterhetsnämnden genom ett ombud deltaga i besiktning av lokaler, vilka skola användas för detaljhandel med rusdrycker. Slutligen har Stockholms stads nykterhetsnämnd att övervaka nykterhetstillståndet inom kommunen och att för sådant ändamål särskilt genom upplysningar och råd till försäljare söka före-

bygga missbruk av rusdrycker; att bereda de ärenden, berörande nykterhetstillståndet, vilka av stadsfullmäktige till nämnden remitteras; samt att till stadsfullmäktige göra framställningar om vidtagande av nykterhetsfrämjande åtgärder och avgiva ärlig berättelse över nykterhetstillståndet inom kommunen. Ordförande i nykterhetsnämnden eller annan av nämnden utsedd ledamot äger närvara vid styrelsesammanträden hos rusdrycksförsäljningsbolaget i Stockholm och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

Nykterhetsnämnden består av sju ledamöter och tre suppleanter, utsedda av stadsfullmäktige för två kalenderår. Av ledamöterna bör minst en vara läkare samt en representant för den kommunala fattigvården, en för den frivilliga alkoholistvården och en för den organiserade nykterhetsverksamheten inom Stockholm. Nämnden skall sammanträda minst en gång i månaden. Över sin verksamhet avger nämnden årsberättelse. Av till nämndens disposition ställda medel anvisar nämnden till Stockholms stads institutioner för alkoholistvården de belopp, som för fullgörande av deras verksamhet anses erforderliga.

För granskningen av nämndens förvaltning och räkenskaper utses årligen tre revisorer med tvenne suppleanter.

Lagar, instruktioner m. m. Lag den 30 juni 1913 ang. behandling av alkoholister. Kungl. kung. den 17 juni 1916 ang. ikraftträdande av lagen den 30 juni 1913 ang. behandling av alkoholister. Kungl. förordning den 14 juni 1917 ang. försäljning av rusdrycker. Instruktion för Stockholm stads nykterhetsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 23 sept. 1916.

Stat år 1919. Utgifter: 32,850 kr.; inkomster: 2,429: 91 kr.

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

*von Koch, R. G. H., statens fattigvårdsinspektör.

Vice ordförande.

Petrén, D. A., med. dr., överinspektör för sinnessjukvården.

Övriga ledamöter.

*Andersson, P., folkskollärare.

*Levin, A. A., professor.

Ljander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

*Rosenius, P., handlande.

Wedberg, Ebba Ch., fröken.

Nn.

Suppleanter.

- *Lindbergh, N. E., disponent, stadsfullm.
Cederlöf, P. A., handlande, stadsfullm.
*Törnelli, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm.

Nämndens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1918 års förvaltning.)

- Linde, N., förtroendeman, stadsfullm.
Ljunggren, A., direktör.
Lund, C. J., skrädderiidkare, stadsfullm.
Dahlin, N. O., polisöverkonstapel (suppl.).
Falk, H. A., handlande (suppl.).

Sekreterare

(2,400 kr.; ej å stat).

Moureaux, N. C.; träffas å nämndens lokal (se
ovan) måndagar 9—10 f. m. samt torsdagar
6—7 e. m.

Redogörare

(300 kr.; ej å stat).

Georgii, N. H.

Biträde å expeditionen samt för un-
dersökningar m. m. rörande anmälda
kvinnliga alkoholister

(1,500 kr.; ej å stat).

Sundberg, Astrid M. M.

Biträden för övriga undersökningar,
övervakningar och inspektioner

(1,800 kr.; ej å stat).

Lundborg, K. O. N.; Sandgren, B. G. N.

Vaktmästare

(200 kr.; ej å stat).

Pettersson, G. A.

Alkoholistanstalten Eolshäll.

Postadress: Liljeholmen; rt. 96 03.

Efter framställning av stadsfullmäktiges alko-
holistvårdanstaltskommitté beslöt stadsfullmäk-

tige den 21 februari 1916 av stiftelsen Stock-
holms alkoholisthem inköpa stiftelsen tillhöriga
egendomen Eolshäll i Brännkyrka församling
och uppdrogs åt hälsovårdsnämnden att om-
händertaga anstalten och besörja dess framtida
drift. Sedan stadsfullmäktige beslutat inrättande
av nycterhetsnämnden, har i den av kungl. maj:t
godkända instruktionen för denna nämnd intagits
ett stadgande, att nämnden äger till Stockholms
stads institutioner för alkoholistvården anvisa de
belopp, som för fullgörande av deras verksamhet
anses erforderliga. Sedan det emellertid visat sig,
att anstalten icke f. n. behöver tagas in anspråk
för alkoholistvård, har anstalten från och med
den 1 sept. 1918 (enligt stadsfullmäktiges beslut
den 2 april 1918 och k. brev den 30 aug. 1918)
upplåtits åt barnavårdsnämnden, som därstädes
inrättat ett provisoriskt skyddshem för gossar
(se sid. 170).

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(förordnad av kungl. maj:t).

Petrén, D. A., med. d:r, överinspektör för sinnes-
sjukvården.

Övriga ledamöter

(utsedda av nycterhetsnämnden).

Lindbergh, N. E., disponent, stadsfullm.; Stjern-
stedt, G. M. V., frih., advokat.

Suppleanter

(utsedda av nycterhetsnämnden).

Petri, Hj. M., syssloman; Stockman, G., bank-
direktör.

Sekreterare.

Anderson, A. R. (se nedan),

Föreståndare

(1,500 kr. jämte bostad, lyse, värme och kost;
ej å stat).

Anderson, A. R.

En läkare (arvode 1,200 kr.) samt personal
i övrigt t. v. ej tillsatta.

Stockholms stads frihamnsnämnd.

Frihamnsnämnden.

Norra Smedjegatan 16, C.; rt. 21870;
expeditionstid: 10—4.

I skrivelse till stadsfullmäktige den 22 maj 1909 hemställde handelskammaren — med överlämnande av en utredning i frågan — om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av en frihamnsanläggning vid Lindarängsområdet, söder om Värtahamnen. I en den 21 sept. 1914 hos stadsfullmäktige väckt motion hemställdes om utredning angående lämpligheten av en frihamnsanläggning i Stockholm och särskilt vid Hammarby sjö. Med anledning av dessa initiativ beslöt stadsfullmäktige den 20 mars 1916 uppdraga åt beredningsutskottet att gå i författning om utredning rörande lämpligheten av en frihamnsanläggning i Stockholm samt framläggandet av de förslag, vartill sådan utredning kunde giva anledning, med bemyndigande för utskottet att därvid anlita särskilt avlönade, sakkunniga personer. Sedan denna kommitté den 21 okt. 1916 avgivit sitt betänkande, beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1917, att vid Lindarängen skulle anläggas en frihamn. Verkställandet av arbetena uppdrogs åt en särskild nämnd, Stockholms stads frihamnsnämnd. Den 31 jan. 1919 beviljade kungl. maj:t koncession å den provisoriska frihamnen för en tid av fem år från dess öppnande. Taxa å hamnavgifter i frihamnen har av stadsfullmäktige antagits den 31 mars 1919 men ännu ej fastställts av kungl. maj:t. För frihamnens drift under de närmaste fem åren har bildats ett särskilt bolag, Stockholms frihamnsaktiebolag, vari stadsfullmäktige äga att tillsätta två styrelseledamöter och en revisor.

Nämnden består av fem ledamöter med två suppleanter, valda av stadsfullmäktige för två år i sänder. Ärende må ej hos nämnden till avgörande företagas, såvida ej tre ledamöter äro tillstädes. Nämnden äger antaga erforderlig tjänstepersonal, ävensom att för utförande av åt nämnden uppdragna arbeten anlita avlönade, sakkunniga biträden och på sätt nämnden bestämmer, anställa arbetspersonal. Nämnden äger att hos stadens byggnadskontor rekquirera för hamnanläggningens utförande erforderliga kartor och ritningar, förhyra disponibel arbetsmateriel,

samt, om den så finner nödigt, för särskilda arbetsuppgifter, påkalla biträde av kontoret.

För den årliga revisionen av nämndens förvaltning utse stadsfullmäktige tvenne revisorer med två suppleanter. När nämndens arbeten slutförts och revisionsberättelse för senaste verksamhetsår prövats av stadsfullmäktige, skall nämndens verksamhet anses hava upphört, varom hos kungl. maj:t göres anmälan.

Instruktioner m. m. Instruktion för Stockholms stads frihamnsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 31 juli 1917. Ang. taxa se ovan.

Stat år 1919. Utgifter 1,500,000 kr,

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

Stendahl, S., grosshandlare, stadsfullm.

Vice ordförande.

Johnson, A. A:son, generalkonsul.

Övriga ledamöter.

Josephson, J., grosshandlare.

Magnusson, G. G., bankdirektör, stadsfullm:s ordf.

Nylander, O. E., direktör.

Suppleanter.

Roberg, Th., generalkonsul.

Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm.

Sekreterare och föredragande sakkunnig.

Vinberg, S. W., överingenjör, stadsfullm.

Nämndens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års förvaltning.)

Hagelquist, K. F. P., sjökapten.

Hüttner, M. S., grosshandlare.

Zetterlund, C. R., kontorschef, stadsfullm. (suppl.).

Erikson, G. O., kassör, stadsfullm. (suppl.).

Yn.

Stockholms stads yrkesskolenämnd och i samband därmed stående institutioner.

Yrkesskolenämnden.

Fredsgatan 9, C.; telefoner och expeditionstid: se nedan. Nämndens sammanträden hållas i yrkesskolornas lokal, Repslagaregatan 24, Sö. (se nedan).

Stadens yrkesskolor (se vidare nedan) sorterade till en början under folkskoledirektionen, men beslöt stadsfullmäktige den 19 nov. 1917 upprättande av en fristående nämnd för ledningen av desamma, nämligen Stockholms stads yrkesskolenämnd, för vilken instruktion samma dag antogs av fullmäktige och underställdes kungl. maj:t.

Nämnden har enligt denna instruktion till uppgift att handhava förvaltningen av stadens yrkesskolor och att handlägga därmed sammanhängande ärenden, ävensom att bereda frågor om anslag av stadens medel till institutioner eller enskilda för bedrivande av yrkesskoleundervisning samt handhava förvaltningen av härför beviljade anslag.

Yrkesskolenämnden består av fem ledamöter, av vilka fyra utses av stadsfullmäktige och den femte utgöres av förste folkskolinspektören. Av stadsfullmäktige väljas två suppleanter, varjämte andre folkskolinspektören är självskriven suppleant för förste folkskolinspektören. Valet avser en tid av två år, dock utses vid första valet två ledamöter och en suppleant för endast ett år. Överinsendet över de särskilda yrkesskolorna kan nämnden överlämna åt styrelser, bestående förutom av skolans föreståndare av minst tre personer, utsedda i den ordning yrkesskolenämnden bestämmer. Dessa styrelser äga att enligt de föreskrifter, yrkesskolenämnden meddelar, besluta i fråga om smärre ärenden. Respektive styrelsens åtgärder skola vid nämndens följande sammanträde anmälas.

Ledningen av varje skola utövas under skolstyrelsens inseeende av en föreståndare, antagen av yrkesskolenämnden. Övrig personal antages och entledigas också av nämnden, i den mån sådant icke uppdrages åt skolstyrelsen. Instruktioner för å yrkesskolenämndens stat upptagen personal utfärdas av nämnden. Enligt särskild överenskommelse ombesörjas tillsvidade en del expedition- och kassagöromål av folkskoledirektionens expedition.

För granskning av nämndens räkenskaper utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion m. m. Stadga för den kommunala yrkesundervisningen den 16 sept. 1918. (Ang. fortsättningsskolan m. m. se under folkskoledirektionen.) Instruktion för Stockholms stads yrkesskolenämnd, fastställd av kungl. maj:t den 31 dec. 1917.

Stat år 1919. Utgifter: 200,000 kr. (jämte senare anslagna 10,000 kr. till urmakarskolan); inkomster: 600 kr.

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

Lagerholm, O. W., fil. lic., f. d. fabriksidkare.

Vice ordförande.

*Broomé, f. Lothigius, Emilia A. K., fru, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Nordlund, K., förste folkskolinspektör, stadsfullm. (självskr.).

Eklund, J. M., målarmästare.

*Wahl, G. A., montör, stadsfullm.

Suppleanter.

Jonsson, J. A., andre folkskolinspektör (självskr.).

Cervin, N. H., skräddarmästare.

*Wellin, Bertha, sjuksköterska, stadsfullm.

Sekreterare.

Robach, E. C.; Fredsgatan 9, C.; rt. 29 30; st. 89 92; träffas 2—3, under juli och augusti 10—11.

Nämndens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års räkenskaper.)

Linde, N., förtroendeman, stadsfullm.

Rosenius P., handlande.

Schreuder, F., fabriksidkare.

Gustafson, Hj. A., journalist, stadsfullm. (suppl.).

Wassén, C., disponent (suppl.).

Stockholms stads yrkesskolor.

Repslagaregatan 24, Sö.; rt. Söder 204; st. 37 01; expeditionstid 10—5.

I en i februari 1900 till stadsfullmäktige ingiven skrivelse hemställde »Stockholms ar-

betareförening», att stadsfullmäktige måtte befordra inrättande av yrkesskolor av olika slag. Denna framställning blev avslagen vid sammanträde i december samma år. Redan vid samma tillfälle väcktes emellertid av dåvarande folkskolinspektören C. G. Bergman motion om frågans utredande genom en kommitté, vilket också den 4 mars 1901 blev fullmäktiges beslut. Kommittén avgav sitt betänkande den 23 februari 1906. Detta betänkande jämte en del framställningar om understöd för upprättande av kvinnliga yrkesskolor remitterades till drätselnämndens första avelning, som efter att ha inhämtat en del yttranden avgav utlåtande den 9 november 1909. Detta utlåtande remitterades tillsammans med kommittébetraktandet till folkskoledirektionen, som den 18 maj 1911 avgav sitt yttrande. Denna ansökt sig däri till ett av förste folkskolinspektören F. von Schéele¹⁾ den 1 april 1911 avgivet förslag till lösning av yrkesskolefrågan, som i mycket avvek från kommitterades, och vari organisationen av yrkesskolorna i München begagnats som förebild.

Detta förslag följdes i allt väsentligt i stadsfullmäktiges beslut den 11 december 1911, enligt vilket yrkesskolor upprättades fr. o. m. hösten 1912 i egendomen Repslagargatan 24. Till en början inrättades en mekanisk verkstadsskola, en möbelsnickarskola och en klädsömnadsskola. De båda förstnämnda skolorna förestås av en yrkesutbildad föreståndare och klädsömnadsskolan av en yrkesutbildad föreståndarinna. Under visningen, som är kostnadsfri, meddelas en dag i veckan och omfattar utom yrkesutbildning även meddelande av kunskaper i modersmålet, räkning, varu- och verktygskänedom, hälso- och samhällslära m. m. Varje skola har sin styrelse (se ovan under yrkesskolenämnden).

Fem nya skolor av endagstypen hava sedermera inrättats. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 juni 1913 tillkommo nämligen fr. o. m. höstterminen s. å. en elektrisk montörskola och en smedskola, enligt stadsfullmäktiges beslut den 15 juni 1914 fr. o. m. höstterminen s. å. en rörläggarskola och en block- och plåtslagarskola samt enligt stadsfullmäktiges beslut den 21 maj 1917 fr. o. m. höstterminen s. å. en skola för llnnesömnad.

En skola av ny typ åter tillkom genom den enligt stadsfullmäktiges beslut den 28 april 1913 inrättade sexdagarskolan för sömmerskor, vilken skola har till ändamål att meddela teoretiska och praktiska kunskaper åt flickor, som utgått från folkskolans sjunde årsklass, och som önska utbilda sig för klädsömnad i kundernas hem (»hemsömmerskor»). Skolan är tvåårig och mottager varje år 10 elever, som undervisas i sömnad med mönsterkonstruktion och tillskärning, material- och

verktygslära, teckning och stillära, samhällslära, hygien och gymnastik. Skolan lyder under samma styrelse som endagsskolan i klädsömnad.

Hösten 1915 inrättades jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 30 juni 1915 under benämningen »Stockholms stads yrkesskolors kursser i husligt arbete» en endagsskola för ur folkskolan avgångna elever. Kurserna, som stå under ledning av en styrelse, utsedd på samma sätt som de andra yrkesskolornas, äro tvååriga med undervisning en eftermiddag i veckan kl. 3.30—8 under 40 veckor av läsåret samt omfatta huslig ekonomi, sömnad, läsning och skrivning, hygien, samhällslära samt föredrag över olika allmänbildande ämnen. Kurserna äro anordnade vid olika folkskolor.

Den 21 maj 1917 beslöt stadsfullmäktige övertaga den för Stockholms byggmästareförenings muraryrkesskola å stadens fastighet Östermalmsgatan 66 uppförda byggnaden med däri förvarade, för skolverksamheten avsedda inventarier och materialier samt uppdraga åt folkskoledirektionen att där fr. o. m. höstterminen 1917 anordna yrkesskola för lärningar i muraryrket. Undervisningen är t. v. anordnad såsom aftonskola med cirka 12 timmar i veckan.

Den 31 mars 1919 beslöt stadsfullmäktige att fr. o. m. den 1 april s. å. upprätta en lärlingskola för urmakare av delvis annan typ än de föregående. Skolan, som är avsedd att årligen intaga 12 elever, består av dels en ettårig förskola med undervisning fem dagar i veckan, omfattande huvudsakligen förberedande yrkesutbildning, dels en därpå följande treårig yrkesskola av endagstyp, liknande övriga endagskolor.

Enligt stadsfullmäktiges beslut den 7 febr. 1916 äro aftonkurser anordnade dels vid endagskolan för klädsömnad för liv- och ärm- samt kjolsömmerskor, dels vid sexdagarskolan för klädsömnad i finare klädningsgarneringar och dräktmodellering, i tillskärning av dam- och barnkläder, ävensom för elektriska montörer och för svagströmstekniker. För dessa kurser erlägges i regel en avgift av 5 kronor per år.

Instruktion m. m. Stadga för den kommunala yrkesundervisningen den 16 sept. 1918. (Reglemente ännu ej utfärdat.) Instruktion för Stockholms stads yrkesskolenämnd, fastställd av kungl. maj:t den 31 dec. 1917. Läroplaner för mekaniska verkstadsskolan och snickaryrkesskolan, antagna av folkskoledirektionen den 12 juni 1912 samt för elektriska montörskolan och smedskolan den 4 juni 1914.

Stat år 1919: Utgifter: 137,400 kr. (jämte senare anslagna 10,000 kr. till urmakarskolan).

Mekaniska verkstadsskolan.

Styrelse.

Lamm, O. L., bergsingenjör, ordf.; Graham, P. S., ingenjör; Nyström, K. L., verkmästare; Andersson, G. K. K., föreståndare (se nedan).

¹⁾ Se härom närmare buntl. 1911 n:r 62.

Yn.

Föreståndare

(6,000 kr. jämte bostad, värme och lyse; ej å stat).
Andersson, G. K. K. (se ovan); rt. Söder 2 04;
 st. 37 01.

Dessutom en *yrkeslärare* med full tjänstgöring samt *timlärare*.

Snickaryrkesskolan.

Styrelse.

van Rijswijk, H. E., hovdekoratör, ordf.; **Wickman, J.**, snickarmästare; **Ljungberg, A. S.**, möbelsnicksare; **Andersson, G. K. K.**, föreståndare (se nedan).

Föreståndare

(avlöning se ovan).

Andersson, G. K. K. (se ovan).

Dessutom *timlärare*.

Elektriska montörskolan.

Styrelse.

Wahl, G. A., montör, stadsfullm., ordf.; **Hultman, A. O.**, civilingenjör; **Burman, S. A.**, elektriker; **Andersson, G. K. K.**, föreståndare (se nedan).

Föreståndare

(avlöning se ovan).

Andersson, G. K. K. (se ovan).

Dessutom *timlärare*.

Smedskolan.

Styrelse.

Albihn, K. J. A., ingenjör, ordf.; **Johansson, C. A.**, smedsmästare; **Andersson, K. G. E.**, smed; **Andersson, G. K. K.**, föreståndare (se nedan).

Föreståndare

(avlöning se ovan).

Andersson, G. K. K. (se ovan).

Dessutom *timlärare*.

Rörläggarskolan.

Styrelse.

Blomqvist, E. R., överingenjör, ordf.; **Hedin, A. H.**, direktör; **Björnberg, C. J.**, rörarbetare; **Andersson, G. K. K.**, föreståndare (se nedan).

Föreståndare

(avlöning se ovan).

Andersson, G. K. K. (se ovan).

Dessutom *timlärare*.

Bleck- och plåtslagarskolan.

Styrelse.

Sällström, G. F. W., ingenjör, ordf.; **Andersson, F.**, direktör; **Wiberg, G. E.**, platsexpeditör; **Andersson, G. K. K.**, föreståndare (se nedan).

Föreståndare

(avlöning se ovan).

Andersson, G. K. K. (se ovan).

Dessutom *timlärare*.

Urmakarskolan.

Styrelse.

Sidenbladh, E. Th., byråchef, ordf.; **Lundbom, J. E.**, urfabrikör; **Fryksdal, K. J.**, urmakeri-biträde; **Andersson, G. K. K.**, föreståndare (se nedan).

Föreståndare

(avlöning se ovan).

Andersson, G. K. K. (se ovan).

Dessutom en *yrkeslärare* med full tjänstgöring samt *timlärare*.

Stockholms stads yrkesskola för murare.

Östermalmsgatan 66, Ö.

Styrelse.

Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm., ordf.; **Bengtsson, R.**, byggmästare; **Pettersson, J. O. E.**, ombudsman; **Andersson, G. K. K.**, föreståndare (se nedan).

Föreståndare

(500 kr.; ej å stat).

Andersson, G. K. K. (se ovan).

Dessutom *timlärare*.

Endagsskolan för klädsömnad (för ateljésömmerskor).

Styrelse.

Broomé, f. Lothigius, Emilia A. K., fru, stadsfullm., ordf.; **Hillelson, Bertha**, direktis; **Wessman, f. Svensson, Signe A. M.**, fru; **Trotzig, Margit**, föreståndarinna (se nedan).

Föreståndarinna

(2,000 kr. jämte bostad, värme och lyse; ej å stat).
Trotzig, Margit (se ovan); st. 306 32.

Dessutom *timlärare*.

Yrkesskolan för linnesömnad.

Styrelse.

Widerström, Karolina O., prakt. läkare, ordf.; **Asker, H. E. (Ety)**, fröken; **Jansson, Hanna Ch.**, sömmerska; **Trotzig, Margit**, föreståndarinna (se nedan).

Föreståndarinna

(avlöning se ovan).

Trotzig, Margit (se ovan).

Dessutom *timlärare*.

Sexdagarsskolan för klädsömnad (för hemsömmerskor).

Styrelse.

Broomé, f. Lothigius, Emilia A. K., fru, stadsfullm., ordf.; **Hillelson**, Bertha, direktis; **Wessman**, f. Svensson, Signe A. M., fru; **Qvarnström**, f. Flodin, Sigrid E. M., fru, föreståndarinna (se nedan)

Föreståndarinna

(3,000 kr.; ej å stat).

Qvarnström, f. Flodin, Sigrid E. M. (se ovan); st. 311 47.

Dessutom två *biträdande lärarinnor* i klädsömnad samt *timlärare*.

Stockholms stads yrkesskolors kurser i husligt arbete.

(Kurserna anordnas i de olika folkskolorna allt efter det ökade lokalbehovet.)

Styrelse.

Yn.

Broomé, f. Lothigius, Emilia A. K., fru, stadsfullm., ordf.; **Arfwedson**, Lilly, skolkökslärarinna; **Carlsson**, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.; **Aspman**, Maria E., föreståndarinna (se nedan).

Föreståndarinna

(500 kr.; ej å stat).

Aspman, Maria E., folkskollärarinna (se ovan).

Protokollsförare.

Andersson, G. K. K., föreståndare (se ovan, för de manliga yrkesskolorna).

Aspman, Maria E., folkskollärarinna (för de kvinnliga yrkesskolorna.)

Vaktmästare

(gemensam för alla skolorna; 1,200 kr. jämte bostad, värme och lyse, ävensom ersättning för portvaktstjänstgöring m. m.; ej å stat).

Hellman, G. A.

Lan.

Stockholms stads löneavtalsnämnd.

Löneavtalsnämnden.

Nämnden sammanträder vid behov å beredningsutskottets lokal, Börshuset, St. Sekreterarens telefoner: se nedan.

Frågan om arbets- och lönevillkor för kommunens fasta arbetare har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för behandling av stadsfullmäktige och stadens myndigheter. Förslag om utredning därav framlades i motioner hos stadsfullmäktige bl. a. 1905 och 1908. I olika motioner 1909 och 1910 föreslogs, att en särskild nämnd skulle inrättas för handläggning av arbets- och löneförhållanden för arbetare och med dem likställd personal vid stadens arbeten. 1910 framlades även ett av stadens arbetschefer och stadskamraren utarbetat förslag till »stamanställning» av arbetare i stadens tjänst jämte därmed sammanhörande bestämmelser och reglemente, vilket förslag sedermera begränsades till att omfatta endast gas- och elektricitetsverket. Stadsfullmäktige beslöt emellertid 1913 att avslå detta förslag och hänsköt i stället hela frågan för utredning till en kommitté (se Arbetarkommittén, sid. 218). Denna framlade 1918 förslag om inrättande av en »Stockholms stads arbetarelönenämnd» samt rörande formerna för ordnande vid stadens arbetsföretag av drifts- och arbetspersonalens arbets- och lönevillkor. Efter vederbörliga yttranden av stadens myndigheter blev förslaget med vissa ändringar antaget av stadsfullmäktige, som den 27 juni 1918 beslöt tillsätta *Stockholms stads löneavtalsnämnd* och antogo instruktion för densamma.

Löneavtalsnämnden åligger att å stadens vägnar handlägga och avgöra ärenden rörande arbets- och lönevillkor för den vid stadens arbetsföretag anställda drifts- och arbetspersonalen, dock ej i fråga om personal, upptagen på stadens lönestat, eller i fråga om ämne, varom stadsfullmäktige förbehållit sig att besluta, ävensom att hos stadsfullmäktige göra de framställningar i hithörande avseenden, vartill nämnden kan finna anledning. Innan beslut fattas i något ärende, skall den nämnd eller styrelse, som ärendet rör, lämnas tillfälle att meddela upplysningar och uttala sin mening; nämnder och styrelser äro skyldiga att härutinnan tillhandagå löneavtalsnämnden. Arbetschef, som icke är självskriven ledamot av nämnden (se nedan), eller, vid förfall för honom, hans ställföreträdare i tjänsten skall kallas till sammanträde, där ärende, som rör honom underlydande personal, skall handläggas, samt äger deltaga i nämndens överläggning och få sin mening,

där den avviker från nämndens beslut, antecknad i protokollet. Nämnden är berättigad att för utövandet av sin verksamhet anlita utomstående sakkunniga, ävensom att utse en eller flera personer inom eller utom nämnden att å dess vägnar föra förhandling eller vidtaga andra förberedande åtgärder.

Löneavtalsnämnden består av ordförande och fyra ledamöter med en suppleant för ordföranden och fyra suppleanter för ledamöterna, samtliga utsedda av stadsfullmäktige, samt som självskriven ledamot en av stadens arbetschefer jämte suppleant för denne. Den sistnämnde ledamoten jämte dennes suppleant utses vid sammanträde, utlyst av stadens byggnadschef, av och bland de högsta arbetscheferna vid sådana stadens verk där minst 100 arbetare sysselsättas. Ordföranden och hans suppleant få icke tillhöra sådan nämnd eller styrelse, som beröres av löneavtalsnämndens verksamhet; de övriga av stadsfullmäktige valda ledamöterna och suppleanterna utses åter bland dem, som tillhöra sådana nämnder och styrelser. Val till nämnden avser en tid av två år. Avgår ordförande, ledamot eller suppleant, sker nytt val för återstoden av mandattiden.

Nämndens förvaltning granskas årligen av tre av stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Instruktioner m. m. Instruktion för Stockholms stads löneavtalsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 16 aug. 1918. Bestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid Stockholms stads byggnadskontor (med undantag av stenhuggerierna) samt Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, lantegendomsnämnd och kyrkogårdsnämnd, godkända av förhandlingsdelegerade den 11 maj 1918 samt fastställda av stadens byggnadschef den 11 juni 1918, av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 18 juni 1918, av lantegendomsnämnden den 19 juni 1918 och av kyrkogårdsnämnden den 15 juni 1918 (gälla även för livsmedelsnämnden enligt dess beslut den 22 maj 1918). Bestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid Stockholms stads stenhuggerier, godkända av förhandlingsdelegerade den 23 maj 1918 och fastställda av stadens byggnadschef den 11 juni 1918. Bestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid Stockholms gas- och elektricitetsverk, fastställda av särskilda delegerade den 18 juni 1918. Bestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid Stockholms stads renhållningsverk, godkända av förhandlingsdelegerade den 28 april 1917 och fastställda av direktören för renhållningsverket i maj 1917 (med senare modifieringar i form av dyrtidshjälp).

Stat år 1919. Utgifter: 10,000 kr.

Nämndens ledamöter¹⁾.

Ordförande.

Bagge, G. A., fil. d.r., docent, stadsfullm.

Vice ordförande.

Åkerlindh, J. G., direktör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

*Hallberg, I., fil. d.r., verkst. direktör i Svenska järnvägarnas arbetsgivareförening.

Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.

Lange, E., kassör, stadsfullm.

*Thelander, C. Th. F., ingenjör, stadsfullm.

Kinberg, A. G. H., överstelöjtnant, stadens byggnadschef (vald av stadens arbetschefer).

¹⁾ De med * utmärkta äro valda för tiden till 1919 års utgång, de övriga till 1920 års utgång. Vid förfall för ledamot inkallas, enligt nämndens beslut den 22 aug. 1918, i första rummet en suppleant tillhörande samma nämnd eller styrelse som ifrågavarande ledamot.

Suppleanter.

*Elméus, C. K. J., arkitekt.

Karlsson, W. E., assistent, stadsfullm.

Lindqvist, E. V., byggnadsingenjör.

*Vinberg, S. W., överingenjör, stadsfullm.

Dahlander, R., direktör för gas- och elektricitetsverken (vald av stadens arbetschefer).

Sekreterare

(3,000 kr.; ej å stat).

Arnoldsson, B. I.; rt. Vasa 15 16; st. 120 83.

Nämndens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 års förvaltning.)

Almström, O. H., disponent, stadsfullm.

Björklund, C. G., journalist, stadsfullm.

Holmblad, D., grosshandlare.

Lan.

Fstn.

Stockholms stads fastighetsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Fastighetsnämnden.

Myntgatan 4, St.; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44, 25 65; expeditionstid: 10—2.30, lördagar och dag före helgdag 10—2.

Förvaltningen av stadens fasta egendom ålåg tidigare i huvudsak drätselnämndens första avdelning (jfr nedan). År 1908 beslöt emellertid stadsfullmäktige att tillsätta en särskild nämnd, lantegendomsnämnden, för handhavande av förvaltningen av stadens utanför dess dåvarande jurisdiktion belägna egendomar, där ej någon del av dem ställts under förvaltning av annan myndighet. Lantegendomsnämnden hade även att ombesörja erforderliga åtgärder för dessa områdens tillgodogörande för olika ändamål, deras förseende med kommunikationer samt avlopps-, vatten- och andra ledningar, för så vitt dessa åtgärder icke uppdragits åt annan myndighet, ävensom upplåtelse eller försäljning av mark samt beviljande av lån för byggnadsändamål.

I det förslag till omorganisation av den kommunala förvaltningen, som vice häradshövding P. R. Rabe efter uppdrag av stadsfullmäktige framlade år 1914, ingick även upprättandet av en särskild fastighetsstyrelse, som skulle övertaga stadens samlade fastighetsförvaltning. Med hänsyn till de skiftande meningar, som gjorde sig gällande rörande vissa delar av detta förslag i dess helhet, uppkom emellertid tanken på att till en början söka omorganisera endast vissa grenar av förvaltningen. Sedan i detta syfte motion väckts hos stadsfullmäktige om inrättande av en verklig finansstyrelse och en särskild fastighetsstyrelse, beslöt stadsfullmäktige den 18 nov. 1918 inrätta *Stockholms stads fastighetsnämnd*. Nämnden, som bemyndigades att sammanträda redan under år 1918 för vidtagande av en del förberedande åtgärder, började i övrigt sin verksamhet den 1 jan. 1919.

Fastighetsnämnden har till uppgift att handha förvaltningen av alla Stockholms stad tillhöriga fasta egendomar, vilka icke enligt stadsfullmäktiges beslut eller eljest gällande bestämmelser stå under förvaltning av annan kommunal myndighet, att handlägga frågor rörande förvärf av fastighet för stadens räkning samt att omhändrha stadens verksamhet i bostadsärenden.

Fastighetsnämnden har fr. o. m. den 1 jan. 1919 övertagit lantegendomsnämndens förutvarande verksamhet, varjämte dit överflyttats de under drätselnämnden förut hörande organen för stadens fastighetsförvaltning (jfr nedan). Likaledes har

nämnden övertagit den förutvarande bostadskommitténs uppdrag och verksamhet, ävensom dess befogenheter i avseende på hyresnämnderna och dessas verksamhet (se sid. 221 och 241).

Nämnden består av sju ledamöter och fyra suppleanter, vilka utses för en tid av två år. Nämnden, som inom sig utser ordförande och vice ordförande, antager till sitt biträde en direktör, benämnd fastighetsdirektör, samt övrig ordinarie personal. Nämndens verkställande organ är *Stockholms stads fastighetskontor*.

För revision av nämndens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads fastighetsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 18 dec. 1918.

Stat år 1919. Särskild stat för år 1919 har icke blivit för fastighetsnämnden fastställd, utan hava till fastighetsnämnden överförts de å drätselnämndens och dess avdelningars ävensom lantegendomsnämndens stater fastställda poster, vilka hänföra sig till fastighetsnämndens förvaltningsområde. Utgifter: 28,647,500 kr.; inkomster: 15,279,200 kr.

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.

Vice ordförande.

Cederborg, A., direktör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Folcker, J. F., f. d. löjtnant, ombudsman.

Loven, S. A., försäkringsdirektör, stadsfullm.

*Norén, A. J. N., byggnadsingenjör, stadsfullm.

*Wahl, G. A., montör, stadsfullm.

*Åkerlindh, J. G., direktör, stadsfullm.

Suppleanter.

Björklund, C. G., journalist, stadsfullm.

Söderberg, N. E., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.

*Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

*Vinberg, S. W., överingenjör, stadsfullm.

Nämndens revisorer.

Då nämndens verksamhet tog sin början först med år 1919, kommer granskning av dess för-

valtning icke i fråga förrän år 1920. Rörande revisorer för drätselnämndens och lantegendomsnämndens förvaltning under år 1918 se sid. 48 och 182.

Fastighetsdirektör (0).

Meurling, C. H. P.; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44, 25 65; mottagningstid 10—12.

Sekreterare (15).

Björkman, C. A. J., tf.

Då beslutet om inrättande av en fastighetsnämnd fattades så sent som den 18 nov. 1918 och nämnden började sin verksamhet redan den 1 jan. 1919, har ännu ej någon organisation för nämndens kontor hunnit fastställas. Med anledning härav sammanföras här nedan de till fastighetsnämnden överfödda förvaltningsorganen.

Förvaltningen av stadens fastigheter. (Hyreskontoret.)

Stora Nygatan 2 A, 1 tr., St.; rt. 50 66, st. 10 60; expeditionstid: 10—3.

Närmaste våren om stadens fastigheter var sedan 1892 anförtrord åt hyreskontrollanten, som förestod en avdelning av kammarkontoret, vanligen benämnd hyreskontoret. Förvaltningen av stadens saluhallar har dock övertagits av slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hyreskontrollanten, vars verksamhet fr. o. m. 1919 ställts under fastighetsnämnden, åligger huvudsakligen att upprätta och till fastighetsdirektören avlämna förslag å hyresgäster och förslag till hyreskontrakt samt till honom afgiva skriftliga yttranden över hyresansökningar, framställningar om höjning eller nedsättning av hyror m. m. dylikt; att hava närmaste vårdn över ingångna hyreskontrakt; att, sedan hyresuppbörden kvartalsvis försiggått i stadens kassa, fjorton dagar efter varje kvartals ingång själv eller genom tillsyningsmännen (vice värdarna) skyndsamt verkställa indrivning av resterande hyresbelopp; samt att utöva förmanskapet över tillsyningsmännen. Hyreskontoret åligger att jämte byggnadskontoret för varje år verkställa besiktning av stadens fastigheter.

Tillsyningsmännen (vice värdarna) åligger att minst en gång i veckan till kontrollanten avlämna redovisning över uppburna hyresmedel.

Om bristfälligheter uppstå, vilka kräva så skyndsamt åtgärd, att byggnadskontorets biträde ej hinner för deras afhjälpande anlitas, äga tillsyningsmännen att direkt påkalla de av byggnadskontoret antagna entreprenörer, hantverkare eller arbetare för skadans botande.

Instruktion. Drätselnämndens första avdelnings föreskrifter angående stadens hyres- och ägenligheter den 14 juni 1892.

Arvöningar m. m. Aderton tillsyningsmän: 150—1,200 kr., dessutom $\frac{1}{2}$ % prov. å influtna hyror; en: arvode 200 kr., 3 % prov.

å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: $\frac{1}{2}$ % å 3 % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: 1 % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; två: $\frac{1}{2}$ % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: $\frac{1}{3}$ % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; tillsyningsmannen i bostadshuset åtnjuter i egenskap av borsvaktmästare å stat lön 1,000 kr. jämte 2 ålderstillägg å 100 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset n:r 35 Dalagatan åtnjuter arvode 2,000 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Västeråsgatan 3 arvode 2,000 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Bondegatan 74 arvode 1,200 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Klippgatan 24 arvode 1,380 kr. samt fri bostad.

Hyreskontrollant (14).

Starck, P. O.; rt. 50 66; st. 10 60; träffas säkrast 10—12.

Bokhållare (12).

Brobeck, E. U. (förordnad för 1919).

Övriga tjänstemän.

Marcks von Würtemberg, C. A. H., frih., kontorsskrivare (9; arvode 1919: 3,300 kr.); **Lindqvist**, F. P., kontorsskrivare (9; arvode 1919: 3,600 kr.); **Jacobsson**, Märta, tf. kontorsskrivare (9); **Westerlund**, Ebba M. Z., tf. kontorsbiträde (7); **Oibers**, Karin, tf. kontorsbiträde (5); **Olsson**, Elna M., tf. kontorsbiträde (5); **Holmquist**, Maria, extra biträde (4).

Tillsyningsmän och vice värdar.

Storkyrkoförsamlingen.

Elmqvist, H. S. O.; mottagning: Övre Munkbron 1 A (ingång från Riddarhustorget) n. b., *St.*, tisdagar, torsdagar, lördagar 8,30—9 f. m.; st. Söder 245.

Klara församling.

Jäderlund, E. R. G.; mottagning: Gila Brogatan 53, *C.*, tisdagar och fredagar 8—8,30 f. m.; rt. Vasa 9 73; st. 205 99.

Kungsholms församling.

Berg, L. H.; mottagning: Gila Brogatan 53, 1 tr., *C.*, måndagar, onsdagar och lördagar 7,45—8,30 f. m.; rt. 152 57.

Adolf Fredriks församling.

Halén, S. O.; Vallingatan 36, 2 tr., *C.*; mottagningstid: tisdagar och lördagar 10—11 f. m.; st. Brunkbe 38 78.

Gustav Vasa och Matteus församlingar.

Mathson, M. K. R. G.; mottagning: Övre Observatorieplan 1, n. b., *Va.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8,15—8,45 f. m.; st. Vasa 54 63.

Egendomen Dalagatan 35, bostadshus för yngre, arbetande kvinnor.

Peterson, Emmy M., fröken, Dalagatan 35, 1 tr., ingång D., *Va.*; mottagningstid: vardagar 10—11 f. m.; st. 210 56.

Estn.

Fstn.

Egendomen Dalagatan 86.

Wessberg, A. W.; S:t Eriksgatan 28, 2 tr. ö. g., *C.*, mottagningstid: tisdagar och fredagar 6—7 e. m.

Egendomen Västeråsgatan 3, bostadshus för yngre, arbetande kvinnor.
Ljungfelt, Ida S., fröken, Västeråsgatan 3, *Va.*; mottagningstid: vardagar 10—11 f. m.; st. 164 22.

Jakobs och Johannes församlingar.

Gellerstedt, E. H. A.; mottagning: David bagares gata 15 n. b. p. g., *C.*; tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 18 53.

Engelbrekts och Hedvig Eleonora församlingar.

Westerlund, D.; mottagning: Linnégatan 58 n. b., ing. fr. hörnet, *Ö. Dj.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Österm. 40 86.

Hjorthagen.

Brobeck, E. U.; mottagning i Andra gatan 9, Hjorthagen, Värtan, tisdagar, torsdagar och lördagar kl. 7,30—8 f. m.; st. Värtan 80.

Oscars församling och Djurgården.

Georgii, N. H.; mottagning: Linnégatan 58 n. b., *Ö. Dj.*, tisdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. 211 93.

Katarina församling, området väster om Götgatan.

Svensson, S. A.; mottagning: Blekingegatan 32, *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 29 85.

Katarina och Sofia församlingar, området mellan Götgatan i väster samt Södermannagatan, Katarina kyrkbacke och Stadsgården i öster.

Arvidson, H. A.; mottagning: Mosebacke trappor 1 B, *Sö.*, tisdagar, torsdagar och fredagar 8—8,30 f. m.; rt. Söder 4 15.

Katarina församling, området mellan Södermannagatan, Katarina kyrkbacke i väster samt Renstjärnsgatan och Bondegatan i öster.

Billing, J. M. A.; mottagning: Högbergsgatan 10, n. b. t. h., *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8,15—8,45 f. m.; rt. 213 40; st. Söder 6 19.

Sofia församling, området öster om Renstjärnsgatan och norr om Bondegatan.

Palm, G. E.; mottagning: Folkungagatan 26, n. b., *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 28 75.

Egendomarna Erstagatan 11 A, B & C, Åsögatan 135 A & B, 137 A & B, Sägaregatan 6, 8 & 10.

Andersson, A. O.; Åsögatan 137 B, 2 tr., *Sö.*; träffas vardagar efter kl. 6 e. m.; st. Söder 17 67.

Egendomarna Skänegatan 94, Nytorget 35, Värmdögatan 47, 51 A, 55, 59 & 61.

Andreasson, A.; Värmdögatan 55, *Sö.*; mottag-

ningstid: söndagar 10—11 f. m. och onsdagar 6—7 e. m.; st. Söder 22 04.

Egendomarna Stora Glasbruksgatan 40, Lilla Glasbruksgatan 16, Katarina kyrkbacke 7.

Karlsson, O. A. F.; Lilla Glasbruksgatan 16, *Sö.*; mottagningstid: söndagar 10—11 f. m., onsdagar 6—7 e. m.; st. Söder 15 27.

Egendomen Skänegatan 3.

Lundén, K. Hj.; Skänegatan 3 (huset 3), *Sö.*; mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 6—7 e. m.

Egendomen Bondegatan 74, bostadshus för arbetande kvinnor.

Löfgren, f. Swanberg, Anna, fru; Bondegatan 74, *Sö.*; mottagningstid: måndagar 7—8 e. m., övriga vardagar 10—11 f. m.; st. 319 67.

Egendomarna Bondegatan 68, Klippgatan 24, Skänegatan 101.

Frykman, E. Signe Ch., fröken; mottagning: Klippgatan 24, *Sö.*, vardagar 9,30—11 f. m.; st. 318 99.

Maria församling, sydöstra delen (området öster om Timmermansgatan och söder om Mariagatan — Ragvaldsgatan — Hornsgatan).

Andersson, A. O. W.; mottagning: Peder Myndes backe 6, n. b., *Sö.*, tisdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 23 76.

Maria församling, nordöstra delen (området öster om Timmermansgatan och norr om Mariagatan — Ragvaldsgatan — Hornsgatan).

Holmer, C. O.; mottagning: slusskontoret vid Karl Johans torg, *Sö.*, tisdagar och fredagar 4—5 e. m.; rt. 230 31.

Maria församling, området mellan Timmermansgatan och Ringvägen.

Ekebohm, N. K. K.; mottagning: Prästgårdsgatan 39, *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,45 f. m.; st. Söder 15 79.

Maria församling, området väster om Ringvägen.

Lind, J. T.; mottagning: Brännkyrkagatan 102, *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 7,45—8,30 f. m.; st. 319 28.

Bromma församling, provisoriska bostadshusen.

Nilsson, K. M.; mottagning: Brommavägen 175, Äppelviken, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Tranebergsbro 3 05.

Börshuset.

Wendborg, J., vaktmästare. Träffas i börshuset, *St.*; st. Brunkeb. 30 49.

Bad- och siminrättningen i Norrström.

Stadsfullmäktige beslöt den 13 december 1882, att en kallbad- och siminrättning skulle för stadens räkning anläggas i Norrström väster om Strömsborg. Inrättningen är f. n. utarrenderad till Svenska livräddningssällskapet mot en årlig

arrendesumma av 7,550 kr. Staden bekostar allt underhåll. Sällskapet är skyldigt kostnadsfritt lämna bad och, där så kommer i fråga, simundervisning åt vissa kårer (polispersonalen, brandkårens manskap, vissa vaktmästare m. fl.) samt lärjungar vid skolor och uppfostringsanstalter; för övriga bad får sällskapet uppbära betalning enligt taxa, intagen i kontraktet med staden av den 8 mars 1918.

Föreståndare.

Hanson, P.

Stadsplanekontoret.

Stora Nygatan 2 A, St.; rt. 164 71; st. 25 85.

Från stadsingenjörskontoret (se under byggnadsnämnden) har till fastighetsnämnden överförts den avdelning av kontoret, som haft till uppgift att avgiva infordrade yttranden i frågor om ändring av eller tillägg till stadsplanen, friköp och lösen av ofria tomter, köp och försäljning av mark för stadens räkning.

Stadsplaneingenjör (15)

(nuvarande innehavaren åtnjuter dessutom personligt lönetillägg å 1,200 kr.).

Eggert, G. E.; rt. 164 71; st. 25 85; mottagningstid 10—12.

Ritbiträden (5).

Andersson, Hulda M.; Lindqvist, Ester H. S. K.; Elfving, Ingrid G.; Noréus, Ebba K.

Övriga tjänstemän

(ej å stat).

Virgin, C. Å. A., ingenjör; Harding, C. H., ingenjör; Sellberg, M., amanuens.

Bostadsförmedlingskontoret.

Under fastighetsnämnden sorterar numera även det i sammanhang med hyresnämndernas verksamhet upprättade bostadsförmedlingskontoret. Som emellertid detta kontor beträffande sin personal ännu är nära anslutet till hyresnämndernas centralkansli, har det i kalendern upptagits tillsammans med detta (se sid. 242).

Fastighetskontorets övriga avdelningar.

Myntgatan 4, St.; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44, 25 65; expeditionstid: 10—2,30, lördagar och dag före helgdag 10—2.

Till fastighetsnämnden hava överförts slla å lantegendomsnämndens stat förut upptagna tjänster samt all hos lantegendomsnämnden anställd personal.

Sekreterare och ombudsman (3,000 kr.; ej å stat).

Stäil von Holstein, Ch. Mathilda (t. o. m. den 1 juli 1919); rt. 14 39, 14 46; st. 12 44; mottagningstid: 10—11.

Kamrerare (13).

Rendahl, J. Fr.; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44; mottagningstid: 9—11.

Stadsplaneingenjör (14).

Dahlberg, L. A. (förordnad för 1919); rt. 14 39, 14 46; st. 12 44; mottagningstid: 9—11.

Byggnadskontrollant

(3,300 kr. jämte bostad; ej å stat).

Larson, N. G., tjl., tjjf. Engström, P. E. (se nedan); rt. 14 39, 14 46; st. 25 65; mottagningstid: 9—11.

Byråingenjör

(4,800 kr. jämte bostad och värme; ej å stat).

Malmberg, O. B.; rt. 114 39; st. 90 25; träffas å arbetskontoret vid Alvik 9—10.

Biträdande byråingenjör

(3,600 kr.; ej å stat).

Ericsson, K. W., tf. registrator.

Biträdande ingenjörer

(3,000—3,600 kr.; ej å stat).

Lundvall, Ch.; Pettersson, G. E.; Engström, P. E., tjl. (se ovan); Söderhom, J.

Kontorsskrivare (9).

Nilsson, K. M.

E. o. kontorsskrivare

(1,400 kr.; ej å stat).

Wetterwik, Brita I. M.

Ritbiträden (5).

Bentzer, Carin E. Ch.; Bjuggren, Gunhild M. E.

Skrivbiträde (4).

Vakant, tjjf. Meyer, Elsa A.

Extra biträden

(1,200—1,800 kr.; ej å stat).

Larsson, Karin M.; Hallin, Märta M.; Fors, R. Ebba T.; Fornander, Ellen M. J.

Vice värdar

(1,800—1,980 kr.; ej å stat).

Björkman, C. O.; mottagningstid: 9—11; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44; mottagningstid å Enskede: 1—3; st. Enskede 130; Karlsson, K. H.; st. Enskede 70.

Dessutom två kontorsbud.

Fstn.

Fstn.

Jägmästare
(800 kr.; ej å stat).

Öhrström, C. A.

Skogvaktare
(1,800 kr.; ej å stat).

Lönnbom, K.

Stockholms stads koloniträdgårdsråd.

Med den stora omfattning, som koloniträdgårdsverksamheten numera tagit och ytterligare kan förväntas komma att taga, har det visat sig önskvärt att giva densamma en enhetlig behandling från stadens sida. I detta syfte beslöt dåvarande lantegendomsnämnden den 16 januari 1918 att upprätta ett »*Stockholms stads koloniträdgårdsråd*».

Rådet åligger att i frågor rörande koloniträdgårdsverksamheten tillhandagå fastighetsnämnden och stadens övriga myndigheter med sakkunnig hjälp. Det åligger rådet i sådant avseende bl. a. att yttra sig angående upplåtande av nya koloniträdgårdsområden och i samband därmed föreslagna upplåtelsevillkor, att granska planer och ifrågasatta åtgärder för områdenas iordningsställande, att uppmärksamt följa byggnadsverksamhet och ordningsförhållanden inom koloniträdgårdsområdena och att härvid särskilt handha den av staden utövade kontrollen, att

tillhandahålla billiga typritningar för kolonistugor och övriga erforderliga byggnader samt att i övrigt med uppmärksamhet följa koloniträdgårdsrörelsen inom staden och dess närmaste omgivning samt göra framställningar och vidtaga åtgärder, som kunna anses gagneliga för rörelsens utveckling.

Rådet, av vars medlemmar åtta utses av fastighetsnämnden och en av drätselnämnden, står under överinseende av fastighetsnämnden, till vilken det före den 1 februari varje år skall avlämna berättelse över föregående års verksamhet.

För sitt arbete äger det att anlita fastighetskontoret enligt närmare anvisning av fastighetsnämnden eller fastighetsdirektören.

Instruktion. Instruktion antagen av lantegendomsnämnden den 16 januari 1918.

Ledamöter.

Erikson, K. M., vaktmästare; **Karlsson, W. E.**, assistent, stadsfullm.; **Lind, G. H.**, trädgårdsdirektör; **Lindhagen, Anna J. J.**, barnavårdsinspektör, stadsfullm., vice ordf.; **Meurling, C. H. F.**, fastighetsdirektör, ordf.; **Schager, H.**, Ingeborg S., skolkökslärarinna; **Starck, P. O.**, hyreskontrollant (tillsatt av drätselnämnden); **Söderberg, N. E.**, handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.; **Westholm, J. S.**, stadsarkitekt.

Sekreterare.

Staël von Holstein, Ch. Mathilda.

Viktigare kommunala kommittéer och delegationer.

(Beträffande viktigare kommittéer, tillsatta av nämnder och styrelser, se under dessa.)

Byggnadsordningskommittén.

(Kommitté för utarbetande av förslag till ändringar i byggnadsordningen för Stockholms stad samt byggnadsstadgan för rikets städer.)

I anledning av motion, väckt den 24 sept. 1906, beslöt stadsfullmäktige den 14 jan. 1907 att uppdraga åt en kommitté av fem personer att dels utarbeta förslag till de ändringar i byggnadsordningen för Stockholm, som kommittén funne nödiga, dels ock verkställa utredning om därav betingade ändringar i byggnadsstadgan för rikets städer. Kommittén har under åren 1907—1910 på grundval av ett samtidigt av en kungl. kommitté uppgjort förslag till byggnadsstadga för riket utarbetat ett tämligen fullständigt förslag till ny byggnadsordning; då förslaget till byggnadsstadga emellertid allt fortfarande är föremål för vidare bearbetning, har kommitténs arbete de senaste åren legat nere för att åter upptagas, då byggnadsstadgan fastställts.

Val av ledamöter i kommittén skedde den 25 februari 1907.

Ledamöter.

Backlund, A. R., sundhetsinspektör; **Bengtson**, N. J., byggmästare; **Hammarberg**, J. F., f. d. rådmän, ordf.; **Salin**, K. E., f. d. stadsarkitekt; en vakant.

Av kommittén antagen sekreterare.

Seth, J. K. J., e. o. tjänsteman hos byggnadsnämnden.

Utskärningskommittén.

(Stadsfullmäktiges kommitté för utskärningsärenden.)

Kommittén, som tillsättes för ett år i sänder, är egentligen att betrakta som en kommission för löpande ärendens beredning och har därför införts efter beredningsutskottet (sid. 44).

Industrimonumentskommittén.

(Kommitté för resande i huvudstaden av ett monumentalt konstverk över industrien.)

Sedan en person, som tillsvidare önskade bli va nämnnd (enligt val senare blivit känt, bokbindarmästaren J. A. W. Lindmansson), erbjöd sig att till stadsfullmäktige överlämna en summa av 105,000 kr. att användas till upp-

ställande på lämplig allmän plats i huvudstaden av en staty eller grupp som sinnebild för industrien, beslöt stadsfullmäktige den 18 maj 1908 att med tacksamhet mottaga donationen samt överlämna åt beredningsutskottet att utse ett lämpligt antal personer med uppdrag att mottaga de donerade medlen, anordna pristävlan rörande förslag till det avsedda konstverket samt i övrigt bringa beslutet om dess uppställande till verkställighet. Sedan kommittén anordnat en pristävlan, beslöt den i mars 1911 i princip godkänna konstnären Carl Milles' förslag »Naturkraft», under villkor att monumentet kunde utföras för det belopp, som står till kommitténs förfogande. Kommittén avgav den 25 jan. 1915 till stadsfullmäktige utredning och förslag. På grund av inträdda prisstegringar och andra mel-lankommande hinder kunde emellertid förslaget ej komma till utförande. Kommittén har på grund därav den 27 jan. 1919 framlagt ett nytt förslag till industrimonument, likaledes utarbetat av herr Milles (se bubih. n:r 62 för 1919), vilket av stadsfullmäktige den 2 juni 1919 antagits till utförande.

Val av ledamöter i kommittén skedde den 21 maj 1908.

Ledamöter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm.; **Cederborg**, A., direktör, stadsfullm., ordf.; **Clason**, I. G., byggnadsråd; **Lallerstedt**, E. J., professor; **Lilja**, S. A. J., hovintendent.

Stadsplanekommissionen.

Bollhusgränd 1, St.; rt. 140 45; st. 141 45.

Stadsfullmäktige uppdrogo den 29 mars 1909 åt drätsel-nämndens första avdelning och byggnadsnämnden att efter utredning genom en kommitté av två ledamöter från vardera av nämnda myndigheter, byggnadschefen, stadsingenjören, stadsarkitekten, en i stadsplanefrågor sakkunnig ledamot och tre av stadsfullmäktige valda ledamöter utarbeta förslag till revision av stadsplanerna.

Se härom för övrigt ovan under byggnadsnämnden (sid. 131), där den utförligare redogörelsen för kommissionen ansetts böra inflyta i där lämpligt sammanhang.

Stadsfullmäktiges valkommitté.

Ang. denna kommitté, som har till uppgift att bereda vissa val inom stadsfullmäktige, se sid. 44.

**Kom-
mitté-
er.**

Bangårdsdelegerade.

*(Delegerade för underhandlingar med
staten ang. bangårdsförhållandena i
Stockholm m. m.)*

Sedan den av kungl. maj:t den 8 mars 1901 tillsatta bangårdskommittén i september 1905 avgivit sitt förslag till omgestaltning av bangårdsförhållandena i Stockholm, det s. k. Skanstulls-förslaget, huvudsakligen gående ut på västra stambanans inledande å broar på segelfri höjd över Årstaviken och Riddarfjärden samt därifrån till Karlberg och sålunda införande norr ifrån till centralstationen, och kungl. maj:t i juli 1907 uppdragit åt järnvägsstyrelsen att utreda möjligheten av en kortare förbindelseled mellan Södermalm och Norrmalm under förutsättning av en ny förbindelseled mellan Mälaren och Saltsjön genom Hammarbysjö, har järnvägsstyrelsen den 27 oktober 1910 efter samarbete med av drätsel-nämnden utsedda sakkunniga avgivit förslag till omgestaltning av bangårdsförhållandena i Stockholm, ny ingångslinje för västra stambanan, inledande av vissa förortsbånar etc., varöver kungl. maj:t infordrat stadsfullmäktiges yttrande.

Då emellertid chefen för civildepartementet av kungl. maj:t bemyndigats att utse tvänne delegerade att med representanter för Stockholms stad vidare underhandla i frågan, innan stadsfullmäktige avgäve slutligt yttrande, beslöt stadsfullmäktige den 10 februari 1911 med beto-nande av underhandlingarnas preliminära karaktär utse tvänne delegerade att med de av staten utsedda föra underhandlingar, vartill det i remissen avsedda ärende finnes giva anledning, med rätt för de delegerade att tillkalla sakkunniga till sitt biträde.

På grund av ändrade förhållanden hava bangårdsdelegerade tillsvidare upphört att fungera. Några sammanträden hava icke sedan år 1914 avhållits. Av nedan nämnda, av stadsfullmäktige den 10 febr. 1911 valda delegerade, har herr Lamm den 16 okt. 1913 av sagt sitt uppdrag.

*De ursprungligen utsedda delegerade
voro:*

*Av stadsfullmäktige utsedda dele-
gerade.*

Kinander, C. E., direktör, riksgäldsfullm:s ordf.;
Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.

*Av chefen för civildepartementet ut-
sedda delegerade.*

Pegelow, F. W. H., f. d. generaldirektör; von
Sydow, O. F., landshövding.

Arbetarkommittén.

*(Kommitté för frågan om ordnandet av
förhållandena mellan staden och dess ar-
betare.)*

*Sammanträder i drätselnämndens lokal,
Stora Nygatan 2 B, St.*

Frågan om kommunens förhållande till sina arbetare har stått på dagordningen sedan år 1897, då en motion väcktes hos stadsfullmäktige om pension åt stadens arbetare. Frågan gjordes av beredningsutskottet till föremål för en utredning av särskilda delegerade, som i sitt år 1902 av-givna betänkande tillstyrkte såväl pension som invaliditetsunderstöd enligt vissa av dem upp-gjorda grunder åt stadens samtliga arbetare (även säsongarbetare). De av vederbörande kom-munala myndigheter över förslaget avgivna yt-tranden hänskötes till en ny kommitté, som ytterligare utarbetade det äldre förslaget. I ett gemensamt yttrande över den sistnämnda kom-mitténs betänkande framkastade stadens arbets-chefer år 1906 den tanken, att endast ett mindre antal för vederbörande verk oundgängligen nöd-vändiga »stamarbetare» borde erhålla de ifråga-satta förmånerna.

År 1908 väcktes hos fullmäktige ett förslag om utarbetande av en löneplan för arbetare, an-ställda hos gas-, elektricitets-, vattenlednings- och renhållningsverken. På förslag av styrelsen för gas- och elektricitetsverken gjordes denna motion till föremål för en gemensam utredning av arbetscheferna jämte stadskamreraren, som också den 25 april 1910 avlämnade ett »förslag till stamanställning vid Stockholms stads verk och arbeten» jämte förslag till pensionering av de stamanställda. Stamanställning skulle enligt förslaget tillkomma endast den kvalificerade drifts- och arbetspersonal, som vore oundgäng-ligen behövlig för vissa regelbundet återkom-mande, viktigare kommunala arbeten. Dessa arbetare skulle erhålla en ställning, som när-mast motsvarade tjänstemännens, med bestämda ålderstillägg, pension, semester etc.

Frågan om stamanställning behandlades hos stadsfullmäktige den 28 april 1913 och gällde då närmast gas- och elektricitetsverken. Be-redningsutskottet hade tillstyrkt antagande av bestämmelser om stamanställning för vissa av dessa verks arbetare samt hemställt om tillsät-tande av en kommitté för ordnande av övriga arbetarfrågor. Detta förslag bifölls emellertid icke. I överensstämmelse med en i utskottet avgiven reservation beslöt stadsfullmäktige i stället utse en kommitté av sju bland sina ledamöter för utredning och uppgörande av för-slag rörande ordnandet av förhållandena mellan staden och dess arbetare. Den 19 febr. 1917 beslöt stadsfullmäktige att vid uppkommande vakans ledamot skulle få väljas även utom stads-fullmäktiges egen krets.

Val av ledamöter ägde rum den 30 maj 1913; kompletteringsval skedde den 17 maj 1915 samt den 7 maj och 19 nov. 1917.

Kommittén har den 13 mars 1918 avgivit ett första betänkande (bubih. nr 47 för 1918).

Ledamöter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm.; Ceder-borg, A., direktör, stadsfullm., ordf.; Hjorth, J.

E., direktör; **Karlsson, W. E.**, assistent, stadsfullm.; **Nilsson, F. O. V.**, bageriäldre, stadsfullm.; **Nordgren, F. L.**, förtroendemän; **Paues, E. W.**, ombudsman hos Svenska textilindustri-förbundet.

Av kommittén antagen sekreterare.

Malm, F., biträdande sekreterare och ombudsman hos vattenfallsstyrelsen.

Biträdande sekreterare.

Ekeröth, E. G., tf. aktuarie i socialstyrelsen.

Pantlänekommittén.

(Kommitté för utredning om åtgärder mot pantsättning av kläder och sängkläder.)

I en hos stadsfullmäktige år 1912 väckt motion hemställdes, att fullmäktige ville uppdraga åt fattigvårds- och hälsovårdsnämnderna att verkställa undersökning, huruvida och i vad mån det nuvarande systemet att mot pant av kläder och sängkläder utlåna penningar mot hög ränta kan innebära skada i hygieniskt och ekonomiskt hänseende för den enskilda och därigenom för staden som kommun, samt därefter vidtaga de åtgärder, förhållandena påkalla. Sedan yttranden infordrats från de i motionen omtalade nämnderna, av vilka i synnerhet fattigvårdsnämnden kraftigt betonade vikten av en ändring i berörda avseende, beslöt stadsfullmäktige den 13 maj 1913 att tillsätta en kommitté av tre personer för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande de åtgärder, som kunna vidtagas till förhindrande i möjligaste mån av pantsättning av kläder och sängkläder.

Valet skedde den 30 maj 1913; kompletteringsval förrättades den 20 okt. s. å. och 5 febr. 1917.

Ledamöter.

Cederborg, A., direktör, stadsfullm., ordf.; **Hedin, Alma I. S.**, fröken; **Tengdahl, K. A.**, ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare.

Silow, S. A. H., föreståndare för stadens rättshjälpskontor.

Kommunala omorganisationskommissionen.

(Kommission för granskning av det s. k. Rabeska förslaget.)

Med föranledande av en år 1911 väckt motion beslöt stadsfullmäktige den 28 maj 1912 bemyndiga beredningsutskottet uppdraga åt lämplig person att framlägga förslag till omorgani-

sation av Stockholms kommunalförvaltning. Uppdraget lämnades den 30 i samma månad åt vice häradshövdingen, bankdirektören **P. R. Rabe**, som den 26 mars 1914 till beredningsutskottet avgav sitt förslag.

Den 23 april s. å. beslöt utskottet, samtligt som förslaget sändes på remiss till nämnder och styrelser med begäran om utlåtande före årets slut, att tillsätta en särskild kommission för ytterligare förberedande behandling av ärendet. Ordförande och tvenne ledamöter skulle utses av utskottet, varjämte drätselnämndens båda avdelningar, hälso- och fattigvårdsnämnderna, gas- och elektricitetsverkens styrelse samt lantegendomsnämnden skulle anmodas utse var sin representant; dessutom skulle förslagens upphovsman erbjudas medlemskap.

Anm. Kommissionens verksamhet ligger f. n. nere i avvaktan på bl. a. de åtgärder, som förordas av kommitténs för finans- och fastighetsstyrelser samt hamnkommitténs betänkanden och förslag (se nedan sid. 221).

Ledamöter.

Ordf. vakant, **Rabe, P. R.**, bankdirektör, **Welin, K. G. A.**, trafikdirektör, en vakant (valda av beredningsutskottet); **Lamm, H. F.**, grosshandlare, stadsfullm. (vald av drätselnämndens första avd.); **Dahlberg, A. E.**, rådmän (vald av drätselnämndens andra avd.); **Andersson, L. I.**, förste stadsläkare (vald av hälsovårdsnämnden); **Sundberg, G. E.**, justitieråd (vald av fattigvårdsnämnden); **Dahlander, R.**, direktör (vald av gas- och elektricitetsverkens styrelse); **Lindhagen, C. A.**, borgmästare, stadsfullm. (vald av lantegendomsnämnden).

Av kommissionen antagen sekreterare.

Lindstedt, G. F., hovrättsråd.

Stockholms arbetslöshetskommitté.

(Kommitté för förebyggande av arbetslöshet och mildrande av dess verkningar.)

Då den av världskriget framkallade ekonomiska krisen kunde väntas medföra en omfattande arbetslöshet, anvisade 1914 års senare riksdag ett förslagsanslag av 5 milj. kr., avsett att utgå som bidrag till kommunerna vid understödjande av arbetslösa. Villkoren för erhållande av bidrag fastställdes i en kungl. kungörelse den 28 sept. 1914. Redan dessförinnan hade kungl. maj:t i ett cirkulär den 18 ang. 1914 anbefallt tillsättande av arbetslöshetskommittéer i de olika kommunerna.

I huvudstaden fanns vid krisens början tillsatt den s. k. »Centrala understödskommittén», vilken sammanslutning medelst frivilliga arbetskrafter upprättat ett antal s. k. »hjälpbyråer» med uppgift att till mobiliserades familjer utdela understöd av kommunala och enskilda medel. Till denna sammanslutning av

Kommittéer.

frivilliga arbetskrafter beslöt man anknäta organisationen för arbetslöshetsunderstöds utdelande. På förslag av en kommitté, tillsatt av Centrala understödskommittén och stadsfullmäktiges beredningsutskott, fastställde stadsfullmäktige den 4 nov. 1914 grunderna för arbetet och uppdrog åt den så sammansatta kommittén att fungera som kommunal arbetslöshetskommitté.

Genom 16 olika hjälpbyråer med var sin nämnd utdelades under tiden 9 nov. 1914—30 april 1915 arbetslöshetsunderstöd till ett sammanlagt belopp av 528,698: 09 kr. Sedermera har arbetslöshet icke varit rådande i sådan omfattning, att utdelande av understöd ansetts behöfligt. På framställning av arbetslöshetskommittén hava emellertid stadsfullmäktige anvisat medel till igångsättande av arbeten för arbetslöshetens motverkande. Arbetslöshetskommittén fungerar dock fortfarande, varjämte kommittén sökt bevara möjligheten att disponera för hjälpbyråerna använda arbetskrafter och lokaler för eventuellt framtida behov.

Sedan till följd av brödsädesregleringens genomförande (se sid. 201) arbetslöshet uppstått bland *bageriarbetarna*, anslögo stadsfullmäktige den 19 febr. 1917 20,000 kr. till understöd. Kommittén beslöt därefter öppnandet av en hjälpbyrå fr. o. m. den 26 i samma månad. En nämnd för fördelning av understöden utsågs av centrala understödskommittén. Understöden utgå numera med 3 kr. för man och hustru tillhopa, 2 kr. för ensam person, som fyllt 18 år, och 1,20 kr. för ensam person över 15 men under 18 år samt 60 öre för varje inom eller utom äkten-skapet fött barn, allt per dag, och vidare 1,50 kr. per dag, under en tid av högst 90 dagar, för arbetslös, som beredes ett för hans utbildning och förutsättningar främmande arbete, varigenom han icke från början förmår vinna rimlig utkomst, samt slutligen högst 1 kr. per dag för arbetslös manlig familjeförsörjare, som på annan ort än hemorten erhåller arbete mot avlöning, som är otillräcklig för att å hemorten jämväl underhålla familjen, vilket sistnämnda belopp kan utgå med högst 1,50 kr. per dag, därest barn finnas och ömmande omständigheter föreligga. Av dessa belopp utgår hälften av kommunens medel, återstoden av statsmedel i överensstämmelse med föreskrifterna i kungl. kungörelsen den 19 maj 1916 (med ändring den 16 aug. 1918).

Den 7 maj 1917 anslögo stadsfullmäktige ett belopp av 75,000 kr. till arbetslöshetsunderstöd, därav 40,000 till understöd åt arbetslösa *maleriarbetare*. För dessa öppnades en särskild hjälpbyrå.

Den 18 febr. 1918 beslöto stadsfullmäktige bemyndiga kommittén att av till dess förfogande stående medel disponera dels 4,500 kr. till inrättande av en mekanisk yrkeskurs för arbetslösa bagare och målare m. fl., dels högst 2,500 kr. såsom bidrag till en av föreningen Kvinnornas uppbåd anordnad sömnadsverkstad för arbetslösa kvinnor.

Den 18 mars 1918 beslöto stadsfullmäktige medgiva, att av de till kommitténs förfogande ställda medel understöd efter samma grunder, som tillämpas vid kommitténs redan pågående verksamhet, finge utbetalas även till arbetslösa *bleck- och plåtslageriarbetare* i Stockholm. Den 27 juni 1918 anslögo stadsfullmäktige ytterligare 100,000 kr. till fortsättande av understödsverksamheten och dess utsträckande även till arbetslösa *järn- och metallindustriarbetare*, med rätt för kommittén att vid trängande behov lämna understöd även till andra kategorier. För behandling av dessa frågor har tillsats en särskild nämnd, som även övertagit handläggningen av ärenden rörande bleck- och plåtslageriarbetare.

På grund av den starka ökning i arbetslösheten, som inträdde i början av år 1919, anslögo stadsfullmäktige den 3 mars 1919 ett belopp av 500,000 kr. att vid behov användas till igångsättande av nödhjälpsarbeten. Vissa nödhjälpsarbeten hava numera även igångsatts på kommitténs initiativ. Den 3 och 31 mars 1919 hava stadsfullmäktige beviljat ytterligare 100,000 kr. till den av arbetslöshetskommittén bedrivna understödsverksamheten.

Beredningsutskottets val av ledamöter i kommittén skedde den 4 nov. 1914 och kompletteringsval förrättades av stadsfullmäktige den 2 april och 21 maj 1917. Den 3 juni 1918 beslöto emellertid stadsfullmäktige att kommittén i sin helhet skulle utses genom årliga val av fullmäktige. Nyvalet ägde rum samma dag och gäller för tiden till utgången av juni månad 1919. Ordföranden är utsedd av överståthållarämbetet för samma tid. Fyllnadsval har ägt rum den 5 maj 1919.

Ordförande.

von Schulzenheim, C. H. J., byråchef i riksförsäkringsanstalten.

Ledamöter.

Kinberg, A. G. H., byggnadschef; Kinmanson, H. S., byrådirektör, stadsfullm.; af Klintberg, Gertrud M. K., fröken, föreståndarinna; Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.; Linde, N., förtroendeman, stadsfullm.; Norén, A. J. N., byggnadsingenjör, stadsfullm.; Paues, E. W., ombudsman; Thorberg, J. A. J., sekreterare, stadsfullm.; Wedberg, Ebba Ch., fröken, kassaförvaltare; Wiberg, E. A., förtroendeman, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare.

Anderberg, G. H. A., amanuens hos drätsel-nämnden; rt. 164 75; st. 10 35.

Hjälphyran för bageriarbetare.

*Vasagatan 11, C.; st. 63 51; expediti-
onstid: 9—12.*

Nämnd.

Falk, H. A., handlande; Karlsson, W. E., assistent, stadsfullm. (suppl.); af Klintberg, Gert-

rud M. K., fröken, föreståndarinna; **Lange**, E., kassör, stadsfullm., ordf.; **Lagergren**, D. G., bageriarbetareförbundets kassör; **Lind**, G. H., trädgårdsdirektör (suppl.); **Lyberg**, H. V., bagarmästare; **Sundvall**, J. A., ordförande i bageriarbetarefackföreningen; **Wallberg**, K. J., bagarmästare.

Hjälphyran för måleriarbetare.

*Vasagatan 11, C.; st. 63 51; expediti-
tions-tid: 9—12.*

Nämnd.

Bergvall, A. O., kassör i Svenska måleriarbetareförbundets Stockholmsavdelning; **Belin**, P., målarmästare (suppl.); **Billing**, f. Wulff, Ella, fru, förestånderska; **Hagman**, E. O., förtroendeman; **Larsson**, O. E., folkskollärare, stadsfullm. (suppl.); **Liander**, M. E., grosshandlare, stadsfullm.; **Ljungqvist**, B. O., ombudsman (suppl.); **Löfgren**, A., sekreterare; **Rosén**, J. O., målarmästare; **Svensson**, P., målarmästare; **Törnell**, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm.

Hjälphyran för arbetare inom järn- och metallindustrin.

*Vasagatan 11, C.; st. 63 51; expediti-
tions-tid 9—12.*

Nämnd.

Andersson, K. G., filare; **Brundin**, E. J., disponent; **Deurell**, P. O. O., direktör; **Liander**, M. E., grosshandlare, stadsfullm.; **Nyberg**, A. V., expeditör; **Paues**, E. W., ombudsman; **Pettersson**, C. A. H., metallarbetare; **Wahl**, G. A., montör, stadsfullm.; **Ågren**, G. R., direktör.

Hjälphyran för bleck- och plåtslageriarbetare.

*Vasagatan 11, C.; st. 63 51; expediti-
tions-tid: 9—12.*

Nämnd.

Tillsvidare gemensam med hjälphyran för järn- och metallindustriarbetare (se ovan).

Föreståndare för hjälphyrderna.

Flinth, J.

Poliskommittén.

*(Kommitté för utredning ang. möjlig-
heterna till förenklingar och besparingar
inom polistjänsten.)*

I en hos stadsfullmäktige den 29 juni 1914 väckt motion hemställdes om en ingående och allsidig utredning ang. möjligheterna till förenklingar och besparingar inom polistjänsten. Med anledning därav beslöto stadsfullmäktige

den 22 mars 1915 tillsätta en kommitté om fem personer för att verkställa en dylik utredning. Tre av kommitténs ledamöter skulle tillsättas av fullmäktige, varefter överståthållarämbetet skulle inbjudas utse de två återstående.

Val av stadsfullmäktiges ledamöter ägde rum den 22 mars 1915; kompletteringsval skedde den 7 febr. 1916, 5 febr. 1917 och 27 juni 1918. Kommittén konstituerade sig den 12 april 1915 och avgav den 4 dec. 1916 första delen av sitt betänkande (bubih. nr 222 för 1916) samt den 31 dec. 1918 andra delen (bubih. nr 88 för 1918). Dessutom har kommittén avgivit yttranden i mindre frågor (se bubih. nr 126 för 1917 samt 26 och 60 för 1918).

Av stadsfullmäktige utsedda ledamöter.

Hernblom, A. G., rådman; **Lidman**, C., överlärare, stadsfullm.; **Tengdahl**, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm., ordf.

Av överståthållarämbetet utsedda ledamöter.

Ekström, G. L. V., poliskommissarie; **Lidberg**, C. G., andre stadsfiskal.

Av kommittén antagen sekreterare.

Lundberg, J. B. Y., notarie hos överståthållarämbetet för polisärenden.

Stockholms stads bostadskommitté.

(Kommitté för utredning ang. kommunala åtgärder mot oskälighyresstegring samt mot den inträdda bostadsbristen.)

I och med inrättandet av fastighetsnämnden har den i april 1916 tillsatta bostadskommittén upphört att fungera och dess verksamhet överflyttats till fastighetsnämnden (se sid. 212).

(Rörande kommitténs framställningar och skrivelser under 1918 se bubih. nr 5, 18, 25, 149 och 163 samt buntl. nr 16 och 36 för 1918.)

Hamnkommittén.

(Kommitté för utredning ang. omorganisering av Stockholms hamnförvaltning.)

Denna i maj 1916 tillsatta kommitté har numera upphört, då dess uppdrag slutförts i och med överlämnandet till stadsfullmäktige av kommitténs den 19 december 1918 avgivna utlåtande med förslag till ny instruktion för hamnstyrelsen m. m. (se bubih. nr 16 för 1919).

Kommittén för finans- och fastighetsstyrelser.

(Kommitté för utredning i fråga om inrättande av en kommunal finansstyrelse och en särskild fastighetsstyrelse.)

Med anledning av väckt motion beslöto stadsfullmäktige den 28 juni 1917 uppdraga åt en

Kommittéer.

kommitté på fem personer att på grundvalen av det av v. häradshövdingen P. R. Rabe utarbetade förslaget till omorganisationsplan för kommunalförvaltningen och de däröver likaväl som över motionen i fråga avgivna yttrandena uppgöra och till stadsfullmäktige, så fort ske kunde, inkomma med förslag till sådan förändrad organisation av Stockholms stads förvaltningsmyndigheter, att drätselnämndens första avdelning ombildades till en verklig finansstyrelse och i sammanhang därmed drätselnämndens och lantegendomsnämndens fastighetsförvaltningar sammanfördes under en fastighetsstyrelse, med rätt för kommittén att vid utförandet av sitt uppdrag anlita sakkunnigt biträde. (Jfr kommunala omorganisationskommissionen, se sid. 219.)

Val av kommitténs ledamöter skedde den 28 juni och kompletteringsval den 15 okt. 1917.

Kommittén avgav den 6 april 1918 betänkande med förslag till omorganisation av stadens fastighetsförvaltning genom inrättande av en fastighetsnämnd (bubih. n:r 70 för 1918) samt den 5 mars 1919 betänkande med förslag i fråga om den centrala stadsförvaltningens omorganisation (bubih. n:r 40 för 1919), varmed kommitténs uppdrag torde anses slutfört.

Ledamöter.

Berglund, J. E., kassör, stadsfullm.; **Borgström, A. G. S.**, justitieråd, stadsfullm., ordf.; **Juhlin-Dannfelt, C. G.**, vice auditör, stadsfullm.; **Norén, A. J. N.**, byggnadsingenjör, stadsfullm.; **Stockman, G.**, bankdirektör.

Stadsfullmäktiges badhuskommitté.

(Kommitté för utredning i fråga om ytterligare kommunala badanläggningar i huvudstaden.)

I tvenne år 1916 väckta motioner föreslogos utredningar om kallbadinrättningar dels i den vik av Mälaren, som ligger söder om Tranebergsbro, dels vid lämplig plats utefter norra stranden av Årstadjön.

Med anledning av dessa motioner beslöt stadsfullmäktige den 7 maj 1917 tillsätta en kommitté av tre ledamöter med uppdrag att verkställa utredning samt till stadsfullmäktige avgiva förslag till plan för ordnandet av Stockholms badfråga och att särskilt fortast möjligt framkomma med förslag till anordnandet av friluftsbadplatser. Kommittén har numera i det närmaste slutfört sin utredning om kallbadhusfrågan och utarbetat en plan för tidsenliga friluftsbad, varefter den har för avsikt att upptaga frågan om varmbadhus och i sammanhang därmed om tvättinrättning för allmänheten. (Jfr kommitténs utlåtanden m. m. i bubih. n:r 195 för 1917, 3 för 1918 och 21 för 1919) samt buntl. n:r 251 för 1919.) Stadsfullmäktige beslöt den 19 maj 1919 att tillsätta ytterligare två ledamöter i kommittén.

Val av ledamöter i kommittén skedde den 7 maj 1917 och kompletteringsval den 13 maj 1918 samt den 19 maj 1919.

Ledamöter.

Gyllenhammar, C. A. M., förste brandlöjtnant; **Johansson-Wisborg, Anna S.**, fru, stadsfullm.; **Kinmanson, H. S.**, byrådirektör, stadsfullm.; **Magnusson, G. G.**, bankdirektör, stadsfullm. ordf., ordf.; **Mårtenson, M.**, fanjunkare.

Av kommittén kallade sakkunniga ledamöter.

Bergvall, E., direktör, stadionchef (se nedan); **Fröman, N. O.**, byråingenjör.

Av kommittén antagen sekreterare.

Bergvall, E., direktör, stadionchef (se ovan).

Stadsfullmäktiges tvättkommitté.

(Kommitté för utredning i fråga om centralisation av anordningarna för tvätt vid de kommunala inrättningarna.)

Efter initiativ av livsmedelsnämndens spar-samhetskommitté beslöt stadsfullmäktige den 15 okt. 1917 tillsätta en kommitté av tre personer med uppdrag att verkställa utredning samt framlägga förslag i frågan om en centralisation av anordningarna för tvätt vid de kommunala inrättningarna.

Val av kommitténs ledamöter skedde den 15 okt. 1917.

Kommittén har den 4 mars avgivit sitt betänkande med utredning och förslag (se bubih. n:r 38 för 1919).

Ledamöter.

Kinmanson, H. S., byrådirektör, stadsfullm., ordf.; **Petri, H. M.**, syssloman; **Zetterlund, A. V.**, syssloman.

Av kommittén antagen sekreterare.

Ericsson, K. E., f. d. byråchef.

Hissinspektionskommittén.

(Kommitté för utredning angående revision av föreskrifterna rörande hissar.)

I en vid stadsfullmäktiges sammanträde den 16 februari 1914 väckt motion hemställdes om vidtagande av nödiga åtgärder för omarbetande av hissförordningen i ändamål dels att förenkla hissinspektionen, dels att få de tekniska bestämmelserna ändrade och förtydligade. Beredningsutskottet beslöt den 17 januari 1918 att hänskjuta denna fråga till en kommitté för utredning.

Val av ledamöter skedde den 24 januari 1918.

Ledamöter.

Graham, P. S., ingenjör; Norén, A. J. N., byggnadsingenjör, stadsfullm., ordf.; Rossander, C. A. J., civilingenjör.

Av kommittén antagen sekreterare.

Ödman, K. R., ingenjör.

Skrubbakommittén.

(Kommitté för behandling om frågan om omorganisation av uppfostringsanstalten vid Skrubba.)

Barnavårdslagen av den 13 juni 1902 ålägger folkskoleledningen i egenskap av barnavårdsnämnd att taga vård om vanartade och i sedligt avseende försummade barn inom Stockholm och lämnar dessutom vissa föreskrifter angående inrättande av skyddshem för dylika barn. I anledning härav hemställde 1902 dåvarande folkskoleöverstyrelsen, att stadsfullmäktige måtte låta upprätta ett skyddshem samt angiva, om någon av stadens uppfostringsanstalter, in till dess detta skett, kunde begagnas som skyddshem. Fattigvårdsnämnden yttrade sig häröver efter särskild kommittéutredning den 16 mars 1909 och föreslog att ombilda uppfostringsanstalten vid Skrubba till ett skyddshem för gossar. Efter behandling inom d. v. folkskoleöverstyrelsen och beredningsutskottet hänsköts ärendet till en av överstyrelsen tillsatt kommitté för fullständig utredning. I samarbete med av fattigvårdsnämnden utsedda delegerade framlade denna ett förslag den 12 april 1913. Vid behandling inom beredningsutskottet beslöts år 1915 att låta frågan vila på grund av prisstegringen på byggnadsmaterial.

Emellertid ha fattigvårdsnämndens revisorer år efter år riktat anmärkningar mot i främsta rummet de lokala förhållandena vid uppfostringsanstalten i fråga och framställde senast i sin berättelse över 1916 års förvaltning krav på fullständig omorganisation och nydaning av anstalten. Med anledning härav beslöt beredningsutskottet den 31 januari 1918 att tillsätta en kommitté av tre personer för behandling av frågan om omorganisation av uppfostringsanstalten vid Skrubba till en modern skyddsanstalt.

Beredningsutskottets val av ledamöter skedde den 7 febr. 1918 och fyllnadsval den 5 sept. s. å.

Kommittén avgav den 30 okt. 1918 sitt betänkande med förslag, att anstalten under den förändrade benämningen »Stockholms stads uppfostringsanstalt vid Stensviken» skulle förläggas under barnavårdsnämnden i stället för under fattigvårdsnämnden, samt att vissa nybyggnads- och ändringsarbeten skulle utföras vid anstalten m. m. (se bubih. n:r 209 för 1918).

Ledamöter.

Lund, D. J., direktör vid åkerbrukskolonien å Hall; Magnusson, G. G., bankdirektör, stads-

fullm.:s ordf.; Norén, A. J. N., byggnadsingenjör, stadsfullm., ordf.

Suppleant.

Thysell, S., pastor.

Av kommittén antagen sekreterare.

Lund, D. J. (se ovan).

Stadsfogdekommittén.

(Kommitté för utredning av vissa frågor rörande stadsfogdarna med underlydande personal.)

Stadsfullmäktige beslöt den 17 dec. 1917 att åt en kommitté av fem personer, av vilka stadsfullmäktige skulle utse tre, medan överståthållarämbetet skulle inbjudas att utse de två återstående, uppdraga att skyndsamt inkomma med utlåtande och förslag om behövliga ändringar i grunderna för indrivning av utskylder och avgifter eller andra stadsfogdarna med underlydande personal åliggande göromål, om dessa göromåls lämpliga fördelning, om de behövliga arbetskrafterna samt om ändrad reglering för dessa, såväl i vad angår stadsfogdarna som underlydande personal, av avlöningsförhållanden m. m.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter skedde den 18 febr. 1918 och fyllnadsval den 17 och 27 juni samt den 21 okt. 1918.

(Av kommittén avgivet yttrande: se buhtl. n:r 268 för 1918.)

Av stadsfullmäktige utsedda ledamöter.

Heijne, E. W., advokat, stadsfullm.; Lindblad, E. L., vice direktör; Welin, K. G. A., trafikdirektör, ordf.

Av överståthållarämbetet utsedda ledamöter.

Boalt, A., notarie vid överståthållarämbetets kansli; Levander, J. A., andre stadsfogde.

Av kommittén antagen sekreterare.

Mellström, K. H. S., biträde hos förste stadsfogden.

Delegerade för sinnessjukvårdspersonalens lönerreglering.

(Hälsovårds- och fattigvårdsnämndernas samt lönenämndens delegerade för utredning och förslag rörande den vid stadens sinnessjukvård anställda personalens anställnings-, tjänste- och löneförhållanden.)

Med anledning av en hos stadsfullmäktige den 18 juni 1917 väckt motion om utredning rörande sinnessjukvårdspersonalens ställning beslöt fullmäktige den 18 februari 1918 uppdraga åt hälsovårdsnämnden, fattigvårdsnämnden och lönenämnden att genom dele-

Kommittéer.

Kommitteer.

gerade, en för varje nämnd, verkställa utredning om den vid Stockholms stads sinnessjukvård anställda vårdarepersonalens anställnings-, tjänste- och löneförhållanden samt att snarast möjligt till stadsfullmäktige inkomma med det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Delegerade.

Andersson, P., folkskollärare (utsedd av hälsovårdsnämnden); **Böhme, A. G.**, prakt. läkare (utsedd av fattigvårdsnämnden); **Widtskiöld, J.**, kamrerare, ordf. (utsedd av lönenämnden).

Av delegerade antagen sekreterare.

Zetterlund, G. E., tf. bokhållare i fattigvårdsnämnden.

Biografkommittén.

(Kommitté för utredning rörande åtgärder mot biografernas skadliga inverkan på barn.)

I en hos stadsfullmäktige den 30 mars 1917 väckt motion hemställdes, att fullmäktige måtte hos överståthållarämbetet anhålla om vissa åtgärder i syfte att motverka biografernas skadliga inverkan på barn, särskilt utfärdande av reglerande bestämmelser rörande barns biografbesök, samt hos statsmakterna anhålla om biografcensurens ytterligare skärpning. I anledning av motionen hemställde beredningsutskottet om ett mindre anslag till folkskoledirektionen för utövande av kontroll över efterlevnaden av nu gällande bestämmelser om barns tillträde till biograf föreställningar. Sedan ärendet emellertid av stadsfullmäktige den 18 febr. 1918 återremitterats till beredningsutskottet, beslöt detta den 7 mars s. å. att hänskjuta frågan för ytterligare utredning till en kommitté på fem personer. (Kommittén väntas komma att avgiva sitt betänkande på hösten 1919.)

Val av kommitténs ledamöter skedde den 7 mars 1918.

Ledamöter.

Bratt, I., med. dr., direktör; **Hemberg, O. O.**, direktör; **Hårleman, G. R.**, polismästare, ordf.; **Svedelius, C.**, rektor; **Törnell, f. Weber, Gert-rud**, fru, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare.

Rydholm, K. O. K., amanuens.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet.

(Kommitterade för vård av Stockholms stads natur, dess estetiska intressen och kulturella minnesmärken m. m.)

I en 1915 hos stadsfullmäktige väckt motion föreslogs tillsättande av ett särskilt kommunalt råd för vård av Stockholms stads natur, dess estetiska intressen och kulturella minnesmärken och om andra åtgärder för ett allmännare tillgodogörande för befolkningen av vad som skänker bostadplatserna skönhet och trevnad. Med an-

ledning därav beslöt stadsfullmäktige den 19 mars 1917 att tillsätta en kommitté av tre på detta område kompetenta personer för att utreda och framlägga förslag, huru de i motionen framförda synpunkterna bäst och mest praktiskt måtte kunna fränjas. Kommittén avgav i november 1917 sitt betänkande (bubih. nr 141 för 1917). Vid behandling av detta betänkande beslöt stadsfullmäktige den 18 mars 1918 att tillsätta sju kommitterade jämte två suppleanter (ett »naturskydds- och konstråd») med uppgift att som rådgivare åt under stadsfullmäktige lydande utskott, nämnder, styrelser och kommittéer utreda och avgiva förslag i frågor rörande bl. a. Stockholms natur, naturminnen och parkväsen, staden tillhöriga konstverk, utsmyckning av byggnader, gator, torg m. m., skyltanordningar, uppställande av kiosker, stånd och mindre byggnader, namn på gator, torg, byggnader m. m., skolundervisning och annat upplysningsarbete i fråga om naturskydd och skönhetsvård, stadens samlingar av konst, konstartindustri och konsthantverk samt andra liknande frågor, som hänskjutas till rådets bedömmande. Åt de kommitterade gavs tillika i uppdrag att framlägga förslag till reglemente för sin verksamhet och till utgiftsstat efter den erfarenhet, som kan vinnas under organisationens mer provisoriska fungerande.

Val av ledamöter i rådet ägde rum den 17 dec. 1918, sedan dessförrinnan förslag inhämtats från olika sakkunniga myndigheter och korporationer å till ifrågavarande uppdrag lämpliga personer. Rådet har 1919 beslutat antaga namnet »Rådet till skydd för Stockholms skönhet».

Ledamöter.

Bendixson, I. O., professor, stadsfullm., v. ordf.; **Curman, J. S.**, byggnadsråd; **Lallerstedt, E. J.**, professor; **Laurin, C. G.**, skriftställare; **Lilja, S. A. J.**, hovintendent; **Möller, C. O.**, generalldirektör, ordf.; **Ström, O. F.**, redaktör, stadsfullm.

Suppleanter.

Lindhagen, Anna J. J., barnavårdsinspektör, stadsfullm.; **Lönnberg, A. J. E.**, professor.

Av kommittén antagen sekreterare.

Josephson, R., fil. dr., docent.

Dyrtidsdelegerade.

(Delegerade för förberedande behandling av förekommande dyrtidsfrågor.)

Sedan drätselnämndens första avdelning den 7 okt. 1916 för yttrande till kammarkontoret remitterat dels en av Stockholms stads tjänstemäns förening gjord framställning om dyrtidstillägg, dels vissa i bubih. nr 177 för 1916 tryckta framställningar i samma ämne och kontoret inkommit med det begärda utlåtandet, beslöt avdelningen den 21 nov. s. å. att för sin del anmoda sin ordförande jämte tvänne leda-

möter att såsom delegerade förbereda detta ärende med rätt för dem att, om de så aktade nödigt, förhandla med särskilda delegerade för lönenämnden. Lönenämnden utsåg även för sin del, den 27 nov. 1916, tre ledamöter. På framställning av lönenämnden fortsattes detta förfaringsätt vid behandlingen av 1918 års dyrtidstillägg, och hava delegerade (vilka under en del av 1917 samt 1918 utgjordes av fyra ledamöter från vardera nämnden) ansett sig handla i full överensstämmelse med såväl första avdelningens och lönenämndens som stadsfullmäktiges avsikt genom att icke betrakta sitt uppdrag som avslutat därmed utan ansett det äliga dem att alltjämt med uppmärksamhet följa den ekonomiska utvecklingen för att, om så erfordras, framlägga de nya förslag i dyrtidsfrågan de anse förhållandena betingta (jfr bubih. n:r 184 för 1918, sid. 2).

Delegerade.

Borgström, A. G. S., justitieråd, stadsfullm., ordf., **Welln**, K. G. A., trafikdirektör, **Wickman**, C. G. T., partikassör, stadsfullm. (utsedda av drätselnämndens första avdelning); **Forssberg**, E. V., direktör, **Lund**, C. J., skrädderidkare, stadsfullm., **Widtsköld**, J., kamrerare (utsedda av lönenämnden).

Tjänstförrättande sekreterare.

Nordwall, B. I. S., kamrerare; rt. 208 39; st. 1035, 27 44.

Arbetslöshetsförsäkringskommittén för Stockholms stad.

(Kommitté för undersökning av möjligheten och lämpligheten av en kommunal arbetslöshetsförsäkring för Stockholms stad.)

I en hos stadsfullmäktige den 13 maj 1918 väckt motion föreslogs, med särskild hänvisning till de under kristiden uppståndna rubbningarna på arbetsmarknaden och de betänkliga konsekvenser, som följa med en längre tids understödsverksamhet åt arbetslösa, att Stockholms stad, för vilken ett skyndsamt ordnande av arbetslöshetsförsäkringsfrågan även ur andra synpunkter vore av synnerlig vikt, måtte föranstalta om en utredning, om och på vad sätt en kommunal arbetslöshetsförsäkring kunde ordnas för staden i syfte att snarast möjligt avlösa arbetslöshetsunderstöden och eventuella nödhjälpsarbeten. Med bifall till detta förslag beslöt stadsfullmäktige den 22 maj 1918 att tillsätta en kommitté på fem personer med uppdrag att undersöka möjligheten och lämpligheten av en kommunal arbetslöshetsförsäkring för Stockholms stad och att eventuellt framlägga förslag till anordnande av en sådan arbetslöshetsförsäkring.

Vid sammanträde den 12 nov. 1918 beslöt kommittén, som verkställt åtskilliga grundläggande

de utredningar m. m. (se bubih. n:r 3 för 1919) samt utarbetat ett preliminärt förslag till ordnande av arbetslöshetsförsäkring för Stockholm, att, i avvaktan på närmare underrättelser från statens socialförsäkringskommitté rörande de tillämnade riktlinjerna för en eventuell statlig arbetslöshetsförsäkring, tillsvidare ajournera sin verksamhet.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter skedde den 3 juni 1918.

Ledamöter.

Bagge, G. A., fil. d.r., docent, stadsfullm., ordf.; **Järte**, O. E. F., förste aktuarie; **Karlsson**, W. E., assistent, stadsfullm.; **Nordenmark**, N. V. E., fil. d.r., direktör; **Paues**, E. W., ombudsman.

Av kommittén antagen sekreterare.

Eneborg, H. G. E., fil. lic.

Stockholms stads löneregligeringskommitté.

(Kommitté för utredning om en allmän revision av kommunens gällande lönestat.)
Expedition: lönenämndens lokal, Gamla rådhuset, St.; rt. 219 17; st. 229 28.

I en hos stadsfullmäktige den 28 juni 1917 väckt motion föreslogs bl. a., att stadsfullmäktige skulle gå i förtätning om verkställande av en reglering av avlöningsförhållandena för de hos Stockholms stad anställda befattningshavarna. Sedan vidare från dels grupper av befattningshavare, dels olika stadens myndigheter framkommit förslag om partiella eller provisoriska löner regleringar, beslöt stadsfullmäktige den 27 juni 1918 att tillsätta en kommitté av sju personer, jämte tre suppleanter, med uppdrag att verkställa utredning om en allmän revision av kommunens gällande lönestat samt till stadsfullmäktige inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Vid behandling av frågor rörande löner reglering för personal, lydande under särskild styrelse eller nämnd, skall en av vederbörande styrelse eller nämnd utsedd representant deltaga i kommitténs överläggningar och beslut. Kommittén äger rätt att anlita avlönat sakkunnigt biträde; stadsfullmäktige hava även förklarat sig villiga att efter framställning från kommittén anvisa särskild ersättning såväl åt ledamöterna i det särskilda arbetsutskott, som kunde av kommittén tillsättas, som ock för de kostnader, som, i händelse kommitterade funne lämpligt att för någon tid förlägga sina arbeten till ort utom huvudstaden, härigenom åsamkades dem.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter ägde rum den 27 juni 1918 samt fyllnadsval den 13 och 27 jan. samt 31 mars 1919. — Något särskilt arbetsutskott har tillsvidare icke utsetts.

Kommittéer.

Ledamöter.

Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.; Juhlin-Dannfelt, C. G., vice auditor, stadsfullm., ordf.; Kinnmanson, H. S., byrådirektör, stadsfullm.; af Klintberg, Gertrud M. K., föreståndarinna; Lange, E., kassör, stadsfullm.; Malmros, N., sekreterare (se nedan); Widtskiöld, J., kamrerare, vice ordf.

Suppleanter.

Löfgren, A., sekreterare; Törnell, f. Weber, Gert-rud, fru, stadsfullm.; Wallin, J. A., överpostil-jon, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare.

Malmros, N., sekreterare hos lönenämnden (se ovan).

Stadsbibliotekskommittén.

(Kommitté för uppgörande av förslag till byggnad för ett stadsbibliotek m. m.)

Frågan om åstadkommande av ett stadsbibliotek för Stockholm framfördes första gången i en hos stadsfullmäktige den 15 nov. 1909 väckt motion om centralisering av huvudstadens biblioteksväsen genom upprättande av ett kommunalt centralbibliotek med filialer i olika delar av staden. Med anledning av motionen tillsatte stadsfullmäktige 1910 en kommitté för frågans utredning. Kommittén avgav den 21 sept. 1912 sitt betänkande (bubih. n:r 158 för 1912), vari den framlade ett detaljerat förslag till upprättande av ett kommunalt centralbibliotek med filialbibliotek samt till dess organisation och byggnad för detsamma, förslagsvis förlagd till kv. Röda berget, hörnet av Dala- och Tegnérsgatorna, varjämte hemställdes, att stadsfullmäktige ville anvisa den då förestående utdelningen ur Forsgränska fonden till byggnad för ett stadsbibliotek i enlighet med förslaget samt upplåta lämplig tomt därför, ävensom anslå medel och vidtaga en del andra anordningar för den föreslagna biblioteksorganisationens genomförande. Sedan stadsfullmäktige emellertid disponerat utdelningen ur Forsgränska fonden på annat sätt och ett framkommet förslag att till hufvudstaden i minnet av stadsfullmäktigeinstitutionens i Stockholm 50-åriga tillvaro 1913 anvisa 100,000 kr. till inrättande av ett centralbibliotek för huvudstaden icke förverkligats, låg frågan nere till 1915, då, i samband med påtänkt nybyggnad för Stockholms borgarskola, förslag väcktes om att i en sådan byggnad, avsedd att uppföras för genom lotteri anskaffade medel, inrymma även kommunalt centralbibliotek och gymnastikhus. Med gillande av planen beslöt stadsfullmäktige 1916 att för ändamålet upplåta tomt i kv. Träskfloden, hörnet av Karlavägen och Birgerjarlgatan. År 1917 framställdes vidare förslag om dels att anvisa den nya utdelningen ur Forsgränska fonden

till byggnad för det föreslagna stadsbiblioteket, dels att anslå den till det av Borgarskolan planerade byggnadsföretaget. Innan frågan förekom till avgörande, meddelade emellertid styrelsen för »Knut och Alice Wallenbergs stiftelse», att den — på förslag av sin ordf., bankdirektör K. A. Wallenberg, som önskade, att stiftelsens första utdelning skulle komma hans födelsestad till godo — beslutat att till uppförande av ett Stockholms stadsbibliotek bidraga med ett belopp av en miljon kr., under förutsättning bl. a. att till samma ändamål anslages de tillgängliga medlen från Forsgränska fonden samt att stadsfullmäktige upplåte sådan tomt, att byggnaden kunde uppföras fristående och med utrymme för eventuellt behöfvig tillbyggnad. På grund av detta erbjudande beslöt stadsfullmäktige den 27 juni 1918 att åt en kommitté på fem personer, med tre suppleanter, uppdraga att uppgöra förslag till byggnad för ett stadsbibliotek samt att i övrigt förbereda ärendet och inkomma med förslag däri.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter ägde rum den 27 juni 1918 och fyllnadsval den 30 sept., 21 okt. och 2 dec. 1918.

Kommittén har den 9 maj 1919 avgivit ett första betänkande.

Ledamöter.

Asplund, E. G., arkitekt; Borge, O. F., fil. dr., bibliotekarie; Hjelmqvist, J. F. B., fil. dr., förste biblioteksskousulent; Linder, I. G. M., (Greta), fil. mag.; Stockman, G., bankdirektör, ordf.

Suppleanter.

Elvergren, C. J., fil. dr., andre bibliotekarie; Larsson, O. E., folkskollärare, stadsfullm.; Rön-nell, E., folkskollärare.

Av kommittén antagen sekreterare.

Tynell, K. O. L., fil. dr., andre biblioteksskousulent.

Byggnadsförfattningskommittén.

(Kommitté för utredning av möjligheterna att genom ändringar i byggnadsförfattningarna åstadkomma ett billigare byggnads sätt.)

I en hos stadsfullmäktige den 16 sept. 1918 väckt motion föreslogs, med hänvisning till den kris, som inträtt på bostadsområdet, och den på grund av de uppdrivna byggnadskostnaderna så gott som upphörda produktionen av lägenheter, att stadsfullmäktige skyndsamt skulle gå i författning om sådana förändringar i vederbörliga byggnadsförfattningar, att ett billigare byggnads-sätt kunde åstadkommas, samt att för utarbetande av dessa ändringar tillsätta en kommitté. Med anledning härav beslöt stadsfullmäktige den 30 sept. 1918 att åt en kommitté på fem

personer uppdraga en utredning rörande möjligheten att genom ändringar i byggnadsförfattningarna åstadkomma ett billigare byggnadssätt, även om att, därest så skulle vara fallet, framlägga förslag till erforderliga bestämmelser i ärendet.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter ägde rum den 30 sept. 1918.

Kommittén har den 28 febr. 1919 avgivit ett första betänkande rörande ifrågasatta ändringar i byggnadsordningen (bubih. n:r 43 för 1919).

Ledamöter.

Herlitz, K., vice häradshövding, stadsfullm., ordf.; **Larson**, N. G., byggnadskontrollant hos fastighetsnämnden; **Norén**, A. J. N., byggnadsingenjör, stadsfullm., v. ordf.; **Svinhufvud**, A. A. S., brandchef; **Westholm**, J. S., stadsarkitekt.

Av kommittén tillkallade sakkunniga.

Eggert, G. E., stadsplaneingenjör; **Vinberg**, S. W., överingenjör, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare.

Hellsten, E. H., sekreterare i byggnadsnämnden.

Dyrtidskommittén.

(Kommitté för handhavande av stadens rabatteringsverksamhet i livsförnödenheter m. m. för mindre bemedlade.)

Med anledning av framställning från livsmedelsnämnden rörande grunderna för och handhavandet av den dittills av livsmedelsnämnden med bidrag av statsanslag bedrivna rabatteringsverksamheten i livsmedel m. m. (se föreg. års kommunalkalender sid. 194) beslöt stadsfullmäktige den 18 nov. 1918,

att föregående rabatteringsystem skulle t. v. bibehållas i så måtto, att i särskilda fall även hushåll med årsinkomst överstigande dittillsvarande gränser efter individuell prövning kunde komma i åtnjutande av kristidshjälp, därest hjälpsökanden på grund av stort barnantal, inträffad olycka, ogynnsamma ekonomiska förhållanden (skuldbelastning) etc. bragts i ett synnerligen bekymmersamt läge, och så vida bidragslämnandet till sådant hushåll icke trädde ännu sämre situationers berättigade krav för när, samt att rabatterna inom angivna gränser avvägdes i förhållande till antalet hushållsmedlemmar och hushållets sammanlagda inkomst;

att fr. o. m. den 1 jan. 1919 skulle från rabatteringsystemet avskiljas den inköpsrätt, som förut förekommit i fråga om vissa livsmedelsnämndens varor, och att denna inköpsrätt, så länge stark varuknapphet rådde, av livsmedelsnämnden skulle regleras genom ransonering, varvid den varukvantitet, som av varje hushåll finge inköpas, skulle hänföra sig till antalet hushållsmedlemmar, och att vid denna ransonering i öv-

rigt skulle iakttagas, att då av viss vara så ringa mängd förefunnos, att den icke lämpligen kunde fördelas bland alla stadens invånare, företrädde beträffande sådan vara, som vore av särskild vikt för att förekomma barns undernäring, borde lämnas familjer med småbarn, och att i övrigt vid ringa tillgång företrädde borde lämnas de mindre bemedlade och bland dem särskilt de barnrika familjerna;

att rabatteringsverksamheten skulle handhavas av en kommitté, bestående av sju ledamöter, varav fem skulle utgöras av representanter för stadsfullmäktige, sociala hjälporganisationer och de grupper av konsumenter, som komme i åtnjutande av rabatteringen, och utses av stadsfullmäktige samt två tillsätts av livsmedelsnämnden; samt

att, till ledning för stadsfullmäktiges framtida beslut, kommittén skulle snarast inkomma med plan för hjälpverksamhetens avveckling.

På grund av stadsfullmäktiges beslut den 2 dec. 1918 och den 31 mars 1919 kunna rabattböcker för 1:sta halvåret 1919 tilldelas ensamstående personer med eget hushåll och en årlig inkomst av högst 2,000 kr. samt hushåll med högst nedannämnda sammanlagda årsinkomst:

om 2 personer	—	högst 2,500 kr.
» 3 »	»	3,000 »
» 4 »	»	3,500 »
» 5 »	»	4,000 »
» 6 »	»	4,500 »
» 7 »	»	5,000 »
» 8 »	o. däröver	5,500 »

Familjer med högre inkomst än 5,500 kr. kunna under särskilt ödmående omständigheter (sjukdom inom familjen eller stort barnantal) efter särskild prövning komma i åtnjutande av rabatt.

Stadsfullmäktige ansgo den 28 april 1919 30,000 kr. att användas till understöd åt sådana personer och familjer, som råkat i ekonomiska bekymmer till följd av epidemien »spanska sjukan», och lämnade samtidigt dyrtidskommittén i uppdrag att under medverkan av de inom församlingarna verksamma sjukvårdsföreningarna ombesörja fördelningen av de anslagna medlen.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter ägde rum den 18 nov. 1918 med fyllnadsval den 27 jan. och 19 maj 1919 samt livsmedelsnämndens den 20 nov. 1918.

Ledamöter.

Fjällbäck-Holmgren, Karin H., fru, stadsfullm., **Gustafson**, f. Pettersson, Ruth V. M., fru, stadsfullm., **Hultström**, J. D., bokbinderiäldre, **Karlsson**, W. E., assistent, stadsfullm., ordf., kassavårdare och korresp. sekr., **Snygg**, K. F. B., poliskonstapel (utsedda av stadsfullmäktige); **Kämpe**, K. A., snickare, ombudsman, stadsfullm., protokollsekr., **Nilsson**, C. R., typograf, kassör (se nedan) (utsedda av livsmedelsnämnden).

Kommittéer.

Kommittéer. **Kommitténs expedition.**
Vasagatan 11—13, C.; rt. 242 06; st. 229 48; expeditionstid: 9—4, lördagar och dag före helgdag 9—3.

Föreståndare.

Valdén, G. F.

Kamrerare.

Nilsson, C. R. (se ovan).

Dessutom två *kontorsbiträden*.

Trafikkommittén.

(*Kommitté för utredning av stadens kommunikationsfrågor.*)

I en hos stadsfullmäktige den 19 nov. 1917 väckt motion hemställdes, att fullmäktige måtte tillsätta en kommunikationsnämnd med uppgift att efter grundligt studium av stadens utvecklingsmöjligheter och behov av olika kommunikationsleder verkställa erforderliga utredningar och framlägga fullständigt förslag till ordnande av stadens kommunikationer. Med anledning härav beslöt stadsfullmäktige den 2 dec. 1918 att tillsätta en kommitté med uppdrag att handlägga och utreda huvudstadens kommunikationsfrågor. Kommittén skulle bestå av högst fem personer, nämligen en ledamot av stadsplanekommissionen, utsedd av drätselnämndens första afdelning, en ledamot av samma kommission, utsedd av stadsfullmäktige, stadens byggnadschef, fastighetsdirektören samt en av kommittén adjungerad, i kommunikationsfrågor särskilt sakkunnig person. Den 31 mars 1919 beslöt stadsfullmäktige att utse ytterligare två ledamöter i kommittén.

Stadsfullmäktiges val av ledamot skedde den 2 dec. 1918; val av ytterligare två ledamöter ägde rum den 5 maj 1919.

Ledamöter.

Kinberg, A. G. H., överstelöjtnant, stadens byggnadschef; **Meurling, C. H. F.**, fastighetsdirektör; **Welin, K. G. A.**, trafikdirektör, ordf. (utsedd av drätselnämndens första afdelning); **Erikson, G. O.**, kassör, stadsfullm., **Persson, P. G.**, faktor, stadsfullm., **Vinberg, S. W.**, överingenjör, stadsfullm. (utsedda av stadsfullmäktige).

Av kommittén adjungerad sakkunnig ledamot.

Gellerstedt, N. O., civilingenjör.

Sjukvårdskommittén.

(*Kommitté för utredning rörande grunderna för erhållande av kostnadsfri eller billigare sjukhusvård å stadens sjukhus.*)

Hälsovårdsnämndens revisorer framhöll i sin år 1918 avgivna berättelse den otillförlitlighet, som ofta vidlader de rotemansintyg om medellöshet, som f. n. utgöra villkor för erhållande av fri sjukhusvård eller nedsättning av avgifterna för

densamma, samt uttalade önskvärdheten av att en undersökning verkställdes rörande grunderna för erhållande av dylik vård. Med anledning härav beslöt stadsfullmäktige den 17 mars 1919 att å en kommitté på tre personer uppdraga att verkställa en utredning rörande grunderna för erhållande å stadens sjukhus av fri sjukhusvård eller nedsättning av kostnaderna för densamma.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter ägde rum den 17 mars 1919.

Ledamöter.

Broomé, f. Lothigius, Emilia A. K., fru, stadsfullm.; **Eklund, K.**, tjänsteman i riksförsäkringsanstalten, stadsfullm.; **Lund, C. J.**, skrädderiidkare, stadsfullm.

(Kommitténs konstituering har ännu ej ägt rum.)

Uppbördsverkskommittén.

(*Kommitté för utredning angående ändrad organisation och arbetsfördelning inom uppbördsverket.*)

Vid behandlingen av vissa frågor angående anordnande av nya uppbördsdistrikt m. m. beslöt stadsfullmäktige den 17 mars 1919 att tillsätta en kommitté på fem personer, därav stadsfullmäktige skulle utse tre och överståthållarämbetet inbjudas att utse de två återstående, med uppgift att verkställa utredning angående ändrad organisation och arbetsfördelning inom uppbördsverket med särskild hänsyn tagen till behovet av minskning i uppbördskommisariernas arbetsbörda och för övrigt i enlighet med de synpunkter, som lönenämnden framlagt i en skrivelse av den 24 febr. 1919 (se buutl. nr 110 för 1919).

Stadsfullmäktiges val av ledamöter ägde rum den 17 mars 1919.

Av stadsfullmäktige utsedda ledamöter.

Heijne, E. W., advokat, stadsfullm.; **Malm, P. L.**, stadskamrerare; **Welin, K. G. A.**, trafikdirektör, ordf.

Av överståthållarämbetet utsedda ledamöter.

von Friesen, F. H., kamrerare hos överståthållarämbetet för uppbördsärenden; **Willgren, C. G.**, uppbördskommisarie (se nedan).

Av kommittén antagen sekreterare.
Willgren, C. G. (se ovan).

Tegelbrukskommittén.

(*Kommitté för utredning av frågan om anläggande eller förvärfv av ett stadens tegelbruk m. m.*)

I en den 8 jan. 1917 väckt motion hemställdes, att stadsfullmäktige måtte dels uppdraga åt

drätselnämndens första avdelning eller särskilt utsedda personer att undersöka, på vad sätt staden måtte genom uppförande av eget tegelbruk eller förvärfv av sådan redan färdig anläggning kunna sättas i tillfälle att själv för skäligt pris leverera tegel till uppförande av bostadshus, ävensom tillverka tegel för stadens egna byggföretag, dels hos kungl. maj:t hemställa om förslag att i expropriationslagstiftningen måtte inrymmas befogenhet för kommun att genom expropriation förvärva lertäkter jämte nödigt tomtområde för drivande av kommunalt tegelbruk, samt om övervägande, huruvida och på vad sätt staten måtte kunna själv förädla trävirke ur kronoskogarna samt därigenom bliva i tillfälle att till skäligt pris leverera byggnadsvirke till bostäder åt landets egen befolkning. Med

anledning av denna motion beslöto stadsfullmäktige den 28 april 1919 att tillsätta en kommitté på fem personer med uppdrag att verkställa utredning av de i motionen framförda frågorna samt inför stadsfullmäktige framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter ägde rum den 2 juni 1919.

Ledamöter.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.; **Linde**, N., förtroendeman, stadsfullm.; **Lindhagen**, C. A., borgmästare, stadsfullm.; **Norén**, A. J. N., byggnadsingenjör, stadsfullm.; **Persson**, B. J., direktör.

(Kommitténs konstituering har ännu ej ägt rum.)

**Kom-
mitté-
er.**

